

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Б.А. КОРМИЧ, О.П. ФЕДOTOB, Т.В. АВЕРОЧКІНА

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчально-методичний посібник

Освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії в аспірантурі
Національного університету «Одеська юридична академія»
галузь знань – 08 «Право»
спеціальність – 081 «Право»
(спеціалізація – «Публічне право»)

Одеса
2018

Автори:

Кормич Борис Анатолійович – завідувач кафедри морського та митного права Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор;

Федотов Олексій Павлович – доцент кафедри морського та митного права Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент;

Аверочкіна Тетяна Володимирівна – завідувач лабораторії кафедри морського та митного права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент.

**Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 30 березня 2018 року).**

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор,
завідувач наукової лабораторії правових
проблем інформаційної діяльності
НДІ інформатики і права НАПрН України
Беляков Костянтин Іванович

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
адміністративного та фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»
Біла-Тіунова Любов Романівна

Кормич Б.А.

Правове регулювання інформаційної діяльності: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі Національного університету «Одеська юридична академія», галузь знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право» (спеціалізація – «Публічне право») / Б.А. Кормич, О.П. Федотов, Т.В. Аверочкіна. – 2018. – 150 с.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ. ЛЕКЦІЇ.....	6
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	56
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	91
ПИТАННЯ ТА КЕЙСИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ.....	129
ПИТАННЯ, ЗАДАЧІ ТА КЕЙСИ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	137
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІСЛЯАТЕСТАЦІЙНОГО МОНІТОРИНГУ НАБУТИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	149

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Одним із наслідків впливу на сучасний світ процесів глобалізації та інформатизації, бурхливого розвитку інформаційних і комунікаційних технологій є формування інформаційного суспільства, в якому знання та інформація є ключовими ресурсами державного та суспільного розвитку. Процеси і зміни, пов'язані з формуванням інформаційного суспільства безумовно кардинально підвищують суспільне значення і роль інформаційних відносин та інформаційної діяльності, що в свою чергу зумовлює істотне збільшення обсягів правового регулювання в цій сфері.

Мета вивчення дисципліни «Правове регулювання інформаційної діяльності» полягає у формуванні у студентів системи знань про сучасні тенденції розвитку правового регулювання інформаційної діяльності.

Завдання вивчення дисципліни «Правове регулювання інформаційної діяльності» є системою:

- знань національного законодавства та міжнародних угод у сфері правового регулювання інформаційної діяльності з набуттям такого рівня їх сформованості, щоб мати змогу орієнтуватися та застосовувати до практичних ситуацій;
- вмінь виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері інформаційного права, демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування; інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері інформаційного права
- навичок пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг; пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права; вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері інформаційного права.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекційні заняття	Практичні заняття	Всього ауд. год	Курсові роботи	Контрольні роботи	Самостійна робота	Всього годин	Кількість кредитів ЕCTS	Екзамен	Залік
очна	2	4	16	14	30	-	-	60	90	3	+	-
заочна	2	4	16	14	30	-	-	60	90	3	+	-

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема	Лекційні заняття (год.)		Практичні заняття (год.)		Самостійн а робота (год.)	
		д	з	д	з	д	з
1	Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації	2	2	2	2	10	10
2	Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід.	2	2	2	2	6	6
3	Доступ до публічної інформації	2	2	1	1	4	4
4	Інформаційна безпека та інформаційна політика держави	2	2	1	1	10	10
5	Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації	2	2	2	2	6	6
6	Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації	4	4	4	4	20	20
7	Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації	2	2	2	2	4	4
	Всього	16	16	14	14	60	60

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ЛЕКЦІЇ

Лекція № 1

Тема

Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації

Мета вивчення

Надати уявлення та сформуванню систему знань про інформаційне право як галузь права. Визначити основні поняття теорії галузі, етапи її розвитку, охарактеризувати сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) демонструвати знання теорії, історії, новітніх напрямків розвитку інформаційного права;
- 2) пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права;
- 3) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації, виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері інформаційного права;
- 4) демонструвати інтегральне розуміння та вдосконалювати знання, розуміння та творчі здібності до формування принципово нових ідей та концепцій у сфері обігу інформації, зокрема щодо розвитку інформатизації публічного адміністрування.

Література

нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
4. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. Затверджена резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ООН від 8 вересня 2000 р. // A/RES/55/2.
5. Декларация принципов «Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии». Женева. 12 декабря 2003 г.

спеціальна література:

6. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 50 – 63, 84 – 108.
7. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

8. Беляков К.І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. - 2012. - № 1. - С. 63-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_1_10
9. Беляков К.І. Понятійні та методологічні основи регулювання нових типів інформаційних відносин: "віртуальні правовідносини" / К. І. Беляков // Lex Portus. - 2016. - № 2. - С. 47-63.
10. Беляков К.І. Правова реальність і теорія систем / К. І. Беляков // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - Вип. 28. - С. 112-118.
11. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики. – К., 2002. – С. 19 – 36.
12. Кашлев Ю.Б. Информация. Дипломатия. Психология / Кашлев Ю.Б., Лепский В.Е., Галумов Э.А.; под ред. Ю.Б. Кашлева. – М.: Известия, 2002. – С. 15-78.
13. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — С. 435 – 455
14. Кормич Б.А. Інформаційне право : підручник : рекомендовано МОН України / Б.А. Кормич. – Х. : Бурун і К, 2011. – С. 5-32.
15. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України – К.: Кондор, 2004. – С. 40 – 70.
16. Основи інформаційного права України: навч. посіб. В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. – К.: Знання, 2004. – С. 13 – 19; 28-57.
17. Кормич Б.А. Предмет та метод інформаційного права // Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць. – Одеса: Юридична література, 2004. – Вип. 19. – С. 38 – 48.
18. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 12-17, 52-71.

План

1. Інформація, як категорія інформаційного права.
2. Загальні характеристики інформації.
3. Юридичні особливості інформації.
4. Основні етапи розвитку технології обробки інформації. Основні риси сучасного інформаційного суспільства.
5. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства.
6. Поняття, предмет та метод інформаційного права.
7. Система та джерела інформаційного права.
8. Галузі інформації; види інформації, передбачені національним законодавством.
9. Поняття інформаційних правовідносин, інформаційна діяльність

Основний зміст

1. Інформація, як категорія інформаційного права.

Значення інформації у бутті людини, суспільства та держави. Підходи до визначення поняття «інформація» різними галузями науки. Теорія інформації. Сприйняття та оброблення інформації. Види, типи та цінність інформації. Законодавче визначення інформації: порівняння визначень, наданих законами України «Про інформацію», «Про телекомунікації» та Цивільним кодексом України. Характеристика процесу передачі та подання інформації. Характеристика правил та законів, за якими відбуваються інформаційні процеси: 1) підпорядкування законам природи (наприклад, процес розповсюдження інформації, залежно від способу, може залежати від швидкості звуку або світла, характеристик інформаційно-комунікаційних технологій або фізичних можливостей людини); 2) порядок здійснення інформаційних процесів визначається соціальними нормами – нормами моралі та права (збирання, виробництва, зберігання, використання та розповсюдження інформації). Суспільний обіг інформації. Правовий обіг інформації. Індивідуальні характеристики інформації (кількість, зміст, цінність та якість): 1) кількість інформації може виражатися яку кількісних одиницях (сторінки, байти тощо), так і в відносному вимірі (наскільки інформація знімає невизначеність); 2) зміст інформації - це конкретне значення даних і відомостей у тому контексті, в якому вона є зрозумілою для особи; 3) цінність інформації характеризує її суспільне значення і може виражатися як у грошових одиницях, так і у відносному значенні (важлива. неважлива тощо); 4) якість інформації визначає, наскільки вона здатна задовольнити інформаційні потреби суб'єктів інформаційних відносин, і характеризується такими критеріями, як повнота, достовірність, цілісність тощо.

2. Загальні характеристики інформації.

Специфіка інформації як субстанції. Властивості та характеристики інформації. Погляди на характеристики інформації. Класифікація характеристик інформації. Загальні властивості інформації: 1) системність – будь-яка інформація, що створюється людиною, має певну внутрішню організаційну структуру, зумовлену виробленими в суспільстві правилами та законами; 2) селективність – залежність її від процесів її вибору та відбору є одним з ключових положень теорії інформації; 3) субстанціональна несамостійність – зумовлена зв'язком інформації з процесом відображення, за якого інформація не може існувати без її носія, що відображує той вплив, який призвів до виникнення інформації. Носієм інформації можуть бути об'єкти як неживої (предмети, випромінювання), так і живої природи (людина, тварини, рослини). 4) Невичерпність, яка полягає в тому, що на відміну від предметів матеріального світу, використання яких призводить до фізичного зношення або вичерпання, використання інформації не впливає на її властивості і, отже, вона може мати необмежену кількість використань та користувачів, залишатись при цьому в незмінному стані. 5) Здатність інформації до розповсюдження зумовлена її невичерпністю та ґрунтуванням на відображенні; 6) Здатність інформації до трансформації полягає в тому, що інформація може зберігатися, накопичуватися на будь-яких придатних для цього носіях, а також як у свідомості окремого

індивідуума, так і в масовій свідомості суспільства. Інформація здатна змінюватися, вдосконалюватися. деталізуватися; на її основі можна створювати нову інформацію і т. ін.

3. *Юридичні особливості інформації.*

До юридичних властивостей інформації належать ті, що безпосередньо зумовлюють специфіку правового регулювання суспільних відносин щодо інформації: 1) фізична невідчужуваність інформації пов'язана з ідеальною її природою і полягає в тому, що інформація не здатна відчужуватись від людини її носія. Ця властивість може бути перенесена і на юридичних осіб, суб'єктів інформаційних відносин. 2) Необхідність відособлення інформації, що ґрунтується на законодавчому її розумінні як документованих або публічно оголошених відомостей, яке передбачає, що для залучення у врегульований правом обіг інформація має бути відокремлена від її виробника способом подання її у формі сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи іншим способом і в такій формі передана іншим суб'єктам інформаційних відносин. 3) Незалежність прав на інформацію та на її матеріальний носій – юридична властивість інформації, захищена правом інтелектуальної власності, і полягає в тому, що інформація на матеріальних носіях одночасно є інформацією (змістом) та матеріальним носієм. Відчуження матеріального носія не означає відчуження права на інформацію і навпаки. Інформація є нематеріальним благом, а матеріальний носій – річчю, тому йдеться про різні типи правового регулювання. 4) Здатність до тиражування – є ключовою для правового регулювання діяльності щодо розповсюдження інформації, адже останню можна копіювати (тиражувати) необмежену кількість разів, і при цьому вона не зменшується в обсязі і не втрачає своїх споживчих якостей.

4. *Основні етапи розвитку технології обробки інформації. Основні риси сучасного інформаційного суспільства.*

Характеристика основних етапів розвитку інформаційних та комунікаційних технологій («технологічних революцій»): 1456 р. – винахід друкарського верстата; 1876 р. – створення телефонного апарата; 1895 р. – створення радіо; 1930 р. – створення телебачення, винахід кінескопа; 1945 р. – створення ЕОМ. Наприкінці ХХ ст. сталися значні зміни у сприйнятті самого поняття інформації та її соціального значення в суспільстві. Це пов'язано з процесом формування т. зв. інформаційного суспільства, тобто суспільства, основною характеристикою якого є стрімке зростання всепроникної інформації про всі сторони його життєдіяльності. Нині термін «інформаційне суспільство» є визнаним як у рамках різних галузей науки, так і на державному рівні і закріплений у низці міжнародних та національних нормативно-правових актів. Розглядати інформаційне суспільство слід не як явище, що вже відбулося, а як процес, що пов'язаний із різними сферами життєдіяльності людства – економікою, правом, організацією публічної влади, політикою, соціальною сферою та ін. З одного боку, процес формування інформаційного суспільства є одним із елементів більш об'ємного явища – глобалізації, з другого – цей процес в різних державах відбувається різними темпами. Насамперед він охоплює економічно розвинені країни, які за показниками інформатизації суспільства перебувають в авангарді світової цивілізації. Характеристика аспектів

формування та розвитку інформаційного суспільства: економічний, політико-правовий, технологічний, глобальність. Роль державної влади в розвитку інформаційного суспільства. Загальна характеристика основних моделей формування інформаційного суспільства: європейської, американської, азіатської.

5. *Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства.*

Згідно з положеннями Хартії, сутність стимульованої інформаційно-комунікаційними технологіями економічної й соціальної трансформації полягає в її здатності сприяти людям і суспільству у використанні знань та ідей. Інформаційне суспільство, як його розуміють автори Хартії, дає змогу людям використовувати свій потенціал і реалізовувати свої устремління. При цьому сама Хартія (п. 5) розглядається як заклик до всіх як у державному, так і в приватному секторах ліквідувати міжнародний розрив у галузі інформації і знань. Для виконання цього завдання пропонується будувати роботу у таких ключових напрямках: проведення економічних і структурних реформ з метою створення обстановки відкритості, ефективності, конкуренції і використання нововведень; раціональне управління макроекономікою, з метою точного планування з боку ділових кіл і споживачів, використання переваг нових інформаційних технологій; розроблення інформаційних мереж, що забезпечують швидкий, надійний, безпечний та економічний доступ за допомогою конкурентних ринкових умов; розвиток людських ресурсів за допомогою освіти і постійного навчання та задоволення зростаючого попиту на спеціалістів ІТ у багатьох секторах економіки; активне використання ІТ в державному секторі, сприяння наданню в режимі реального часу послуг, потрібних для підвищення рівня доступності влади для всіх громадян). У процесі розбудови інформаційного суспільства одним з головних завдань держави на національному рівні визначається (п. 19-а) вдосконалення системи управління, формування нових методів комплексного розроблення політики й відповідного нормативного забезпечення.

6. *Поняття, предмет та метод інформаційного права.*

Характеристика основних підходів та позицій до визначення предмета, метода та поняття інформаційного права. Предмет інформаційного права визначається як суспільні відносини, що виникають з приводу встановлення режимів та форм обігу інформації, реалізації інформаційних прав і правового статусу суб'єктів інформаційних процесів і формування їх правомірної поведінки і зв'язків. Метод інформаційного права – специфічний спосіб правового впливу на характеристики інформаційних процесів, базисом якого є система загальних дозволів і який збалансовується за допомогою системи заборон загального і приватного характеру та обмежено використовує позитивні зобов'язання. Інформаційне право – виокремлена група правових норм, якими регулюються суспільні відносини, що виникають з приводу встановлення режимів та параметрів суспільного обігу інформації, правового статусу, поведінки та зв'язків суб'єктів інформаційних процесів. Місце інформаційного права в системі галузей законодавства та правових наук. Статус інформаційного права. Складений механізм правового регулювання питань щодо предмета інформаційного права офіційно поєднує конституційне, адміністративне та цивільне право, але при цьому сьогодні інформаційне право є галуззю

законодавства, що об'єднує нормативно-правовий матеріал, яким регулюється відносно відособлена група суспільних відносин, застосовуючи при цьому специфічні методи регулювання. Характеристика норм інформаційного права (імперативні та диспозитивні норми, норми-принципи, норми-декларації, норми-заборони, норми-приписи, матеріальні та процесуальні норми). Відмінність інформаційно-правових норм від норм інших галузей права Реалізація норм інформаційного права. Судовий захист як елемент реалізації матеріальних норм інформаційного права.

7. Система та джерела інформаційного права.

За своєю структурою система інформаційного права поділяється дві частини – загальну й особливу. До загальної частини належать правові норми, що визначають основи цієї галузі (загальні поняття та принципи інформаційного права; предмет і метод інформаційного права; класифікація інформації). Крім того, до загальної частини інформаційного права належать кілька універсальних інститутів, що об'єднують близькі за змістом правові норми, що визначають ключові питання інформаційних відносин (інститут інформаційних прав і свобод людини і громадянина; інститут інформаційної безпеки; інститут правового режиму інформації; інститут правового режиму інформаційних ресурсів; інститут правових основ розбудови інформаційного суспільства). Особлива частина інформаційного права охоплює інститутів, в межах яких реалізуються основні права та обов'язки суб'єктів інформаційних відносин, що ґрунтуються на нормах загальної частини. До інститутів особливої частини інформаційного права, зокрема, можна віднести (інститут державної таємниці; інститут конфіденційної інформації; інститут захисту інформації; інститут інформаційного забезпечення публічної влади; інститут телекомунікації; інститут мережі Інтернет; інститут вільної преси; інститут електронних засобів масової інформації).

Джерела інформаційного права – зовнішні форми вираження норм інформаційного права, за допомогою яких відбуваються формування та закріплення цих норм. Система джерел інформаційного права є аналогічною відповідним системам інших галузей вітчизняного законодавства – вона представлена як актами національного законодавства, так і актами міжнародного права (багато- та двосторонні угоди, рішення міжнародних міжурядових організацій з питань, що стосуються інформаційної сфери).

8. Галузі інформації; види інформації, передбачені національним законодавством.

Питання класифікації інформації є важливим для визначення типу правового регулювання, що стосуються суспільних відносин пов'язаних із цією інформацією. В українському законодавстві є кілька підстав для класифікації інформації залежно від режиму доступу, галузі та виду інформації. Відповідно до Закону України «Про інформацію», галузями інформації є сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про відносно самостійні сфери життя і діяльності суспільства та держави. Основними галузями інформації є такі: політична, економічна, духовна, науково-технічна, соціальна, екологічна, міжнародна. Найбільш розгалуженою і деталізованою є визначена нормами статей 18-25 Закону України «Про інформацію» класифікація

інформації за її видами: статистична інформація, адміністративна інформація (дані), масова інформація, інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування, правова інформація, інформація про особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна інформація. Перелік видів інформації, у Законі України «Про інформацію» не є вичерпним. Національне законодавство та ратифіковані Україною міжнародно-правові акти передбачають низку інших видів інформації. Так, згідно з міжнародними зобов'язаннями України, було встановлено такий вид інформації, як інформація про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація). Крім того, виокремлюється науково-технічна інформація, рекламна інформація, інформація в автоматизованих системах. Таким чином, законодавча практика майже так само, як теорія, йде шляхом багатоманітності визначення поняття інформації залежно від сфери та типу інформаційних відносин, що регулюються тим чи іншим нормативно-правовим актом.

9. Поняття інформаційних правовідносин, інформаційна діяльність

Інформаційні правовідносини – це врегульовані інформаційно-правовою нормою інформаційні відносини. сторони яких виступають в якості носіїв взаємних прав та обов'язків, встановлених та гарантованих інформаційно-правовою нормою. Елементами інформаційних правовідносин є об'єкт, суб'єкти, правовий статус, поведінка. Визначення конкретного змісту правового статусу суб'єктів інформаційних правовідносин є складним з огляду на їх різноплановість та нерівноправність і, як правило, визначається правовими нормами, що регулюють кожний конкретний вид інформаційної діяльності. Поведінка суб'єктів інформаційних правовідносин виявляється у вигляді інформаційної діяльності – сукупності дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Напрямами інформаційної діяльності є: політичний, економічний, соціальний, духовний, екологічний, науково-технічний, міжнародний та ін. Держава гарантує свободу інформаційної діяльності в цих напрямках усім громадянам та юридичним особам у межах їх прав і свобод, функцій і повноважень. Окремо визначена міжнародна інформаційна діяльність, що реалізується у двох аспектах: 1) забезпечення громадян, державних органів, підприємств, установ і організацій офіційною документованою або публічно оголошуваною інформацією про зовнішньополітичну діяльність України, про події та явища в інших країнах; 2) цілеспрямоване поширення за межами України державними органами і об'єднаннями громадян, ЗМІ інформації та громадянами всебічної інформації про Україну. Виокремлюються основні види інформаційної діяльності: одержання інформації; використання інформації; поширення інформації; зберігання інформації. Кожен вид інформаційної діяльності вирізняється специфічними правилами, порядком його здійснення, які встановлюються правовими нормами.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Якими нормативними актами національного законодавства України та міжнародними угодами визначено загальні засади обігу інформації?
2. Якими є основоположні категорії інформаційного права?
3. Якими є напрями розвитку правового забезпечення сфери обігу інформації?

Лекція № 2

Тема

Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід

Мета вивчення

Надати уявлення та сформуванню систему знань про гарантії прав і свобод людини в галузі інформації. Визначити основні світові та європейські тенденції у сфері гарантування прав і свобод людини у галузі інформації.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) демонструвати інтегральне розуміння та знання прав і свобод людини в галузі інформації, а також закономірності та тенденції розвитку інформатизації публічного адміністрування і надання інформаційних послуг;
- 2) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації
- 3) демонструвати та вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії щодо гарантування прав і свобод людини у сфері обігу інформації;
- 4) поєднувати національні традиції розвитку гарантій прав і свобод людини в галузі інформації та найбільш прогресивні європейські і світові тенденції у цій сфері;
- 5) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо гарантування прав і свобод людини в галузі інформації, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів

Література:***нормативно-правові акти***

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Конвенція про захист прав і основних свобод людини, 1950, Перший протокол та протоколи № 1,4,6,7,9,10 та 11 до Конвенції (Рим, 4.XI.1950) // European Treaty Series. – 1950. – № 5.
3. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. (ратифіковано Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 296.
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
7. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181 (зі змінами).

8. Інструкція з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 348 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 16. – С. 85.

9. Порядок ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. № 376 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 17. – Ст. 747.

10. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 24. – С. 11.

спеціальна література:

11. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

12. Беляков К.І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. - 2012. - № 1. - С. 63-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_1_10

13. Беляков К.І. Правова реальність і теорія систем / К. І. Беляков // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - Вип. 28. - С. 112-118.

14. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.

15. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – С. 248-277.

16. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 129-181, 182-215.

17. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – С. 214 – 271.

18. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – С. 64-86.

19. Огляд практики Європейського суду з прав людини. Норми та стандарти Конвенції про захист прав і основних свобод людини. – К.: Міністерство юстиції України, 2002. – С. 37.

План

1. Міжнародно-правові та конституційні засади прав людини в галузі інформації. Класифікація та генезис відповідних прав.

2. Підстави та випадки обмеження прав людини в галузі інформації. Захист персональних даних.

3. Доступ до правової інформації.

4. Доступ до екологічної інформації.
5. Захист від негативного інформаційного впливу.
6. Інформаційні права громадян – суб'єктів виборчого процесу.

Основний зміст

1. Міжнародно-правові та конституційні засади прав людини в галузі інформації. Класифікація та генезис відповідних прав.

У другій половині XX ст. утвердилися наднаціональні, міжнародні засоби захисту прав людини, які спиралися на розуміння того, що додержання прав людини не може вважатися внутрішньою справою держави. Конституційними засадами прав людини в сфері інформації є статті 3, 32, 34, 40. Вони підкріплюються нормами статей 15, 21, 28, 41 та ін. Згідно з нормами ч. 3 ст. 55 Конституції України створено реальні правові передумови для більш ефективного захисту громадянами своїх прав. Головним міжнародно-правовим стандартом у галузі прав людини є Хартія про права людини, що складається із Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. Ці акти є головним стандартом, на основі якого було розроблено низку інших міжнародних та національних правових актів в галузі прав людини. Правовий статус людини як суб'єкта інформаційних відносин ґрунтується на двох основних правах: 1) право вільно, безперешкодно, на власний розсуд бути суб'єктом інформаційних процесів, шукати, одержувати і поширювати інформацію, яке не пов'язане з територіальною юрисдикцією держави і не обмежується територіально державними кордонами; 2) це право на захист від неправомірного інформаційного втручання (privacy), тобто право на конфіденційність інформації про особисте життя та на захист від розповсюдження вигаданої й перекрученої інформації, що завдає шкоди честі й репутації особи.

2. Підстави та випадки обмеження прав людини в галузі інформації. Захист персональних даних.

Характеристика правового засад (міжнародних і національних) та головних умов обмеження прав людини у сфері інформації. Групи випадків та причин обмеження реалізації інформаційних прав людини: 1) необхідні для захисту безпеки держави: охорона, захист громадського порядку, громадської безпеки, національної безпеки, територіальної цілісності; 2) необхідні для захисту здоров'я населення та моральних засад; 3) необхідні для забезпечення та захисту: прав і свобод людини, конфіденційності особистого життя, репутації людини, інтересів малолітніх; 4) для запобігання заворушенням або злочинам, забезпечення інтересів правосуддя, підтримання авторитету і неупередженості правосуддя, запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно; 5) права держави та її компетентних органів вводити певні процедури щодо ліцензування мас-медіа. Специфіка механізму, способів реалізації та захисту людини як суб'єкта інформаційних відносин. Огляд нормативно-правових актів у сфері захисту персональних даних та видів інформації, що не підлягає розголошенню. Доступ людини до інформації про неї, зібраної органами державної влади та місцевого самоврядування. Процедури захисту

конфіденційної інформації про особу в органах державної влади, процедури захисту інформації в комунікаційних системах, що забезпечує таємницю кореспонденції. Захист інформаційних прав людини у процесі правоохоронної діяльності держави. Механізм, умови обмеження інформаційних прав і свобод людини. Визначення шляхів вдосконалення законодавства, що забезпечує механізми захисту особистих даних, особливо в межах діяльності органів виконавчої влади щодо інформації, яку вони збирають відповідно до своєї компетенції.

3. Доступ до правової інформації.

Характеристика правових засад доступу до правової інформації. Абсолютність права на доступ до правової інформації. Порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів, що стосуються прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Порядок опублікування міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких законом надана Верховною Радою України. Класифікація офіційних видань. Офіційні друковані видання: «Офіційний вісник України» (офіційне оприлюднення будь-яких нормативно-правових актів), газета «Урядовий Кур'єр» (офіційне оприлюднення будь-яких нормативно-правових актів), газета «Голос України» (офіційне оприлюднення виключно законів та інших актів Верховної Ради України), «Відомості Верховної Ради України» (офіційне оприлюднення виключно законів та інших актів Верховної Ради України), «Офіційний вісник Президента України» (офіційне оприлюднення законів, актів Президента України). Випадки офіційного оприлюднення актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України через телебачення і радіо. Виключення з правил про обов'язкову публікацію. Механізм набрання чинності нормативно-правовими актами. Порядок ведення Єдиного державного реєстру нормативних актів. Розширювальне тлумачення права громадян на доступ до правової інформації. Порядок надання правової допомоги. Видами правової допомоги, які здійснює правова громадська приймальня, є: надання консультацій і роз'яснень з правових питань; допомога в складанні документів правового характеру (звернень громадян, окремих процесуальних документів). Неофіційні джерела правової інформації: повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. Забезпечення державою доступу до законодавчих та інших нормативних актів.

4. Доступ до екологічної інформації.

Екологічна інформація як один із специфічних видів інформації. Право доступу до екологічної інформації. Правові засади забезпечення права на доступ до екологічної інформації. Складові права на доступ до екологічної інформації: право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту; право поширювати таку інформацію; заборона засекречування такої інформації. Загальна характеристика Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. Національні нормативно-правові акти у сфері надання екологічної інформації. Заходи, що застосовуються державами та їх уповноваженими органами, у сфері забезпечення права на доступ до екологічної інформації: забезпечення у межах

національного законодавства прозорості та доступності процедури надання громадськості екологічної інформації; забезпечення поступового збільшення обсягу екологічної інформації в електронних базах даних, які є легкодоступними для широкого загалу громадськості через публічні мережі зв'язку; регулярна публікація і поширення національних звітів про стан навколишнього середовища; поширення інформації про національні та міжнародні нормативно-правові акти з екологічних питань; заохочення діячів, чия діяльність справляє суттєвий вплив на навколишнє середовище; розробка механізмів з метою забезпечення громадськості достатньою інформацією стосовно продуктів таким чином, щоб надавати можливість споживачам робити екологічно обгрунтований вибір, що відображає сутність і мету забезпечення права людини і громадянина на доступ до екологічної інформації.

5. Захист від негативного інформаційного впливу.

Характеристика правових підстав захисту від негативного інформаційного впливу. Принцип заборони створення та розповсюдження інформації, яка є шкідливою або небезпечною для особи. Засоби інформаційно-психологічного захисту людини. Рівні організації інформаційно-психологічного захисту: 1) суспільний рівень, коли захист реалізується шляхом регулювання інформаційних потоків у системі розповсюдження масової інформації, а також застосуванням відповідних способів, методів і засобів обробки та оцінки інформації в процесі соціальної взаємодії. Суб'єктами захисту на цьому рівні є держава і суспільство через діяльність певних соціальних інститутів (системи освіти, системи поширення духовних і культурних цінностей, традицій, соціальних норм тощо). 2) Груповий рівень, коли захист реалізується за допомогою поширення й використання внутрішньо-групових інформаційних джерел і потоків, а також специфічних для конкретних соціальних груп та організацій способів взаємодії, переробки та оцінки інформації. На цьому рівні суб'єктами психологічного захисту є соціальні групи та організації (сім'я, суспільні, політичні, релігійні та інші об'єднання). 3) На особистому рівні захист реалізується на основі специфічних механізмів вольової поведінки, які утворюють систему індивідуального інформаційно-психологічного захисту. На цьому рівні розрізняються механізми особистого захисту від внутрішніх і зовнішніх негативних інформаційних впливів. Захисні заходи забезпечення захисту від негативного інформаційного впливу. Шляхи вдосконалення правового забезпечення захисту від негативного інформаційного впливу. Основні тенденції світового та європейського досвіду у забезпеченні захисту від негативного інформаційного впливу, оцінка їх впровадження в українську практику.

6. Інформаційні права громадян – суб'єктів виборчого процесу.

Характеристики правового регулювання інформаційних відносин, що виникають у межах процесу політичної комунікації. Правила реалізації інформаційних прав і свобод громадян в умовах виборчих кампаній. Класифікація відносин, пов'язаних з електоральною інформацією. Групи правових відносин, що виникають із приводу реалізації прямого народовладдя: 1) відносини, пов'язані із забезпеченням виборцям і учасникам виборів та референдумів поінформованості з питань виборчого законодавства,

законодавства про референдуми; з проблем державотворення, місцевого самоврядування з метою розвитку політико-правової культури громадян, підвищення їхньої правосвідомості як реальних і потенційних учасників названих процесів; 2) відносини, пов'язані з інформаційним забезпеченням проведення виборів і референдумів на всіх основних стадіях (підвищення професійних знань організаторів виборів та референдумів з метою забезпечення кваліфікованого проведення відповідних заходів); 3) відносини, пов'язані з процесом оброблення, передавання та оприлюднення результатів виборів та референдумів. Процес формування законодавчого регулювання інформаційних процесів, що відбуваються під час виборів, зокрема щодо передвиборної агітації, інформаційного забезпечення діяльності виборчих комісій тощо. Гарантії дотримання прав і свобод громадян у процесі здійснення безпосередньої демократії. Система порушень виборчого законодавства. Характеристика законодавства, яке регулює інформаційні відносини при проведенні передвиборної агітації, забезпечує формування механізмів забезпечення однакових умов та неупередженого формування громадської думки. Основні засади виборчого процесу. Обмеження та заборони у проведенні передвиборної агітації. Обмеження щодо політичної реклами. Інформування про порушення під час виборів та референдумів.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Якими є права і свободи людини в галузі інформації?
2. Яким чином розвивалася концепція інформаційних прав людини?
3. Якими є новітні тенденції розвитку теорії та практики здійснення інформаційних прав людини?
4. Надайте характеристику можливих шляхів чи концепцій вдосконалення сучасних моделей гарантування прав і свобод людини у сфері обігу інформації.
5. Виявіть та продемонструйте кореляційний зв'язок між національними традиціями розвитку гарантій прав і свобод людини в галузі інформації та найбільш прогресивними європейськими і світовими тенденціями у цій сфері.
6. Якими є проблемні аспекти гарантування прав і свобод людини в галузі інформації, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів?

Тема
Доступ до публічної інформації

Мета вивчення

Надати уявлення та сформувати систему знань про правове регулювання доступу до публічної інформації та визначити сучасні тенденції його розвитку у відповідності до міжнародних та європейських стандартів.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) демонструвати та вдосконалювати знання, розуміння та творчі здібності до формування принципово нових ідей та концепцій інформаційного права у сфері доступу до публічної інформації та інформатизації публічного адміністрування;
- 2) поєднувати національні традиції розвитку правового регулювання доступу до публічної інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 3) пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг
- 4) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку.

Література

нормативно-правові акти

1. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. (Ратифіковано Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 296.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
4. Граничні норми витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. № 740 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 54. – Ст. 2150.
5. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 р. № 547/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 15. – Ст. 708.
6. Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації: наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 р. № 1434/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 39. – Ст. 1631.

спеціальна література:

7. Закон України «Про доступ до публічної інформації». науково-практичний коментар. / за заг. ред. Д. Котляра. – К., 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kvs.gov.ua/Dost_public/Nauk-prak_kom.pdf
8. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 99 – 105.
9. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
10. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 117-215.
11. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – С. 64-86.

План

1. Поняття та види публічної інформації.
2. Правовий статус розпорядника публічної інформації.
3. Обов'язки розпорядника публічної інформації.
4. Гарантії доступу до публічної інформації.
5. Оприлюднення публічної інформації.
6. Процедура розгляду запитів на доступ до публічної інформації.

Основний зміст

1. Поняття та види публічної інформації.

Загальна характеристика Закону України від 13.01.2011 р. «Про доступ до публічної інформації». Публічна інформація – відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених Законом «Про доступ до публічної інформації». Відкритість публічної інформації. Публічна інформація з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова інформація). Характеристика відомостей, що належать до кожного з видів інформації з обмеженим доступом. Вимоги до обмеження доступу до інформації: 1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку; 2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; 3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні. Випадки, за яких не може бути обмежено доступ до інформації. Інформація, що не належить до інформації з обмеженим доступом (відомості, зазначені у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, крім відомостей щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта громадянина України, а також щодо місця проживання та реєстрації декларанта, місцезнаходження об'єктів, які наводяться в декларації про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру (вони є інформацією з обмеженим доступом та оприлюдненню не підлягають)).

2. Правовий статус розпорядника публічної інформації.

Розпорядниками публічної інформації визнаються: 1) суб'єкти владних повноважень, органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання; 2) юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, – стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів; 3) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків; 4) суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них. До розпорядників інформації, зобов'язаних оприлюднювати та надавати за запитами публічну інформацію прирівнюються суб'єкти господарювання, які володіють: 1) інформацією про стан довкілля; 2) інформацією про якість харчових продуктів і предметів побуту; 3) інформацією про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян; 4) іншою інформацією, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідною інформацією). Усі розпорядники інформації незалежно від нормативно-правового акта, на підставі якого вони діють, при вирішенні питань щодо доступу до інформації мають керуватися цим Законом. Характеристика законодавства, яким визначено правовий статус цих суб'єктів. Не є розпорядниками публічної інформації у розумінні Закону народні депутати України, депутати місцевих рад, сільський, селищний, міський голова, судді, прокурори, державні виконавці тощо.

3. Обов'язки розпорядника публічної інформації.

Розпорядники публічної інформації відповідно до Закону України від 13.01.2011 р. «Про доступ до публічної інформації» зобов'язані: 1) оприлюднювати інформацію про свою діяльність та прийняті рішення; 2) систематично вести облік документів, що знаходяться в їхньому володінні; 3) вести облік запитів на інформацію; 4) визначати спеціальні місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями, а також надавати право запитувачам робити виписки з них, фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації тощо; 5) мати спеціальні структурні підрозділи або призначати відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації; 6) надавати достовірну, точну та повну інформацію, а також у разі потреби перевіряти правильність та об'єктивність наданої інформації. Деталізування зазначених обов'язків в інших положеннях Закону. Розпорядник також повинен: своїм рішенням визначити особу (осіб), відповідальну за здійснення контролю за обліком документів у розпорядника, при цьому бажано, щоб це не були особи, відповідальні за оброблення інформаційних запитів, оскільки ці дві функції є відмінними і вимагають значних витрат часу і спеціалізації; розробити і затвердити внутрішнє положення про облік документів, що знаходяться у володінні розпорядника. У положенні повинна бути визначена форма системи обліку документів; види даних, які вносяться до неї; строки реєстрації документів, спосіб оприлюднення системи обліку

документів тощо. Обов'язок розпорядника пересвідчитися в правильності та об'єктивності інформації, що надається на запит.

4. Гарантії доступу до публічної інформації.

Право на доступ до публічної інформації гарантується: 1) обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом; 2) визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організовують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє; 3) максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації; 4) доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством. До “колегіальних суб'єктів владних повноважень” не можна віднести робочі органи суб'єктів владних повноважень, наприклад, постійні комісії місцевих рад чи комітети, тимчасові комісії Верховної Ради України, а також консультативно-дорадчі органи, що створюються при суб'єктах владних повноважень; 5) здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації; 6) юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації. Зміст обов'язку надавати інформацію. Забезпечення процедури доступу до інформації (мінімальність формальностей, зрозумілість для запитувача). Заборона встановлення додаткових вимог до форми запиту на отримання інформації. Встановлення відповідальності як одна з гарантій забезпечення права на доступ до публічної інформації (ст. 24 Закону та ст. 212-3 Кодексу про адміністративні правопорушення). Порядок здійснення парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації. Зміни, що відбулися у діючому законодавстві та обумовлені прийняттям Закону України від 13.01.2011 р. «Про доступ до публічної інформації».

5. Оприлюднення публічної інформації.

Доступ до інформації забезпечується шляхом систематичного та оперативного оприлюднення інформації: в офіційних друкованих виданнях; на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет; на інформаційних стендах; будь-яким іншим способом. Перелік відомостей, які розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати та порядок її оприлюднення. Види інформації, що підлягають невідкладному оприлюдненню. Визначення понять «систематичність» та «оперативність» щодо оприлюднення публічної інформації. Способи надання публічної інформації. Пасивний та активний способи доступу до інформації: пасивний передбачає наявність інформації, що вже була оприлюднена розпорядником, і споживачу інформації немає потреби вчиняти активні дії із запитування такої інформації, а достатньо лише ознайомитися із поширеною інформацією. «Активний» спосіб полягає в доступі шляхом подання запиту на інформацію до її розпорядника. Форми оприлюднення інформації (опублікування в офіційних друкованих виданнях, розміщення на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, на інформаційних стендах, інші форми оприлюднення). Перелік інформації, яка повинна оприлюднюватися. Обов'язок розпорядника публічної інформації оприлюднювати інформацію в ініціативному порядку. Вибір форм оприлюднення публічної інформації. Іншими формами

оприлюднення інформації є поширення прес-релізів, оголошень, проведення прес-конференцій, брифінгів, оголошення інформації під час інтерв'ю або публічних виступів посадових осіб, проведення теле- і радіопередач, оприлюднення інформації в засобах масової інформації тощо. Визначення поняття «офіційний веб-сайт» Базові вимоги до підключення до мережі Інтернет та реєстрація органами виконавчої влади та іншими державними органами своїх доменів у сегменті .gov.ua.

6. Процедура розгляду запитів на доступ до публічної інформації.

Поняття запиту на інформацію. Види запитів на інформацію. Форми запитів на інформацію та відомості, що до нього вносяться. Порядок подання запитів на інформацію. Строки розгляду запитів на інформацію. У разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту. Обґрунтованість клопотання про термінове опрацювання запиту. Плата за надання інформації. Підстави відмови та відстрочки в задоволенні запиту на інформацію. Відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважається неправомірною відмовою в наданні інформації. Розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або має бути відомо, хто нею володіє, зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику з одночасним повідомленням про це запитувача. При надходженні запиту про надання інформації з обмеженим доступом розпорядник має встановити, чи дійсно на відповідний момент наявні підстави для обмеження доступу до цієї інформації. Обґрунтування відмови в наданні на запит інформації з обмеженим доступом: юридичні посилання та фактичні підстави.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Надайте характеристику публічній інформації.
2. Здійсніть класифікацію публічної інформації.
3. Яким є правовий статус розпорядника публічної інформації?
4. Охарактеризуйте гарантії доступу до публічної інформації.
5. Якими є вимоги до оприлюднення публічної інформації?
6. Назвіть етапи проходження процедури розгляду запитів на отримання публічної інформації.

Лекція № 4

Тема

Інформаційна безпека та інформаційна політика держави

Мета вивчення

Надати уявлення та сформуванню систему знань про сучасні тенденції розвитку правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування, інформаційної безпеки та інформаційної політики держави і найбільш прогресивні європейські та світові тенденції у цій сфері;
- 4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань, дослідницьких задач у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави,
- 5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері інформаційного права; вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

Література***нормативно-правові акти***

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. // Голос України. – 22 липня 2003 р. – № 134.
2. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02. 2006 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.
3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. –1992. – № 27. – Ст. 382.
4. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5.03.1998 р. // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 35. – Ст. 237.
5. Конвенція про кіберзлочинність, 2001 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 65. – Ст. 2535.
6. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР // Голос України – 1997 – 4 лютого – С. 5.
7. Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14.10.2005 р. № 1446/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 42. – Ст. 2651.

8. Стратегія кібербезпеки України, затверджена Указом Президента України від 15.03.2016 р. № 96/2016 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 23. – Ст. 899.

спеціальна література

9. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
10. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібник. Рекомендовано МОН України – К.: Кондор, 2004. – 384 с.
11. Косевцов В. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: монографія / В. Косевцов, І. Бінько. – К.: НІСД, 1996. – 53 с.
12. Кремень В.Г. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: монографія / В.Г. Кремень, І.Ф. Бінько, І.Ф. Головащенко. – К.: МАУП, 1998. – 92 с.
13. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах Євроінтеграції: навч. посібн. / В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
14. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти: зб. ст. за матер. міжнар. конф. – К.: Сатсанга, 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/strateg/index.htm>

План

1. Інформаційна безпека: поняття, склад, правові основи захисту в Україні.
2. Інформаційна політика держави.
3. Напрямки державної політики в сфері інформаційної безпеки.
4. Об'єкти інформаційної безпеки України.
5. Інституціональний механізм інформаційної безпеки.
6. Міжнародно-правові засади інформаційної безпеки.

Основний зміст

1. Інформаційна безпека: поняття, склад, правові основи захисту в Україні.

Конституційні засади інформаційної безпеки. Генеза визначення поняття «інформаційна безпека» в українському законодавстві. Класифікація об'єктів інформаційної безпеки. Концептуальні положення про формування системи напрямів державної діяльності для захисту інформаційної безпеки. Захист інформаційної безпеки як комплекс векторів державної політики і зумовлена специфікою об'єктів інформаційної безпеки. В інформаційній безпеці виділяються три комплекси питань, які диференціюються відповідно до природи правових норм, що становлять їх нормативно-правову базу: 1) інформаційна безпека людини і суспільства, яка ґрунтується, передусім на нормах природного права і вимірюється ступенем свободи від втручання держави та інших осіб, можливостями самореалізації та самовизначення; 2) інформаційна безпека держави, що ґрунтується на позитивному праві і пов'язана із застосуванням обмежень, заборон, жорсткою регламентацією. Невід'ємним її елементом є сила державного примусу; 3) інформаційна безпека суб'єктів підприємницької

діяльності, яка насамперед має бути визначена законодавством з питань захисту конкуренції, регулювання економіки тощо. Характеристика комплексу питань інформаційної безпеки людини й суспільства. Характеристика комплексу питань інформаційної безпеки держави. Характеристика комплексу питань інформаційної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. Поняття державно-правового механізму інформаційної безпеки. Елементи державно-правового механізму інформаційної безпеки. Основні способи реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки: розроблення нормативно-правових актів, створення нових державних інституцій та розширення компетенції існуючих у сфері інформаційної безпеки; застосування конкретних, установлених правовими нормами засобів і напрямів державного впливу на інформаційну сферу.

2. Інформаційна політика держави.

Поняття та особливості інформаційної політики держави. Концепція державної інформаційної політики. Правові передумови становлення та розвитку інституту державної інформаційної політики України. Формування державної інформаційної політики України. Періоди розвитку державної інформаційної політики України. Сутність та засади інформаційної політики України. Мета державної інформаційної політики України. Головні напрями і способи державної інформаційної політики: забезпечення доступу громадян до інформації; створення національних систем і мереж інформації; зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності; забезпечення ефективного використання інформації; сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів; створення загальної системи охорони інформації; сприяння міжнародній співпраці в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України; сприяння задоволенню інформаційних потреб українців за кордоном. Теоретико-методологічні засади державної інформаційної політики: вітчизняні та зарубіжні напрацювання. Реалізація державної інформаційної політики в Україні. Контроль за реалізацією державної інформаційної політики України. Інформаційна політика держави як чинник реформування суспільства. Державна інформаційна політика: проблеми визначення концепту. Стратегія розвитку інформаційної політики України. Міністерство інформаційної політики України: основні завдання, повноваження та структура. Вдосконалення правового регулювання інформаційної сфери в контексті здійснення адміністративної реформи в Україні. Адміністративна відповідальність як засіб здійснення державної інформаційної політики України. Сутність поняття «державна політика розвитку інформаційного суспільства»: європейські та вітчизняні підходи. Інформаційна політика провідних держав світу: США, Канади, Великої Британії, Німеччини, Франції, країн Бенілюксу.

3. Напрямки державної політики в сфері інформаційної безпеки.

Характеристика категорій, що зумовлюють зміст і спрямованість державної політики у сфері інформаційної безпеки: 1) загрози національним інтересам і національній безпеці України в інформаційній сфері (прояви обмеження свободи слова й доступу громадян до інформації; поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;

комп'ютерна злочинність, комп'ютерний тероризм; розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави; намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації); 2) основні напрями державної політики з питань національної безпеки в інформаційній сфері (забезпечення інформаційного суверенітету України; удосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів, впровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну; активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживаннями службовим становищем, іншими явищами, які загрожують національній безпеці України; забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність ЗМІ, дискримінації в інформаційній сфері, переслідування журналістів за політичні позиції та ін.). Заходи удосконалення механізму захисту інформаційної безпеки.

4. Об'єкти інформаційної безпеки України.

В Законі України від 19.06.2003 р. «Про основи національної безпеки України» виділено три об'єкти національної та, відповідно, інформаційної безпеки (ст. 3). до яких належать: людина і громадянин – їхні конституційні права і свободи; суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси; держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканість. Закон України від 04.02.1998 р. «Про Концепцію національної програми інформатизації» дещо інакше, ніж Закон «Про основи національної безпеки України», визначає класифікацію об'єктів інформаційної безпеки. Так, уже в п. 3 розділу VI об'єктами інформаційної безпеки названо: інформаційні ресурси; канали інформаційного обміну і телекомунікації; механізми забезпечення функціонування телекомунікаційних систем і мереж; інші елементи інформаційної інфраструктури країни. У Законі України від 09.01.2007 р. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки» (ст. 13) зазначалося, що ключовими елементами (об'єктами) цієї безпеки, щодо яких потрібно вжити заходів забезпечення безпеки з метою унеможливлення шкоди: якість інформації, котру використовують (забезпечення її повноти, вчасності та вірогідності); правила інформаційної діяльності (запобігання негативному інформаційному впливу та негативним наслідкам застосування інформаційних технологій); правові режими інформаційних ресурсів та доступу до інформації (забезпечення виконання визначених законодавством правил розповсюдження та використання інформації, а також її цілісності, конфіденційності та доступності інформації).

5. Інституціональний механізм інформаційної безпеки.

Система реалізації політики інформаційної безпеки інститутами публічної влади та громадянського суспільства. Поняття інституціонального механізму інформаційної безпеки як ієрархічної сукупності органів різних гілок влади та різних рівнів, які в межах своєї компетенції вирішують конкретні завдання з формування та реалізації політики інформаційної безпеки. Склад механізму інформаційної безпеки визначається нормами ст. 4 Закону України «Про основи національної безпеки України»: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України. Повноваження Верховної Ради у сфері національної безпеки та її інформаційної складової характеризуються тим, що основи цієї безпеки визначаються виключно законами України (п. 17 ст. 92 Конституції). Президент виконує свої повноваження у сфері національної безпеки та її інформаційної складової, керуючись нормами п. 17 ст. 106 Конституції, згідно якими «здійснює керівництво у сферах національної безпеки і оборони України», та нормами п. 1 ст. 106 Конституції, відповідно до якої забезпечує національну безпеку та її інформаційну складову. Кабінет Міністрів здійснює заходи щодо забезпечення національної безпеки та її інформаційної складової (п. 7. ст. 115 Конституції).

6. Міжнародно-правові засади інформаційної безпеки.

Проблема інформаційних війн та інформаційного тероризму. Правові питання боротьби з інформаційним тероризмом. Специфіка інформаційної зброї. Застосування інформаційної зброї охоплює: деструктивний вплив на матеріальні об'єкти інформаційної сфери; знищення, спотворення або зміну інформації; цілеспрямований вплив на нервову систему, психіку та свідомість людини. Застосування такої зброї може бути як відкритим в умовах відкритого збройного конфлікту, так і латентним у межах інформаційного протиборства в мирний час. Напрацювання ООН та Ради Європи у сфері забезпечення інформаційної безпеки: провідні акти та узагальнення. Основні поняття в рамках інформаційної безпеки: інформаційна зброя – інформаційні ресурси, стратегічно розроблені або створені для ведення інформаційної війни або для завдання шкоди, збентеження, створення незручностей або будь-яких інших дій зловмисного характеру. Інформаційна війна: 1) дії з метою досягнення інформаційної переваги застосуванням заходів для експлуатування, підриву, знищення, дестабілізації та руйнування інформаційного потенціалу противника і його функцій; 2) заходи захисту власних інформаційних ресурсів і телекомунікаційних систем; 3) дії з метою використання інформаційних ресурсів і телекомунікаційних систем іншої сторони для досягнення цілей та інтересів, наприклад електронна війна (інформаційна війна в оборонному і військовому контексті), війна в Інтернеті (інформаційна війна в більш широкому суспільному контексті). Використання зарубіжного досвіду при формуванні національного державно-правового механізму інформаційної безпеки. Найбільш прийнятні організаційно- правові

підходи до проблеми реалізовані законодавством США, Канади, країн-членів ЄС.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Надайте визначення поняттю «інформаційна безпека».
2. Охарактеризуйте склад та правові основи захисту інформаційної безпеки в Україні.
3. Надайте характеристику генезі та правовому забезпеченню інформаційної політики держави.
4. Якими є напрямки державної політики в сфері інформаційної безпеки?
5. Що є об'єктами інформаційної безпеки України?
6. Які складові включає інституціональний механізм інформаційної безпеки?
7. Назвіть міжнародно-правові засади інформаційної безпеки.

Лекція № 5

Тема

Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації

Мета вивчення

Надати уявлення та сформувати систему знань про сучасні тенденції розвитку правового регулювання правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування
- 3) пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг
- 4) пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права, зокрема щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації
- 5) вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

Література***нормативно-правові акти***

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
2. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 14. – Ст.192.
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 18.
5. Основи законодавства України про культуру: Закон України від 14.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 21. – Ст. 294.
6. Про рекламу: Закон України від 3.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради – 1996. – № 39. – Ст. 181.
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 23. – Ст. 158.
8. Соглашение о правовом режиме информационных ресурсов Пограничных войск государств-участников Содружества Независимых Государств (Москва, 25 ноября 1998 г.) // Содружество. Информационный

вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ. – № 3(30). – С. 299 - 304.

9. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

10. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.

11. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 15. – Ст. 103.

12. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.

13. Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 22.05.1998 р. № 505/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 21. – Ст. 759.

14. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 27.09.1999 р. № 1229 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39. – С. 28.

спеціальна література

15. Бачило И.Л. Информационное право. Основы практической информатики: учеб. пособ. / Бачило И.Л. – М.: Юринформцентр, 2001. – С. 99-105.

16. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 408-479.

17. Бахрах Д.Н. Административное право: учеб. для вузов / Д.Н. Бахрах. – Москва: БЕК, 1999. – С. 202.

18. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

19. Копылов В.А. Информационное право / В.А Копылов. – М.: Юристъ, 1997. – С. 32 – 37.

20. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – С. 165 – 180, 272 – 332.

21. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.

22. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 657 – 681, 701 – 715.

План

1. Інформаційні ресурси: поняття, правовий режим.
2. Режим доступу до інформації, поняття та зміст. Інформація у відкритому, закритому, обмеженому та вільному обігу.
3. Інформаційні продукти та інформаційні послуги. Право власності на інформацію.
4. Основні принципи діяльності із захисту інформації. Захист інформації в інформаційних системах.
5. Технічний, криптографічний захист інформації.
6. Національна система конфіденційного та спеціального зв'язку і захисту інформації.

7. Ліцензування та атестація робіт із захисту інформації.

Основний зміст

1. *Інформаційні ресурси: поняття, правовий режим.*

Підходи до визначення понять «інформаційні ресурси», «правовий режим інформаційних ресурсів». Складові правового режиму інформаційного ресурсу – правові норми, що визначають ключові правила, за якими той чи інший інформаційний ресурс може бути залучений в обіг інформації в суспільстві. Такими нормами є: право власності на інформацію, окремі документи та масиви документів в інформаційних системах; порядок документування інформації, надання документам юридичної сили та її підтвердження; категорії інформації відповідно до рівня доступу до неї; мета й порядок захисту інформації; права суб'єктів, що беруть участь в інформаційних відносинах щодо певного інформаційного ресурсу. З огляду на потребу в забезпеченні права власності на інформаційний ресурс та режими доступу до інформації, що міститься в інформаційному ресурсі, визначають і мету і порядок захисту інформації, що відображує діяльність, спрямовану на запобігання несанкціонованим діям щодо інформаційного ресурсу. Для інформаційних ресурсів загального доступу основною метою захисту інформації є запобігання її блокуванню порушенню цілісності або знищенню інформації. Для інформаційних ресурсів з обмеженим доступом важливим є запобігання витoku інформації, тобто несанкціонованих дій. внаслідок яких інформація стає відомою чи доступною особам, що не мають права доступу до неї. Залежно від мети захисту інформації визначають порядок її захисту, тобто заходи її правового, організаційного, технічного та криптографічного захисту. Характеристика прав суб'єктів, що беруть участь в інформаційних відносинах інформаційного ресурсу.

2. *Режим доступу до інформації, поняття та зміст. Інформація у відкритому, закритому, обмеженому та вільному обігу.*

Визначення поняття «режим доступу до інформації». Значення та сутність режиму доступу до інформації. Характеристики режиму доступу до інформації: суб'єкт визначення доступності інформації; коло суб'єктів, які мають доступ до інформації; особливі вимоги і правила зберігання та поширення інформації; строк дії режиму. Суб'єкт визначення доступності інформації – особа, до компетенції якої належить вирішення питань щодо встановлення обмежень на доступ до інформації та її матеріальних носіїв, а також надання права доступу до такої інформації. Режим доступу до інформації – сукупність правил, якими окреслено особливі вимоги і правила зберігання та поширення інформації. Вони визначають діяльність осіб, на яких покладена відповідальність за зберігання матеріальних носіїв інформації, установлюють необхідність застосування певних правових, організаційних, технічних та криптографічних засобів захисту інформації. Ці правила визначають порядок надання доступу до інформації. За режимом доступу інформація поділяється на відкриту та з обмеженим доступом. Інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну. Конфіденційна інформація – відомості, якими володіють, користуються або розпоряджаються окремі фізичні чи юридичні особи і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. До

таємної належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі. Основою класифікації інформації з обмеженим доступом виступає суб'єкт визначення доступності інформації.

3. Інформаційні продукти та інформаційні послуги. Право власності на інформацію.

Закон України «Про інформацію» (ст. 12) визначає інформаційну діяльність як сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб та держави. Результатами такої інформаційної діяльності є інформаційні продукти як матеріалізований результат цієї діяльності та інформаційні послуги як певна сукупність дій з доведення інформаційної продукції до споживачів. Характеристика властивостей інформаційних продуктів та послуг. Види інформаційних продуктів та послуг. Право власності на інформацію в межах інформаційного ресурсу є складною категорією, адже в рамках одного інформаційного ресурсу може бути використана інформація, права на яку належать різним особам. Це стосується як окремих документів, так і конкретної інформації (даних), що міститься в кожному з документів. За Законом України «Про інформацію» (ст. 38), право власності на інформацію – це врегульовані законом суспільні відносини з володіння, користування й розпорядження інформацією. Інформація є об'єктом права власності громадян, організацій (юридичних осіб) і держави. Вона може бути таким об'єктом права як у повному обсязі, так і об'єктом лише володіння, користування чи розпорядження. Підставами виникнення права власності на інформацію є: створення інформації своїми силами і своїм коштом; договір на створення інформації; договір, що містить умови переходу права власності на інформацію до іншої особи. Важливим є також право власності на масиви документів в інформаційних системах (ст. 40, 41 Закону України «Про інформацію»).

4. Основні принципи діяльності із захисту інформації. Захист інформації в інформаційних системах.

Дотримання режиму доступу до інформації. Захист конфіденційної і таємної інформації. Забезпечення дотримання режиму доступу до таємної або конфіденційної інформації. Визначення чинників, які потрібно враховувати, щоб охарактеризувати безпечність конкретної інформаційної системи. Головний об'єкт загрози для інформаційної системи – суспільні відносини які складаються з приводу управління і користування об'єктами; безпосередній предмет загрози – інформаційні ресурси та інформація, що обробляється. Отже, щодо безпеки інформаційна інфраструктура є певною оболонкою, яка захищає інформацію, що міститься в ній, від негативного впливу зовнішніх чинників, які можна поділити за джерелами на три групи: антропогенні, техногенні, природні. Способи регулювання питань захисту інформації. Нормативно-правові засади діяльності із захисту інформації. Специфічні методи і способи захисту інформації. Характеристики безпеки інформаційних систем і мереж. Обов'язки операторів і провайдерів телекомунікацій щодо забезпечення відповідних характеристик і властивостей засобів телекомунікацій. Залежність конкретного змісту вимог до захисту інформації від права власності на конкретну інформацію, що обробляється за допомогою автоматизованої системи. Сутність державного

управління у сфері захисту інформації в автоматизованих системах. Комплексний характер захисту інформації. Характеристика основних видів захисту інформації в комплексній системі: технічного та криптографічного захисту, а також комплексу заходів організаційного характеру, який передбачає встановлення відповідних режимів діяльності об'єктів інформаційних систем, контроль за дотриманням правил і норм здійснення захисту інформації, а також контроль за діяльністю суб'єктів захисту інформації тощо.

5. *Технічний, криптографічний захист інформації.*

Визначення понять «технічний захист інформації», «криптографічний захист інформації». Визначення рівня безпеки інформації, що обробляється в системах та на об'єктах інформаційної інфраструктури. Дозвільний характер проведення робіт з технічного захисту інформації. Система оцінювання продукції у сфері технічного захисту інформації складається з двох процедур: сертифікації засобів технічного захисту інформації та державної експертизи. Порядок та вимоги до проведення сертифікації засобів технічного захисту інформації. Державна експертиза у сфері технічного захисту інформації. Система державного регулювання у сфері технічного захисту інформації має комплексний характер і забезпечується встановленням відповідних правил і стандартів, які стосуються як діяльності у сфері технічного захисту інформації, що включають ліцензування та надання відповідних дозволів, так і спеціальними вимогами до засобів технічного захисту інформації та інформаційно-телекомунікаційних систем, які включають стандартизацію, сертифікацію та атестацію. Нормативно-правове регулювання питань криптографічного захисту інформації. Здійснення криптографічного захисту інформації. Вимоги до засобів криптографічного захисту інформації залежать від правового режиму останньої та її суспільного і державного значення. Забезпечення надійності криптографічного захисту інформації. Вимоги до інформаційної безпеки засобів криптографічного захисту інформації: особи, допущені до їх розроблення, виготовлення та експлуатації, повинні мати допуск, відповідний рівневі таємної або конфіденційної інформації, яку передбачається захищати такими засобами; у засобах криптографічного захисту інформації мають використовуватися криптоалгоритми та криптопротоколи, які є державними стандартами України або рекомендовані Держспецзв'язку та ін.

6. *Національна система конфіденційного та спеціального зв'язку і захисту інформації.*

Національна система конфіденційного зв'язку: визначення поняття, нормативно-правове забезпечення та складові. Порядок надання послуг конфіденційного зв'язку. Забезпечення відповідного рівня захисту інформації при наданні послуг конфіденційного зв'язку комплексом організаційних і технічних заходів: шифрування інформації за допомогою вітчизняних засобів криптографічного захисту інформації; резервування критичного обладнання та каналів зв'язку; цілодобовий контроль за функціонуванням системи; блокування розповсюдження комп'ютерних вірусів; швидке реагування на можливі спроби несанкціонованого доступу до інформації та ресурсів системи. Спеціальна мережа стільникового зв'язку Національної системи конфіденційного зв'язку. Державна система урядового зв'язку України. Державна служба спеціального

зв'язку та захисту інформації України: нормативно-правове забезпечення діяльності, підпорядкування, основні завдання, структура. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, який призначений для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, криптографічного та технічного захисту інформації. Центр забезпечення урядовим зв'язком Держспецзв'язку у м. Києві та Київській області. Державний науково-дослідний інститут спеціального зв'язку та захисту інформації; Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету «КПІ» для підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі спеціального зв'язку та захисту інформації для Держспецзв'язку та інших органів виконавчої влади, наукових кадрів, перепідготовки і підвищення кваліфікації інженерних кадрів. Державне підприємство «Державний центр інформаційної безпеки», Державний центр випробувань засобів технічного захисту інформації. Державне підприємство «Українські спеціальні системи». Державне підприємство «Укрінформзв'язок».

7. *Ліцензування та атестація робіт із захисту інформації.*

В Україні запроваджено державне регулювання діяльності із технічного захисту інформації, яке передбачає: ліцензування та надання дозволів на провадження діяльності із технічного захисту інформації; сертифікацію та державне експертне оцінювання продукції у сфері технічного захисту інформації. Процедура надання ліцензії або дозволу визначається змістом завдань, які вирішуються в межах діяльності з технічного захисту інформації: організації, які виконують діяльність з технічного захисту інформації з метою надання відповідних послуг іншим фізичним та юридичним особам, повинні отримати ліцензію на право проведення господарської діяльності у галузі технічного захисту інформації; органи державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють роботи з технічного захисту інформації для власних потреб, отримують право на їх проведення у дозвільному порядку. Орган та правила ліцензування діяльності в галузі технічного захисту інформації. Види робіт в галузі діяльності з технічного захисту інформації, що підлягають ліцензуванню: 1) розроблення, впровадження, дослідження ефективності, обслуговування на об'єктах інформаційної діяльності комплексів (систем) технічного захисту інформації, носіями якої є акустичні поля, надання консультативних послуг; 2) розроблення, впровадження, дослідження ефективності, обслуговування на об'єктах інформаційної діяльності комплексів (систем) технічного захисту інформації, носіями якої є електромагнітні поля та електричні сигнали, надання консультативних послуг та ін. Вимоги щодо ліцензування діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, ввезенням, вивезенням, реалізацією та використанням засобів криптографічного захисту інформації, а також з наданням послуг із криптографічного захисту інформації.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Надайте визначення поняттям «інформаційні ресурси», «режим доступу до інформації», «інформаційні продукти», «інформаційні послуги».
2. Охарактеризуйте зміст права власності на інформацію.

3. Якими є основні принципи діяльності із захисту інформації?
4. Визначте можливі шляхи вдосконалення правового забезпечення здійснення захисту інформації.

Тема

Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Мета вивчення

Надати уявлення та сформуванню систему знань про сучасні тенденції розвитку правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації, пояснювати фундаментальні аспекти правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та засобів телекомунікації;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації з метою інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів
- 5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації, а також вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації.

Література***нормативно-правові акти***

1. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку // Офіційний вісник України. – 2007. – № 3. – Ст. 140.
2. Угода про створення Регіональної співдружності в галузі зв'язку, 1991. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_560
3. Генеральна угода з торгівлі послугами, 1994 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.
4. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
5. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.

6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
7. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
8. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. № 327/225 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 2. – Ст. 49.
9. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
10. Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: наказ Держкомзв'язку України від 15.08.2003 р. № 149 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – Ст. 2547.
11. Положення про центральний засвідчувальний орган, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1451 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2893.
12. Порядок акредитації центру сертифікації ключів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 р. № 903 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 28. – Т. 1. – Ст. 1884.
13. Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1452 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2894.
14. Про адміністрування домену «.UA»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.2003 р. № 447-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/447-2003-p>
15. Про радіочастотний ресурс України: Закон України від 1.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.
16. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1067/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 31. – Ст. 1195.
17. Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України: постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 р. № 1208 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 51. – Ст. 3196.
18. Declaration on freedom of communication on the Internet. Adopted by the Committee of Ministers at the 840th meeting of the Ministers' Deputies. Strasbourg, 28.05.2003. – [Electronic resource]. – Mode of access: www.coe.int/portalT.asp

спеціальна література

19. Бачило И.Л. Информационное право. Основы практической информатики: учеб. пособ. / Бачило И.Л. – М.: Юринформцентр, 2001. – С. 208 – 212.

20. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
21. Копылов В.А. Информационное право / В.А. Копылов. – М.: Юристъ, 2002. – С. 232 – 252.
22. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180, 338 – 346.
23. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.
24. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 716 – 731.
25. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.
26. Крос К. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: перспективи конкуренції / К. Крос, Р. Гакет. – К.: Основи, 2000 – С. 23 – 26.

План

1. Інтернет: основні поняття, принципи, правове забезпечення, розміщення інформації органів державної влади.
2. Електронні документи та електронний документообіг.
3. Концепція створення «електронного уряду» та адміністрування домену «UA».
4. Міжнародні та національні засади регулювання зв'язку та телекомунікацій.
5. Національна таблиця розподілу радіочастот та номерного ресурсу.

Основний зміст

1. Інтернет: основні поняття, принципи, правове забезпечення, розміщення інформації органів державної влади.

Проблема правового регулювання функціонування глобальної світової мережі Інтернет. Ознаки мережі Інтернет, що виражають особливості правового регулювання окремих її функцій. Національний сегмент мережі Інтернет. Основні підходи до правових аспектів Інтернету. Основні способи розповсюдження інформації за допомогою мережі Інтернет: активне – через електронну пошту, пасивне – розміщення інформації на електронних сторінках, до яких споживач звертається самостійно та основи їх правового регулювання. Оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються у державі. Оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади. Захист від несанкціонованої модифікації інформації, яка розміщується на офіційних веб-

сайтах органів виконавчої влади та Єдиному веб-порталі. Інформаційне наповнення, захист інформації від несанкціонованої модифікації та технічне забезпечення функціонування офіційних веб-сайтів міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади як складових частин Єдиного веб-порталу зазначені органи здійснюють самостійно. Контроль за дотриманням вимог щодо захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, які забезпечують наповнення та функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади та Єдиного веб-порталу. Інформація, що розміщується на офіційному веб-сайті органу виконавчої влади. Інформація на офіційному веб-сайті повинна бути доступною для користувачів з вадами зору та слуху.

2. *Електронні документи та електронний документообіг.*

Нормативно-правове забезпечення електронного документообігу. Визначення понять «електронний документ», «електронний документообіг». Завдання державного регулювання у сфері електронного документообігу: реалізація єдиної державної політики електронного документообігу; забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу; нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів. Електронний цифровий підпис – вид електронного підпису, отриманий за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа. Особистий ключ – це параметр криптографічного алгоритму формування електронного цифрового підпису, доступний тільки підписувачу. Відкритий ключ – параметр криптографічного алгоритму перевірки електронного цифрового підпису, доступний суб'єктам відносин у сфері використання електронного цифрового підпису. Види сертифікатів ключів. Забезпечення функціонування системи електронного документообігу. Особливі правила застосування електронного цифрового підпису для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної форми власності. Надійність засобів електронного цифрового підпису. Застосування електронного цифрового підпису для вчинення правочинів за участю інших юридичних та фізичних осіб можливе лише за наявності у них посилених сертифікатів відкритих ключів. Застосування електронного цифрового підпису забороняється: для складання електронних документів, які не можуть бути оригіналами у випадках, передбачених законодавством; для вчинення правочинів на суму, що перевищує 1 млн. гривень.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Якими є основні поняття, принципи, правове забезпечення роботи Інтернет?
2. Яким чином здійснюється розміщення інформації органів державної влади України в мережі Інтернет?
3. Яким є правовий режим використання електронних документів та електронного документообігу в Україні?

Лекція № 7

Тема

Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Мета вивчення

Надати уявлення та сформуванню систему знань про сучасні тенденції розвитку правового регулювання функціонування «електронного уряду», адміністрування домену «UA», міжнародних та національних засад регулювання зв'язку та телекомунікацій, а також національної таблиці розподілу радіочастот та номерного ресурсу

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання функціонування «електронного уряду», адміністрування домену «UA», міжнародних та національних засад регулювання зв'язку та телекомунікацій, а також національної таблиці розподілу радіочастот та номерного ресурсу;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування за допомогою функціонування «електронного уряду»;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування за допомогою «електронного уряду» та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо правового регулювання функціонування «електронного уряду», адміністрування домену «UA»;
- 5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання функціонування «електронного уряду», адміністрування домену «UA», національної таблиці розподілу радіочастот та номерного ресурсу, а також вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання функціонування «електронного уряду» та адміністрування доменів.

Література**нормативно-правові акти**

1. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку // Офіційний вісник України. – 2007. – № 3. – Ст. 140.
2. Угода про створення Регіональної співдружності в галузі зв'язку, 1991. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_560
3. Генеральна угода з торгівлі послугами, 1994 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.
4. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

5. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.
6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
7. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
8. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. № 327/225 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 2. – Ст. 49.
9. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
10. Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: наказ Держкомзв'язку України від 15.08.2003 р. № 149 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – Ст. 2547.
11. Положення про центральний засвідчувальний орган, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1451 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2893.
12. Порядок акредитації центру сертифікації ключів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 р. № 903 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 28. – Т. 1. – Ст. 1884.
13. Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1452 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2894.
14. Про адміністрування домену «.UA»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.2003 р. № 447-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/447-2003-p>
15. Про радіочастотний ресурс України: Закон України від 1.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.
16. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1067/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 31. – Ст. 1195.
17. Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України: постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 р. № 1208 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 51. – Ст. 3196.
18. Declaration on freedom of communication on the Internet. Adopted by the Committee of Ministers at the 840th meeting of the Ministers' Deputies. Strasbourg, 28.05.2003. – [Electronic resource]. – Mode of access: www.coe.int/portalT.asp

спеціальна література

19. Бачило І.Л. Інформаційне право. Основи практичної інформатики: учеб. посіб. / Бачило І.Л. – М.: Юрінформцентр, 2001. – С. 208 – 212.
20. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
21. Копылов В.А. Информационное право / В.А. Копылов. – М.: Юристъ, 2002. – С. 232 – 252.
22. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180, 338 – 346.
23. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.
24. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 716 – 731.
25. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.
26. Крос К. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: перспективи конкуренції / К. Крос, Р. Гакет. – К.: Основи, 2000 – С. 23 – 26.

План

1. Концепція створення «електронного уряду» та адміністрування домену «UA».
2. Міжнародні та національні засади регулювання зв'язку та телекомунікацій.
3. Національна таблиця розподілу радіочастот та номерного ресурсу.

Основний зміст

1. Концепція створення «електронного уряду» та адміністрування домену «UA».

Мета створення електронного уряду. Нормативно-правове забезпечення створення та функціонування електронного уряду в Україні. Електронний документ як офіційне джерело інформації. Випадки обмеження доступу до веб-сторінки на веб-сайті Верховної Ради України: за поданням Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України – до веб-сторінки депутатської фракції (групи), комітету і тимчасової комісії Верховної Ради України; за поданням керівника апарату Верховної Ради України – до веб-сторінки структурного підрозділу апарату Верховної Ради України. Автоматизовані системи Верховної Ради: «Контроль проходження законопроектів», «Проходження законопроектів у структурних підрозділах апарату», «Автоматизована система запитів народних депутатів України, доручень Верховної Ради України», «Кадри», Інформаційно-пошукова система «ЗАКОНОДАВСТВО», Система «РАДА», , Інформаційно-пошукова система «Адміністративно-територіальний устрій України» та ін.

Правова основа розміщення в Інтернет інформації органів виконавчої влади. Мета та шляхи оприлюднення інформації органів виконавчої влади в Інтернет. Види послуг, що надаються системою «електронний уряд». Адміністрування адресного простору. Основні завданнями адміністрування адресного простору українського сегмента Інтернет. Поняття домену UA (домен верхнього рівня ієрархічного адресного простору Інтернет, створений на основі кодування назв країн відповідно до міжнародних стандартів, для обслуговування адресного простору українського сегмента Інтернет) та домену другого рівня (частина адресного простору мережі Інтернет, що розміщена на другому рівні ієрархії імен у цій мережі). Нормативно-правове забезпечення та суб'єкти адміністрування домену UA.

2. Міжнародні та національні засади регулювання зв'язку та телекомунікацій.

Основні напрями міжнародної співпраці у сфері телекомунікацій: укладання міжнародних договорів; участь у роботі міжнародних організацій; участь у реалізації міжнародних проектів, пов'язаних із створенням глобальної і регіональних телекомунікаційних мереж з урахуванням інтересів національної безпеки України; гармонізація стандартів, норм і правил з міжнародними стандартами, рекомендаціями, нормами і правилами, які стосуються вимог до технічних засобів і телекомунікаційних мереж, взаємодії операторів телекомунікацій, використання обмежених ресурсів, якості і видів телекомунікаційних послуг. Членство України у загальносвітових, європейських та регіональних організаціях зв'язку і телекомунікацій. Міжнародний союз електрозв'язку: правові засади діяльності, структура, цілі діяльності, умови набуття членства. Регіональна співдружність в галузі зв'язку: основні завдання та цілі діяльності. Правові засади міжнародної торгівлі телекомунікаційними послугами. Національна нормативно-правова база регулювання зв'язку та телекомунікацій в Україні. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. Державне підприємство «Український державний центр радіочастот». План імплементації актів законодавства ЄС у сфері телекомунікацій. Характеристика Ліцензійних умов здійснення діяльності у сфері телекомунікацій з надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку: місцевого, міжміського, міжнародного. Дозвільні процедури у сфері телекомунікацій. Адміністративний нагляд у сфері користування радіочастотним ресурсом України. Напрями удосконалення державного адміністрування сфери телекомунікацій та зв'язку в Україні. Спрощення умов ведення діяльності на ринку телекомунікацій.

3. Національна таблиця розподілу радіочастот та номерного ресурсу.

Розподіл і присвоєння радіочастот та контроль за використанням радіочастотного ресурсу. Радіочастотний ресурс – це частина радіочастотного спектра, придатна для передавання та приймання електромагнітної енергії радіоелектронними засобами, яку можна використовувати на території України та за її межами відповідно до законів України та міжнародного права, а також на

виділених для України частотно-орбітальних позиціях. Триступенева процедура надання права на користування радіочастотним ресурсом. Категорії користувачів радіочастотного ресурсу України: спеціальні та загальні користувачі. Плата за використання радіочастотного ресурсу. Органи, що безпосередньо здійснюють управління та контроль за користуванням радіочастотним ресурсом України: Генеральний штаб Збройних Сил України, Національна комісія з питань регулювання зв'язку, Державна інспекція зв'язку та Український державний центр радіочастот. Основні нормативно-правові акти, що безпосередньо визначають розподіл радіочастотного ресурсу: Національна таблиця розподілу радіочастот та План використання радіочастотного ресурсу України. Важливим аспектом регулювання ринку телекомунікацій є формування та розподіл номерного ресурсу. Відповідно до норм Закону України «Про телекомунікації» (статті 69, 70) формування та розподіл номерного ресурсу здійснюються на основі того, що номерним ресурс є технічно обмеженим. Розроблення та реалізація технічної політики у формуванні номерного ресурсу. Розподіл, присвоєння, облік номерного ресурсу, видача та скасування дозволів, нагляд за його використанням. Номерний ресурс надається оператору телекомунікацій на термін дії відповідної ліцензії для використання без права передачі іншим особам, крім випадків вторинного розподілу відповідно до законодавства.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Наведіть основні принципи концепції „електронного уряду”.
2. Яким є порядок адміністрування домену „UA”?
3. Якими є міжнародні та національні засади регулювання зв'язку та телекомунікацій? Які шляхи їх вдосконалення можна запропонувати на сучасному етапі?
4. Що являють собою Національна таблиця розподілу радіочастот та номерного ресурсу?

Тема

Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації

Мета вивчення

Надати уявлення та сформуванню систему знань про сучасні проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації, визначити можливі шляхи їх вирішення

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації, а також наукових концепцій у цій сфері;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку правового регулювання електронних і друкованих засобів масової інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 4) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації;
- 5) вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації.

Література***нормативно-правові акти***

1. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальних захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 50. – Ст. 302.
2. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
3. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.
4. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 199.
5. Про затвердження Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності: наказ Міністерства юстиції України від 21.02.2006 р. № 12/5 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 9. – Ст. 571.
6. Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1998 р. № 1540 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 39. – С. 25.

7. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 48. – Ст. 296.
8. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43. (В редакції закону від 11.05.2000 р. № 1709-III).
9. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 27. – Ст. 904.
10. Про Положення про Міністерство культури України: Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 388/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 541.
11. Питання Державної служби кінематографії: постанова Кабінету Міністрів України від 7.03.2006 р. № 251 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 10. – Ст. 622.
12. Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. № 27 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 1. – С. 112.
13. Про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 33. – Ст. 1253.
14. Про затвердження конкурсних умов: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 21.03.2007 р. № 350. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basekw/ua-qmtzwe.htm>
15. Про затвердження Системи візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 8.02.2012 р. № 117 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 19. – Ст. 720.

спеціальна література

16. Адміністративне право України / під. ред. С.В Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 657 – 681, 701 – 731.
17. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
18. Виноградова Г.В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні: навч. посібн. / Г.В. Виноградова. – К. : Юстініан, 2006. – 171 с.
19. Інформаційне законодавство [Текст] : зб. законодав. актів у 6 т. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Держ. ком. телебачення і радіомовлення України ; за заг. ред.: Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. – К. : Юрид. думка, 2005. Т. 1: Інформаційне законодавство України. – 2005. – 411 с.
20. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180.
21. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.

План

1. Правове регулювання діяльності друкованих, електронних ЗМІ та інформаційних агентств.
2. Правове регулювання видавничої справи.
3. Порядок ліцензування каналів мовлення та умови конкурсу на отримання ліцензій. Державний реєстр телерадіоорганізацій України.
4. Візуальні позначки класифікації відеопродукції.
5. Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів.

Основний зміст

1. Правове регулювання діяльності друкованих, електронних ЗМІ та інформаційних агентств.

Поняття та характеристика друкованих, електронних ЗМІ та інформаційних агентств. Діяльність друкованих засобів масової інформації. Продукція друкованого ЗМІ. Суб'єкти діяльності друкованих ЗМІ: засновник (співзасновники), редактор (головний редактор); редакція; видавець; розповсюдjuвач. Виробничі, майнові та фінансові відносини засновника (співзасновників), редакції, видавця та розповсюдjuвача друкованого засобу масової інформації будуються на основі чинного законодавства і договору. Гарантії від монополізації друкованих засобів масової інформації. Класифікації друкованих ЗМІ. Фахові наукові видання України. Порядок внесення спеціалізованих фахових видань до переліку фахових видань МОН. Наукометричні бази спеціалізованих видань: національні та міжнародні. Умови внесення видань до наукометричних баз. Порядок присвоєння міжнародного унікального номеру, що використовується для ідентифікації друкованого або електронного періодичного видання (ISSN). Умови та порядок державної реєстрації друкованих ЗМІ. Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюдjuвачів видавничої продукції. Обов'язковий примірник видань. Продукція інформаційного агентства: поняття, розповсюдження. Порядок створення інформаційних агентств. Відмінності інформаційних агентств від засобів масової інформації. Право на заснування інформаційного агентства в Україні. Форми власності на інформаційні агентства. Державна реєстрація інформаційних агентств. Вимоги щодо обов'язкової наявності вихідних даних продукції інформаційних агентств. Працівники інформаційних агентств. Державна реєстрація електронних засобів масової інформації. Поняття та суб'єкти діяльності в сфері телерадіомовлення. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, структура та повноваження. Порядок ліцензування телерадіомовлення. Державний реєстр телерадіоорганізацій України. Правове регулювання та суб'єкти діяльності в сфері кінематографії.

2. Правове регулювання видавничої справи.

Поняття видавничої справи. Складові частини видавничої справи: видавнича діяльність – сукупність організаційних, творчих, виробничих заходів, спрямованих на підготовку і випуск у світ видавничої продукції; виготовлення видавничої продукції – виробничо-технологічний процес відтворення визначеним тиражем видавничого оригіналу поліграфічними чи іншими технічними засобами; розповсюдження видавничої продукції – доведення видавничої продукції до споживача як через торговельну мережу, так і іншими

способами. Основні суб'єкти інформаційної діяльності в цій сфері: видавець – фізична чи юридична особа, яка здійснює підготовку і випуск видання; виготовлювач видавничої продукції – фізична чи юридична особа, що здійснює виготовлення замовленого тиражу видання; розповсюджувач видавничої продукції – фізична чи юридична особа, яка займається розповсюдженням видавничої продукції. Вихідні відомості видання. Елементи вихідних відомостей: відомості про авторів та інших осіб, які брали участь у створенні видання; назва (основна, паралельна, ключова, альтернативна) видання; надзаголовкові дані; підзаголовкові дані; вихідні дані; випускні дані (номер і дата видачі документа про внесення видавця до Державного реєстру, обсяг видання, тираж тощо); класифікаційні індекси; міжнародні стандартні номери; знак охорони авторського права. Державна підтримка видавничої справи видавництвам, видавничим організаціям, поліграфічним та книготорговельним підприємствам, що випускають або розповсюджують не менш як 50% продукції державною мовою та малотиражні (до 5 тис. прим.) видання мовами нечисленних національних меншин, шляхом надання пільг щодо сплати податків та зборів. Ця державна підтримка полягає у звільненні від сплати ПДВ.

3. *Порядок ліцензування каналів мовлення та умови конкурсу на отримання ліцензій. Державний реєстр телерадіоорганізацій України.*

Поняття ліцензування мовлення. Орган ліцензування мовлення в Україні – Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Заборона ліцензування мовлення іноземних телерадіоорганізацій. Види мовлення, на які видається ліцензія: супутникове мовлення, ефірне мовлення, кабельне мовлення, проводове мовлення, багатоканальне мовлення,. Територіальна категорія мовлення та територіальна категорія каналу мовлення або багатоканальної телемережі. Ліцензування цифрового мовлення з використанням радіочастотного ресурсу України. Видача ліцензій на мовлення здійснюється на конкурсних засадах (за результатами відкритих конкурсів) або без конкурсів (за заявковим принципом) у випадках, передбачених Законом України «Про телебачення і радіомовлення». За результатами відкритих конкурсів здійснюється видача ліцензій на мовлення, пов'язане з використанням радіочастотного ресурсу, а також мовлення на вільних каналах багатоканальних мереж. Ініціювання, оголошення і проведення конкурсу на отримання ліцензій. Конкурсні умови включають: а) ліцензійні умови для відповідного виду мовлення; б) вимоги до програмної концепції мовлення; в) вимоги щодо організаційно-технічних, фінансових та інвестиційних зобов'язань майбутнього ліцензіата. Умови надання переваг при розгляді заяв на отримання ліцензії. Конкурсна гарантія. Плата за видачу ліцензії. Реквізити ліцензії на мовлення. Обов'язкові додатки до ліцензії на мовлення. Умови ліцензії на мовлення. Обов'язок ліцензіата виконувати умови ліцензії. Контроль виконання ліцензіатами умов ліцензій. Відповідальність за недотримання ліцензіатами умов ліцензій на мовлення. Правила ведення Державного реєстру телерадіоорганізацій України. Формування та відомості, що заносяться до Державного реєстру телерадіоорганізацій України.

4. Візуальні позначки класифікації відеопродукції.

Інструментом, що забезпечує можливість належної ідентифікації програм та передач і здійснення контролю за дотриманням законодавства та ліцензійних умов, є обов'язок телерадіоорганізацій повідомляти вихідні дані. До вихідних даних належать: під час трансляції (ретрансляції) радіопрограми – найменування та позивні телерадіоорганізації, які вона повинна повідомляти не рідше ніж щогодини; під час трансляції телепередачі – логотип, емблема або інші вихідні дані, які повинні постійно використовуватись. Для трансляції телепередач запроваджено Систему візуальних позначок класифікації кіно відеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована³¹⁸. Відповідно до цієї Системи, кіно-, відеопродукція, що транслюється на телеканалах України, поділяється на три категорії, залежно від аудиторії, на яку вона розрахована. Її показ по телебаченню має супроводжуватися відповідними візуальними позначками: категорія I – без обмежень аудиторії (загальнодоступна) – зелений колір; категорія II – перегляд неповнолітніми глядачами рекомендується разом з батьками або з одним із батьків – жовтий колір; категорія III – рекомендується тільки для дорослих – червоний колір. Фільми, заборонені для розповсюдження і демонстрування в Україні та без права показу на телеканалах, не підпадають під жодну категорію. Під час трансляції візуальна позначка на телеекрані кіно-, відеопродукції категорій II і III має постійно бути у правому нижньому куті. Кіно-, відеопродукція, що належить до категорії I, супроводжується відповідною позначкою на телеекранах протягом перших трьох хвилин трансляції. Телекомпанії зобов'язані подавати візуальні позначки категорій II (трикутник) і III (квадрат) у друкованих програмах своїх передач.

5. Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів.

Поняття та мета запровадження Державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (далі – прокатне посвідчення). Правове забезпечення процедури видачі прокатного посвідчення. Прокатне посвідчення дає право розповсюджувати і демонструвати на території України всі види фільмів, вироблених в Україні та за її межами (далі – фільми), будь-яким кінотеатрам, кіноустановкам, відеоустановкам (далі – кіновидовищні заклади), прокатним пунктам відеокасет, торговельним підприємствам, підприємствам з тиражування, а також телеорганізаціям, у тому числі кабельному телебаченню (далі – відеотелезаклади), незалежно від форми власності. Отримувачі прокатного посвідчення: власники кінотеатрального права, власники телевізійного права, права домашнього відео та публічного комерційного відео. Документи, що подаються для отримання прокатного посвідчення. Строк розгляду заяви, ухвалення рішення щодо державної реєстрації фільму або відмови у ній та видачі прокатного посвідчення. Експертна комісія з питань розповсюдження і демонстрування фільмів при Державному агентстві України з питань кіно (далі – Держкіно). Підстави відмови у державній реєстрації та видачі прокатного посвідчення. Не потребують державної реєстрації та видачі прокатного посвідчення: фільми, створені для відомчого розповсюдження і демонстрування, та фільми, що демонструються на некомерційних і професійних показах, організованих творчими спілками, вищими навчальними кінотеатральними закладами; фільми, що демонструються

на міжнародних кінофестивалях, які проводяться в Україні за погодженням з Держкіно; кіно- і відеопродукція із записами театральних вистав, концертів, інформаційних, музичних, розважальних, спортивних та навчальних програм і реклами.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Якими є можливі шляхи удосконалення правового регулювання ЗМІ, видавничої справи та інформаційних агентств в Україні?
2. Наведіть найбільш визначні тенденції у правовому забезпеченні діяльності ЗМІ у ЄС та визначте можливість їх застосування в Україні.

Критерії оцінювання під час поточного контролю

У відповідності до визначених критеріїв поточний контроль здійснюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Відвідування лекційних занять оцінюється, виходячи з кількості пропущених здобувачем занять (медичні довідки, заяви, рапорти, інші документи не легалізують відсутність здобувача вищої освіти на лекції). Нижче приведено схему оцінки відвідування лекційних занять:

Елемент оцінювання	Вага елемента оцінювання (балів)
Не пропущено жодної лекції	5
Пропущено 10% лекцій	4
Пропущено 20% лекцій	3
Пропущено 30% лекцій	2
Пропущено 40-50% лекцій	1
Пропущено більше половини лекцій	0

Додатки

- 1) презентація у форматі Power Point (на електронному носії);
- 2) банк тестів для самоконтролю здобувачів вищої освіти за темами лекцій.

До теми 1 «Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації».

1. Властивості інформації:
  - 1) Системність, селективність, якість, універсальність, масовість, спадкоємність.
  - 2) Субстанціональна несамотійність, здатність до трансформації, масовість, здатність до обмеження, цінність.
  - 3) Фізична невідчужуваність, системність, селективність, невичерпність, двоєдність, здатність до тиражування.
  - 4) Відокремленість, двоєдність, тиражованість.

2. Масова інформація це:

- 1) Публічно поширювана друкована та аудіовізуальна інформація
- 2) Періодичні друковані видання
- 3) Публічно оприлюднена інформація
- 4) Інформація про вагу різноманітних тіл.

3. Предметом інформаційного права є

- 1) Інформація
- 2) Суспільні відносини, що виникають в інформаційній сфері
- 3) Інформаційні ресурси
- 4) Системи штучного інтелекту

4. Суб'єкти інформаційних відносин в Україні:

- 1) Громадяни України, юридичні особи, держава, інші держави, їх громадяни, організації, особи без громадянства
- 2) Громадяни України, іноземці, особи без громадянства
- 3) Фізичні і юридичні особи, держава
- 4) Фізичні і юридичні особи

До теми 2 «Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід».

1. Яким документом закріплюються в Україні основні інформаційні права і свободи громадян?

- 1) Законом України «Про інформацію»
- 2) Конституцією України
- 3) Законом України «Про Національну програму інформатизації»
- 4) Законом України «Про захист персональних даних».

2. Участь у передвиборній агітації не забороняється:

- 1) Іноземцям та особам без громадянства;
- 2) Зарубіжним ЗМІ, що діють на території України;
- 3) Органам виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- 4) Вітчизняним ЗМІ.

До теми 3 «Доступ до публічної інформації»

1. Публічна інформація – це:

- 1) Відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом;
- 2) Інформація, яка оголошується публічно за допомогою засобів масової інформації;
- 3) Інформація, розміщена в мережі Інтернет;
- 4) Всі відповіді вірні.

2. Максимальний термін вирішення питань, порушених у зверненнях громадян, не може перевищувати:

- 1) Десяти днів;
- 2) П'ятнадцяти днів;
- 3) Тридцяти днів;
- 4) Сорока п'яти днів.

3. Режим доступу до інформації – це

- 1) Передбачений законом порядок одержання інформації
- 2) Передбачений законом порядок використання інформації
- 3) Передбачений законом порядок одержання, використання, поширення й збереження інформації
- 4) Передбачений законом порядок збереження інформації

4. Інформаційні ресурси – це:

- 1) Сукупність документів в інформаційних системах
- 2) Сукупність документів в інформаційній сфері
- 3) Сукупність документів в базах даних
- 4) Сукупність будь-яких документів

До теми 4 «Інформаційна безпека та інформаційна політика держави».

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» виділяє такі об'єкти національної та, відповідно, інформаційної безпеки:

- 1) людина і громадянин - їхні конституційні права і свободи;
- 2) суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси;
- 3) держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність;
- 4) всі відповіді вірні.

2. Загрозами національній безпеці в інформаційній сфері є:

- 1) прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації;
- 2) поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;
- 3) комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм;
- 4) розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави;
- 5) всі відповіді вірні.

До теми 5 «Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації».

1. До таємної інформації належить інформація, що:

- 1) Знаходиться у володінні, користуванні або розпорядженні держави і поширюються відповідно законодавства
- 2) Містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі
- 3) Знаходиться у володінні, користуванні або розпорядженні органів державної влади і поширюються відповідно законодавства
- 4) Знаходиться у володінні, користуванні або розпорядженні окремої особи, яка обмежує до неї доступ

2. Доступ до державної таємниці – це:

- 1) Прийняття рішення про віднесення відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей
- 2) Оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації
- 3) Надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею
- 4) Рішення громадянина про віднесення відомостей до державної таємниці доступ до секретної інформації.

3. Основні способи захисту інформації:

- 1) Організаційно-технічні
- 2) Технічні, програмні, криптографічні та правові
- 3) Організаційно-управлінські
- 4) Технічні, програмні та криптографічні

4. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, який призначений для:

- 1) забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку;
- 2) захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах;
- 3) криптографічного та технічного захисту інформації;
- 4) всі відповіді вірні.

До теми 6 «Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікацій».

1. Суб'єкти інформаційних відносин, пов'язаних з функціонуванням Інтернет:

- 1) Інформаційні посередники (провайдери) та споживачі
- 2) Інформаційні посередники (провайдери), споживачі та власники Інтернет-ресурсів
- 3) Інформаційні посередники (провайдери) та власники Інтернет-ресурсів
- 4) Хакери.

2. Яка теза є правильною:

- 1) Інтернет в цілому не є суб'єктом права;
- 2) Інтернет в цілому не є об'єктом права;
- 3) Інтернет в цілому не є засобом масової інформації;
- 4) Інтернет є інформаційною системою.

3. Інформаційна діяльність – це:

- 1) Процес забезпечення обігу інформації
- 2) Сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб, держави;
- 3) Сукупність дій, спрямованих на забезпечення функціонування інформаційної сфери;
- 4) Процес забезпечення інформаційної безпеки.

4. Не є діяльністю у сфері телекомунікацій:

- 1) надання послуг фіксованого телефонного зв'язку;
- 2) надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку;
- 3) надання послуг поштового зв'язку.

До теми 7 «Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації».

1. Друковані засоби масової інформації, це:

- 1) Періодичні друковані видання
- 2) Періодичні друковані та разові видання з визначеним тиражем
- 3) Разові видання з визначеним тиражем
- 4) Глобальна мережа Інтернет

2. Складовими частинами видавничої справи є:

- 1) Видавнича діяльність;
- 2) Виготовлення видавничої продукції;
- 3) Розповсюдження видавничої продукції;
- 4) Всі відповіді вірні

3. Оберіть передбачені законодавством індекси фільмів, що мають обмеження глядацької аудиторії:

- 1) «12», «14», «16», «18»;
- 2) «14», «16», «18», «X21»;
- 3) «16», «18», «21», «25»;
- 4) «15», «16», «17», «18».

4. Прокатне посвідчення видає:

- 1) Державне агентство України з питань кіно;
- 2) Міністерство культури;
- 3) Спілка кінематографістів України;
- 4) Виробник фільму.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття

Тема

Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації.

Мета вивчення

Закріпити знання про інформаційне право як галузь права. Визначити основні поняття теорії галузі, етапи її розвитку, охарактеризувати сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) демонструвати знання теорії, історії, новітніх напрямків розвитку інформаційного права;
- 2) пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права;
- 3) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації, виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері інформаційного права;
- 4) демонструвати інтегральне розуміння та вдосконалювати знання, розуміння та творчі здібності до формування принципово нових ідей та концепцій у сфері обігу інформації, зокрема щодо розвитку інформатизації публічного адміністрування.

Література

нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
4. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. Затверджена резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ООН від 8 вересня 2000 р. // A/RES/55/2.
5. Декларация принципов «Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии». Женева. 12 декабря 2003 г.

спеціальна література:

6. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 50 – 63, 84 – 108.
7. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

8. Беляков К.І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. - 2012. - № 1. - С. 63-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_1_10
9. Беляков К.І. Понятійні та методологічні основи регулювання нових типів інформаційних відносин: "віртуальні правовідносини" / К. І. Беляков // Lex Portus. - 2016. - № 2. - С. 47-63.
10. Беляков К.І. Правова реальність і теорія систем / К. І. Беляков // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - Вип. 28. - С. 112-118.
11. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики. – К., 2002. – С. 19 – 36.
12. Кашлев Ю.Б. Информация. Дипломатия. Психология / Кашлев Ю.Б., Лепский В.Е., Галумов Э.А.; под ред. Ю.Б. Кашлева. – М.: Известия, 2002. – С. 15-78.
13. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — С. 435 – 455 .
14. Кормич Б.А. Інформаційне право : підручник : рекомендовано МОН України / Б.А. Кормич. – Х. : Бурун і К, 2011. – С. 5-32.
15. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України – К.: Кондор, 2004. – С. 40 – 70.
16. Основи інформаційного права України: навч. посіб. В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. – К.: Знання, 2004. – С. 13 – 19; 28-57.
17. Кормич Б.А. Предмет та метод інформаційного права // Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць. – Одеса: Юридична література, 2004. – Вип. 19. – С. 38 – 48.
18. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 12-17, 52-71.

Питання заняття

1. Основні теоретичні засади інформаційного права.
2. Генеза інформаційного права та новітні напрямки його розвитку.
3. Основні риси сучасного інформаційного суспільства.
4. Етапи розвитку технології обробки інформації.
5. Міжнародні та національні правові засади обігу інформації
6. Зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації.
7. Шляхи вдосконалення правового регулювання обігу інформації.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Розвиток поглядів на сутність поняття «інформація».
2. Світові тенденції в формуванні галузі інформаційного права.
3. Суб'єкти та об'єкти інформаційних правовідносин.
4. Цілі і завдання Національної програми інформатизації.

5. Роль інформації в процесі державного управління.
6. Правові засади формування Європейського інформаційного простору в рамках ЄС

Завдання

1. Здійснити пошук в мережі Інтернет відомостей щодо джерел інформаційного права. Результати пошуку обробити аналітично.
2. У відповідних джерелах, в тому числі - у мережі Інтернет здійснити пошук поняття «інформація».

Кейси

№ 1

На закритому хімічному підприємстві, яке розташоване в межах міста і яке знаходиться поблизу від державного кордону, в результаті аварії стався викид шкідливих речовин в атмосферу. Міська адміністрація вжила необхідних заходів з евакуації громадян із заражених територій і запобігла витоку небажаної інформації про аварію. При цьому вона заборонила керівництву підприємства передавати вітчизняним та зарубіжним ЗМІ інформацію про масштаби аварії та відомості, що стосуються життя населених пунктів, які входять в зону досяжності поширення шкідливих речовин. Водночас адміністрація, приймаючи таке рішення, посилялася на закритість виробництва хімічного підприємства.

Чи правомірні дії міської адміністрації з точки зору норм інформаційного права?

№2

Студент Інституту суспільства Київського університету імені Б. Грінченка Шелест в ході написання дипломної роботи звернувся до бібліотеки навчального закладу з запитом - підібрати йому неопубліковані роботи та іншу інформацію, яка стосується діяльності Радянського інформаційного бюро і центральних газет у роки Великої Вітчизняної війни. В бібліотеці Шелесту відмовили в проханні, сказавши, що ці джерела знаходяться в спеціальному сховищі бібліотеки, до яких студенти не мають доступу. Шелест поскаржився на працівників бібліотеки ректору університету, але й останній відмовив йому, зауваживши, що подібна інформація підбирається лише в наукових цілях. Шелест написав скаргу до Міністерства освіти та науки України.

Чи правомірними є дії працівників бібліотеки з точки зору інформаційно-правових відносин ?

№ 3

Інженер-програміст Іванов був прийнятий на роботу в приватне акціонерне товариство «Онор», де на нього покладалися функції оператора ЕОМ щодо введення норм чинного законодавства в інформаційні бази, які «Онор» продавав на комерційній основі підприємствам легкої промисловості. У вільний від введення інформації час Іванову вдалося розробити і впровадити більш досконалий алгоритм обробки правової інформації в інформаційній базі, що помітно підвищило її цінність і призвело до отримання значного прибутку. На зборах засновників приватного акціонерного товариства «Онор» було запропоновано преміювати Іванова, а його розробку використовувати в ході реалізації модернізованої програми на вигідних комерційних умовах. Однак

Іванов заявив керівництву товариства, що воно порушує його авторські права, і зажадав, щоб йому відраховували весь прибуток за використання його програмного продукту.

Як вирішити цей спір з позиції норм інформаційного права?

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття**Тема**

Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід

Мета вивчення

Закріпити знання про гарантії прав і свобод людини в галузі інформації. Визначити основні світові та європейські тенденції у сфері гарантування прав і свобод людини у галузі інформації.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) демонструвати інтегральне розуміння та знання прав і свобод людини в галузі інформації, а також закономірності та тенденції розвитку інформатизації публічного адміністрування і надання інформаційних послуг;

2) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації

3) демонструвати та вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії щодо гарантування прав і свобод людини у сфері обігу інформації;

4) поєднувати національні традиції розвитку гарантій прав і свобод людини в галузі інформації та найбільш прогресивні європейські і світові тенденції у цій сфері;

5) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо гарантування прав і свобод людини в галузі інформації, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.

Література:***нормативно-правові акти***

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Конвенція про захист прав і основних свобод людини, 1950, Перший протокол та протоколи № 1,4,6,7,9,10 та 11 до Конвенції (Рим, 4.XI.1950) // European Treaty Series. – 1950. – № 5.
3. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. (ратифіковано Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 296.
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

7. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181 (зі змінами).

8. Інструкція з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 348 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 16. – С. 85.

9. Порядок ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. № 376 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 17. – Ст. 747.

10. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 24. – С. 11.

спеціальна література:

11. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

12. Беляков К.І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. - 2012. - № 1. - С. 63-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_1_10

13. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.

14. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – С. 248-277.

15. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 129-181, 182-215.

16. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – С. 214 – 271.

17. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – С. 64-86.

18. Огляд практики Європейського суду з прав людини. Норми та стандарти Конвенції про захист прав і основних свобод людини. – К.: Міністерство юстиції України, 2002. – С. 37.

Питання заняття

1. Права і свободи людини в галузі інформації.
2. Сучасний стан та новітні тенденції розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації.
3. Гарантування прав і свобод людини у сфері обігу інформації.
4. Традиції розвитку гарантій прав і свобод людини в галузі інформації в Україні.

5. Найбільш прогресивні європейські та світові тенденції розвитку гарантій прав і свобод людини у сфері інформації.

6. Поєднання національних традицій розвитку гарантій прав і свобод людини в галузі інформації та найбільш прогресивних європейських та світових тенденцій у цій сфері.

7. Узагальнення та доведення необхідності вирішення актуальних питань щодо гарантування прав і свобод людини в галузі інформації, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Засоби масової інформації як елемент громадянського суспільства
2. Формування інформаційних прав у системі основоположних прав та свобод людини і громадянина.

Завдання

1. Розкрийте ключові проблеми реалізації права на інформацію крізь призму Рішень Європейського Суду з прав людини (на прикладі справ: *Társaság a Szabadságjogokért* проти Угорщини; *Kenedi* проти Угорщини; *Prager and Oberschlick* проти Австрії; *Sunday Times* проти Сполученого Королівства; *Goodwin* проти Сполученого Королівства; *Hatton* проти Сполученого Королівства).

2. Віднайдіть у практиці Європейського суду з прав людини прецеденти, що стосуються прав особи в інформаційно-правовій сфері проаналізуйте їх та складіть по них коротке резюме.

Кейси №1

Тип проекту: науково-практичний міні проект

Мета: актуалізувати та закріпити опорні знання при вивченні теми «Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід». Презентація проекту у вигляді ділової гри.

Тривалість: 1 академічна година

Метод проведення: «Акваріум»

Завдання кейсу: група, що перебуває в «акваріумі» отримує завдання: «Уявіть, що ви зі своїми друзями здійснили подорож на безлюдний острів і вирішили утворити там нову державу. Складіть перелік прав в інформаційній сфері, які на вашу думку, повинні бути гарантовані в цій державі». Під час гри учасники із зовнішнього кола змінюють учасників внутрішнього кола – це поживає дискусію.

Використайте: міжнародні угоди у сфері гарантування прав і свобод людини в галузі інформації.

Підготуйтеся до презентації результатів своєї діяльності.

№ 2

Тип проекту: науково-практичний міні проект

Мета: закріпити опорні знання щодо доступу громадян до інформації під час підготовки та проведення референдумів, набути навичок участі в референдумі.

Тривалість: 1 академічна година

Метод проведення: рольова гра (підготовка до гри в групах)

Завдання кейсу: провести референдум на рівні академічної групи з розбиттям на підгрупи: 1 гр. – формулює закрите запитання, агітує (плакати і листівки), повідомляє день, місце і час референдуму; 2 гр. – складає списки виборців, готує бюлетені, скриньки і кабінки для голосування; 3 гр. – створює комісію, видає бюлетені, підраховує голоси, складає протоколи, оголошує результати.

Використайте: законодавство про проведення виборів та референдумів.

Підготуйтеся до обговорення результатів, пропозицій щодо удосконалення інформаційного забезпечення референдумів.

№3

Державна архівна служба України (Укрдержархів) з дозволу Уряду України передала Державному архіву однієї з республік колишнього СРСР у постійне користування документи про особисте життя і діяльність керівників колишнього СРСР - уродженців цієї республіки. Дочка одного із зазначених керівників оскаржила до суду дії Укрдержархів, посилаючись на Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» і просила негайно повернути всі документи до Києва.

Зробіть юридичний аналіз ситуації.

№4

У пресі з'явилося повідомлення про транспортування ядерних відходів залізницею. У повідомленні ЗМІ було сказано, що колія на частині маршруту погано відремонтована, що може становити загрозу нещасного випадку, та заподіяння значної шкоди людям. В ролі джерела інформації була зазначена посадова особа Міністерства довілля. Його було звільнено з роботи і пред'явлено кримінальне обвинувачення у розкритті державної таємниці.

Проаналізуйте ситуацію.

Як Ви вважаєте, чи виправданим є повідомлення посадовою особою вказаної інформації. Яким чином у таких випадках може бути реалізовано право на захист особи, яка поширює інформацію.

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття

Тема

Доступ до публічної інформації.

Мета вивчення

Закріпити знання про правове регулювання доступу до публічної інформації та визначити сучасні тенденції його розвитку у відповідності до міжнародних та європейських стандартів.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) демонструвати та вдосконалювати знання, розуміння та творчі здібності до формування принципово нових ідей та концепцій інформаційного права у сфері доступу до публічної інформації та інформатизації публічного адміністрування;
- 2) поєднувати національні традиції розвитку правового регулювання доступу до публічної інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 3) пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг
- 4) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку.

Література

нормативно-правові акти

1. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. (Ратифіковано Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 296.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
4. Граничні норми витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. № 740 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 54. – Ст. 2150.
5. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 р. № 547/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 15. – Ст. 708.
6. Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації: наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 р. № 1434/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 39. – Ст. 1631.

спеціальна література:

7. Закон України «Про доступ до публічної інформації». науково-практичний коментар. / за заг. ред. Д. Котляра. – К., 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kvs.gov.ua/Dost_public/Nauk-prak_kom.pdf
8. Бачило І.Л. Інформаційне право / Бачило І.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 99 – 105.
9. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
10. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 117-215.
11. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – С. 64-86.

Питання заняття

1. Нові ідеї та концепції у сфері доступу до публічної інформації.
2. Національні традиції розвитку правового регулювання доступу до публічної інформації.
3. Європейські тенденції розвитку правового регулювання доступу до публічної інформації.
4. Поєднання національних традицій розвитку правового регулювання доступу до публічної інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері.
5. Актуальні питання щодо інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.
6. Шляхи вирішення актуальних питань щодо інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Генеза формування правової категорії «публічна інформація».
2. Правовий режим доступу до публічної інформації у зарубіжних країнах (за вибором та розподілом всередині групи здобувачі обов'язково мають дослідити практику однієї з країн Північної та Південної Америки, Африки, Близького, Далекого Сходу та Австралії).

**Кейси
№1**

До керівництва АТ «Синтез» звернулася громадська організація «Здоров'я» з проханням надати дані про виробничий травматизм на підприємстві за останні три роки. Керівництво АТ відмовилося задовольнити прохання

громадської організації, мотивуючи своє відмовний рішення тим, що зазначені дані є секретом виробництва. Громадська організація повторно звернулася з аналогічним проханням, вказавши в листі на ім'я акціонерного товариства на постанову Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці», згідно з якою режим комерційної таємниці не може бути встановлений щодо відомостей, що стосуються недотримання безпечних умов праці. На повторне звернення громадської організації надійшов повторний відмову з вказівкою на те, що відомості, які не можуть становити комерційну таємницю, можуть перебувати в режимі секретів виробництва. Громадська організація була змушена звернутися в експертно-правовий центр юридичного факультету за отриманням відповідних роз'яснень.

Дайте роз'яснення по суті ситуації, що склалася.

№2

Юридичне агентство «Гомер» звернулося до Комітету Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з питань корпоративного управління, емісії та обігу пайових цінних паперів з проханням надати йому право на поширення інформації про цінні папери комерційних банків та інших кредитних організацій. Керівництво Комітету, розглянувши заяву та нотаріально завірені копії реєстраційних документів агентства, відмовило йому в укладенні договору на поширення вказаної інформації на тій підставі, що агентство «Гомер» займається лише експертизою проектів законів. Керівництво юридичного агентства «Гомер», посилаючись на Статут агентства, повідомило керівництву Комітету про спеціалізацію його працівників в сфері поширення будь-якої соціально-правової інформації. Опираючись на ці факти, агентство оскаржило рішення Комітету Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з питань корпоративного управління.

Чи правомірними є дії Комітету Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку?

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття

Тема

Інформаційна безпека та інформаційна політика держави

Мета вивчення

Закріпити знання про сучасні тенденції розвитку правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування, інформаційної безпеки та інформаційної політики держави і найбільш прогресивні європейські та світові тенденції у цій сфері;
- 4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань, дослідницьких задач у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави,
- 5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері інформаційного права; вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

Література

нормативно-правові акти

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. // Голос України. – 22 липня 2003 р. – № 134.
2. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02. 2006 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.
3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. –1992. – № 27. – Ст. 382.
4. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5.03.1998 р. // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 35. – Ст. 237.
5. Конвенція про кіберзлочинність, 2001 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 65. – Ст. 2535.
6. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР // Голос України – 1997 – 4 лютого – С. 5.
7. Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14.10.2005 р. № 1446/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 42. – Ст. 2651.

8. Стратегія кібербезпеки України, затверджена Указом Президента України від 15.03.2016 р. № 96/2016 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 23. – Ст. 899.

спеціальна література

9. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
10. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібник. Рекомендовано МОН України – К.: Кондор, 2004. – 384 с.
11. Косевцов В. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: монографія / В. Косевцов, І. Бінько. – К.: НІСД, 1996. – 53 с.
12. Кремень В.Г. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: монографія / В.Г. Кремень, І.Ф. Бінько, І.Ф. Головащенко. – К.: МАУП, 1998. – 92 с.
13. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах Євроінтеграції: навч. посібн. / В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
14. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти: зб. ст. за матер. міжнар. конф. – К.: Сатсанга, 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/strateg/index.htm>

Питання заняття

1. Сучасний стан правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
2. Новітні тенденції розвитку правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
3. Оцінка та встановлення зв'язку між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
4. Формування принципово нових ідей та концепцій у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави
5. Національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування, інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
6. Найбільш прогресивні європейські та світові тенденції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування, інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
7. Поєднання національних традицій та найбільш прогресивних європейських та світових тенденцій розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування, інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.
8. Актуальні питання щодо інформаційної безпеки та інформаційної політики держави взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.
9. Шляхи вирішення актуальних питань щодо інформаційної безпеки та інформаційної політики держави взаємодії органів державної влади та інститутів

громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Інформаційна безпека як складова національної безпеки.
2. Інформаційне забезпечення діяльності органів виконавчої влади.
3. Інформаційне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування.

Завдання

1. Проаналізуйте Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Pinto Coelho проти Португалії». Якими критеріями користувався суд для визначення правомірності розкриття інформації?
2. Проаналізуйте Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Aditions Plon проти Франції». Який підхід застосований судом для визначення правомірності обмеження поширення інформації. Чи може аналогічний підхід застосовуватися і до обмеження доступу до інформації?

Кейси

№ 1.

Журналісти газети «Факти» вирішили відвідати судове засідання районного суду у справі громадянина Порохова, обвинуваченого в розкраданні предметів, що мають особливу історичну і художню цінність. Судовий пристав-виконавець нічим не мотивуючи свої дії, не пустив журналістів до залу суду.

Які принципи правового регулювання у сфері інформації в цьому випадку були порушені?

№ 2.

Програміст Назаров кілька років працював на підприємстві з іноземними інвестиціями «Стенол». Однак при прийомі його на роботу не обговорювалися і не були прописані в трудовому договорі його майнові права на програми, які він розроблятиме. За час трудової діяльності Назаров розробив ефективну систему автоматизації обліку товарів на підприємстві. Але не задоволений своєю заробітною платою, він звільнився, запропонувавши керівництву підприємства «Стенол» свої платні послуги зі супроводження та модернізації програмного забезпечення створеної ним системи. Керівництво визнало запитану Назаровим оплату занадто високою і відхилило його пропозицію. Згодом на підприємство «Стенол» був прийнятий на роботу програміст Навроцький, на якого теж були покладені обов'язки з розвитку та супроводження системи автоматизованого обліку товарів на підприємстві. Навроцький, відчував, що йому не вдасться домогтися бажаної угоди з адміністрацією підприємства, модифікував свою

програму, в результаті чого вона припинила нормально функціонувати, а це практично паралізувало всю систему обліку в «Стенол».

Оцініть ситуацію, що склалася з інформаційно-правової позиції. Як кваліфікувати дії програміста Назарова ?

№ 3.

Міжнародна фірма «Нок» купила у правовласника за готівку програмний продукт, який знадобився цій фірмі для розробки власних електронних карт. Програмне забезпечення було встановлено на 25 ЕОМ з метою її використання в автоматизованій інформаційно-правовій системі.

Чи порушила в цьому випадку міжнародна фірма «Нок» інформаційне законодавство ?

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття

Тема

Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації

Мета вивчення

Закріпити знання про сучасні тенденції розвитку правового регулювання правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування
- 3) пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг
- 4) пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права, зокрема щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації
- 5) вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

Література

нормативно-правові акти

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
2. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 14. – Ст.192.
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 18.
5. Основи законодавства України про культуру: Закон України від 14.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 21. – Ст. 294.
6. Про рекламу: Закон України від 3.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради – 1996. – № 39. – Ст. 181.
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 23. – Ст. 158.
8. Соглашение о правовом режиме информационных ресурсов Пограничных войск государств-участников Содружества Независимых Государств (Москва, 25 ноября 1998 г.) // Содружество. Информационный

вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ. – № 3(30). – С. 299 - 304.

9. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

10. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.

11. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 15. – Ст. 103.

12. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.

13. Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 22.05.1998 р. № 505/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 21. – Ст. 759.

14. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 27.09.1999 р. № 1229 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39. – С. 28.

спеціальна література

15. Бачило И.Л. Информационное право. Основы практической информатики: учеб. пособ. / Бачило И.Л. – М.: Юринформцентр, 2001. – С. 99-105.

16. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 408-479.

17. Бахрах Д.Н. Административное право: учеб. для вузов / Д.Н. Бахрах. – Москва: БЕК, 1999. – С. 202.

18. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

19. Копылов В.А. Информационное право / В.А. Копылов. – М.: Юристъ, 1997. – С. 32 – 37.

20. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – С. 165 – 180, 272 – 332.

21. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.

22. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 657 – 681, 701 – 715.

Питання заняття

1. Особливості сучасних наукових концепцій щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

2. Закономірності та тенденції розвитку інформатизації публічного адміністрування.

3. Сучасний стан та новітні процеси розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг

4. Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

5. Вдосконалення існуючих науково-правових концептів, конструктів та теорій у сфері правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації.

**Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів
вищої освіти**

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Інститут державної таємниці: історія формування та тенденції розвитку.
2. Правове регулювання банківської таємниці.
3. Таємна та конфіденційна інформація: особливості правового регулювання.
4. Організаційно-правові засади захисту інформації.
5. Організація роботи з правового захисту комерційної таємниці.
6. Національна система конфіденційного зв'язку.

Кейси

№ 1

Громадянин Ніконов, який був співробітником науково-дослідного інституту «Прогрес», що діє в організаційно-правовій формі публічного акціонерного товариства, займався згідно з посадовою інструкцією розробкою аналізаторів радіаційної обстановки. Ніконов вважався одним з провідних в країні фахівців із зазначеної тематики і був автором 50 винаходів, в яких втілювалися нові технічні рішення, що застосовуються в аналізаторах. У жовтні 2015 р. Ніконов дав інтерв'ю кореспонденту періодичного друкованого видання «Метро», в якому охарактеризував радіаційну обстановку в регіоні і розкрив сутність запропонованого ним нового способу визначення інтенсивності гамма-випромінювання. Інтерв'ю з Ніконовим було опубліковано і стало надбанням громадськості і керівництва науково-дослідного інституту «Прогрес».

Керівництво інституту подало органів внутрішніх справ заяву про дії Ніконова та проти нього було відкрите кримінальне провадження за ознаками злочинів, закріплених у ст. 232 КК України.

Адвокату Ніконова в процесі ознайомлення з матеріалами справи стало відомо, що в науково-дослідному інституті існує локальний перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю, затверджений заступником директора НДІ, з яким співробітник Ніконов був ознайомлений під розпис. До цього переліку, зокрема включалися і відомості про радіаційну обстановку в регіоні.

Адвокату, крім того стало відомо, що ні в посадовій інструкції Ніконова, ні в трудовому договорі, укладеному їм з науково-дослідним інститутом не містилося положень і умов, що зобов'язують Ніконова створювати будь-які об'єкти промислової власності.

1. З яких підстав було порушено кримінальну справу проти Ніконова?
2. Чи є вимоги, що пред'являються до Ніконова правомірними?
3. Чи є у Ніконова можливість уникнути кримінального покарання?

№ 2

Видавнича група «Фламмаріон» видала книгу з секретною медичною історією колишнього Президента Франції Міттерана (зокрема, те, що він був

хворий на рак і приховував це близько 10 років, перебуваючи на посаді президента). Книга вийшла через 9 днів після смерті президента. Сім'я Міттерана подала позов до суду на видавничу групу «Фламмаріон».

Яке рішення повинен винести суд і точки зору норм міжнародного інформаційного права?

№ 3

У телепрограмі «Наука: реалії сьогодення», що транслювалася на першому національному каналі українського телебачення, доктор біологічних наук, професор Гончарук заходився міркувати про вплив Чорнобильської аварії на здоров'я дітей, що проживають в ураженій 30-кілометровій зоні. На закінчення він сказав: «А взагалі, шановні чорнобильці, я раджу вам на час вивезти своїх дітей з прилеглих до АЕС територій, так як зараз станція продовжує «димить», а в її роботі виявлені неполадки і як би вона знову не вибухнула». Ведучий телепрограми Шинкарук беззастережно підтримав вченого, відзначивши його великий внесок у дослідження біологічних проблем заражених територій після вибуху на Чорнобильській АЕС. Наступного дня після трансляції телепрограми, глави адміністрацій Чернігівської області України та Гомельської області Республіки Білорусь зажадали від керівництва Першого національного негайно спростувати брехливу інформацію, яка вводить в оману постраждале населення і суворо покарати ведучого Шинкарука. Професор Гончарук і журналіст Шинкарук відмовилися від спростування переданої інформації, посиляючись на публікації в пресі та власні погляди.

Чи допущені в цьому випадку зловживання свободою масової інформації?

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття

Тема

Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Мета вивчення

Закріпити знання про сучасні тенденції розвитку правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації, пояснювати фундаментальні аспекти правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та засобів телекомунікації;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації з метою інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів
- 5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації, а також вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації.

Література

нормативно-правові акти

1. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку // Офіційний вісник України. – 2007. – № 3. – Ст. 140.
2. Угода про створення Регіональної співдружності в галузі зв'язку, 1991. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_560
3. Генеральна угода з торгівлі послугами, 1994 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.
4. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
5. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.

6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
7. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
8. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. № 327/225 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 2. – Ст. 49.
9. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
10. Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: наказ Держкомзв'язку України від 15.08.2003 р. № 149 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – Ст. 2547.
11. Положення про центральний засвідчувальний орган, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1451 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2893.
12. Порядок акредитації центру сертифікації ключів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 р. № 903 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 28. – Т. 1. – Ст. 1884.
13. Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1452 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2894.
14. Про адміністрування домену «UA»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.2003 р. № 447-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/447-2003-p>
15. Про радіочастотний ресурс України: Закон України від 1.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.
16. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1067/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 31. – Ст. 1195.
17. Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України: постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 р. № 1208 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 51. – Ст. 3196.
18. Declaration on freedom of communication on the Internet. Adopted by the Committee of Ministers at the 840th meeting of the Ministers' Deputies. Strasbourg, 28.05.2003. – [Electronic resource]. – Mode of access: www.coe.int/portalT.asp

спеціальна література

19. Бачило И.Л. Информационное право. Основы практической информатики: учеб. пособ. / Бачило И.Л. – М.: Юринформцентр, 2001. – С. 208 – 212.

20. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
21. Копылов В.А. Информационное право / В.А. Копылов. – М.: Юристъ, 2002. – С. 232 – 252.
22. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180, 338 – 346.
23. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.
24. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 716 – 731.
25. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.
26. Крос К. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: перспективи конкуренції / К. Крос, Р. Гакет. – К.: Основи, 2000 – С. 23 – 26.

Питання заняття

1. Сучасний стан та новітні тенденції розвитку правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації: характеристика та зв'язок.
2. Нові ідеї та концепції у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації.
3. Національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері: характеристика та поєднання.
4. Актуальні питання щодо правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації з метою інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.
5. Шляхи вирішення актуальних питань щодо правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації з метою інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.

Завдання або кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Формування законодавства щодо регулювання мережі «Інтернет» в іноземних країнах (за вибором та розподілом всередині групи здобувачі обов'язково мають дослідити практику однієї з країн Північної, Південної Америки, Африки, Близького, Далекого Сходу та Австралії).

2. Заповніть таблицю «Переваги електронізації діяльності уряду»

Сфера	Переваги
Взаємодія державних органів із громадянами	
Взаємодія державних органів з бізнесом	
Взаємодія державних органів з постачальниками	
Електронне постачання	
Взаємодія державних органів між собою	

Кейси

№1

На офіційній сторінці Уряду в Інтернеті «Урядовий портал» у розділі «Блоги» Міністр внутрішніх справ розмістив повідомлення про те, що громадяни можуть звертатись із заявами та зверненнями до нього безпосередньо через його блог. Через деякий час, у коментарі до блогу, громадянин М. розмістив скаргу на чергового міськвідділу ГУМВС України, просив провести службову перевірку та вжити заходів до чергового міського відділу ГУМВС України. У скарзі було зазначене прізвище ім'я заявника, його адреса та контактні телефони, а також у повному обсязі викладені обставини справи та докази. Однак, скаргу громадянина не було розглянуто. Громадянин М. звернувся до суду із позовом про оскарження бездіяльності Міністра внутрішніх справ. Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має прийняти суд у даній справі? Відповідь обґрунтуйте із посиланням на чинне законодавство України.

№2

Розділіться на малі групи (3 – 4 людини в групі). За допомогою інструменту створення малюнків на Диску Google сформууйте спільну для своєї малої групи інфографіку (Інфогра фіка (от лат. informatio – освідомлення, роз'яснення, виклад; и др.-греч. γράφικός – письмовий, от γράφω – пишу) – це графічний спосіб подачі інформації, даних і знань) на поставлену тему. Інфографіка має формуватися в документі, створеному викладачем, до якого кожному слухачеві надано доступ з правами редагування.

Теми для інфографіки:

Інформація та її роль у державному управлінні.

Комунікації та їх загальна характеристика.

Інформаційно-комунікаційні потоки у структурі державного управління.

Комунікаційний процес і форми обміну інформацією.

Нормативно-правова база впровадження електронного уряду в Україні.

Форма заняття: практичне (семінарське) заняття

Тема

Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації

Мета вивчення

Закріпити знання про сучасні проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації, визначити можливі шляхи їх вирішення

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації, а також наукових концепцій у цій сфері;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації;
- 3) поєднувати національні традиції розвитку правового регулювання електронних і друкованих засобів масової інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;
- 4) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації;
- 5) вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації.

Література

нормативно-правові акти

1. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальних захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 50. – Ст. 302.
2. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
3. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.
4. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 199.
5. Про затвердження Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності: наказ Міністерства юстиції України від 21.02.2006 р. № 12/5 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 9. – Ст. 571.

6. Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1998 р. № 1540 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 39. – С. 25.
7. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 48. – Ст. 296.
8. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43. (В редакції закону від 11.05.2000 р. № 1709-III).
9. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 27. – Ст. 904.
10. Про Положення про Міністерство культури України: Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 388/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 541.
11. Питання Державної служби кінематографії: постанова Кабінету Міністрів України від 7.03.2006 р. № 251 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 10. – Ст. 622.
12. Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. № 27 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 1. – С. 112.
13. Про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 33. – Ст. 1253.
14. Про затвердження конкурсних умов: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 21.03.2007 р. № 350. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basekw/ua-qmtzwe.htm>
15. Про затвердження Системи візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 8.02.2012 р. № 117 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 19. – Ст. 720.

спеціальна література

16. Адміністративне право України / під. ред. С.В Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 657 – 681, 701 – 731.
17. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
18. Виноградова Г.В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні: навч. посібн. / Г.В. Виноградова. – К. : Юстініан, 2006. – 171 с.
19. Інформаційне законодавство [Текст] : зб. законодав. актів у 6 т. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Держ. ком. телебачення і радіомовлення України ; за заг. ред.: Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. – К. : Юрид. думка, 2005. Т. 1: Інформаційне законодавство України. – 2005. – 411 с.
20. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180.
21. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.

Питання заняття

1. Сучасний стан та новітні тенденції розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації: характеристика та зв'язок.
2. Нові ідеї та концепції у сфері вдосконалення правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації.
3. Національні традиції розвитку правового регулювання електронних і друкованих засобів масової інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері: характеристика та поєднання.
4. Актуальні питання щодо інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.
5. Шляхи вирішення актуальних питань щодо інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання для наукових доповідей за темою заняття

1. Організаційно-правові засади управління ринком телекомунікацій.
2. Правові засади формування громадського телебачення.

Кейси

№1

Мета: закріпити знання нормативно-правової бази створення друкованих засобів масової інформації, уміння його застосовувати, скласти необхідні правові документи та спрямовувати їх необхідному суб'єкту публічного адміністрування. Презентація проекту у вигляді ділової гри.

Тривалість: 1 академічна година

Завдання кейсу:

об'єднайтеся в групи по 2 чол. і підготуйтеся до організації роботи з розробки необхідних правових документів. Підберіть необхідне законодавство. Визначте засновника (співзасновників) друкованого засобу масової інформації, складіть проект установчого договору (для співзасновників). Складіть необхідні документи для реєстрації друкованого засобу масової інформації.

Використайте: Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, затверджене наказом Мініюсту від 21.02.2006 р. № 12/5, інструкції та зразки щодо підготовки потрібних для реєстрації документів.

Підготуйтеся до презентації результатів своєї діяльності.

№2

Мета: закріпити знання нормативно-правової бази створення інформаційних агентств, уміння його застосовувати, скласти необхідні правові документи та спрямовувати їх необхідному суб'єкту публічного адміністрування. Презентація проекту у вигляді ділової гри.

Тривалість: 1 академічна година

Завдання кейсу:

об'єднайтеся в групи по 2 чол. і підготуйтеся до організації роботи з розробки необхідних правових документів. Підберіть необхідне законодавство. Визначте засновника (співзасновників) інформаційного агентства, складіть проект установчого договору (для співзасновників). Складіть необхідні документи для реєстрації інформаційного агентства.

Використайте: Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, затверджене наказом Мінюсту від 21.02.2006 р. № 12/5, інструкції та зразки щодо підготовки потрібних для реєстрації документів.

Підготуйтеся до презентації результатів своєї діяльності.

Критерії оцінювання під час поточного контролю

У відповідності до визначених критеріїв поточний контроль здійснюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Успішність на практичних (семінарських) заняттях визначається за рахунок поєднання трьох критеріїв:

- 1) відвідування практичних (семінарських) занять;
- 2) якість відповідей на практичних (семінарських) заняттях;
- 3) активність на практичних (семінарських) заняттях.

Кожен з критеріїв має вагу у 5 балів. Накопичення балів відбувається за такими правилами:

а. **відвідування практичних занять:** застосовуються ті ж правила, що й при відвідуванні лекцій:

Елемент оцінювання	Вага елементу оцінювання (балів)
Не пропущено жодного практичного (семінарського) заняття	5
Пропущено 10% практичних (семінарських) занять	4
Пропущено 20% практичних (семінарських) занять	3
Пропущено 30% практичних (семінарських) занять	2
Пропущено 40-50% практичних (семінарських) занять	1
Пропущено більше половини практичних (семінарських) занять	0

б. **якість відповідей на семінарах:** вираховується середній арифметичний показник якості відповідей;

с. **активність на семінарах:** застосовуються правила накопичення балів, подібні до оцінки відвідування (під активністю здобувача вищої освіти розуміється його залученість до загальної дискусії під час практичного заняття, пов'язана як з повноцінними виступами, так і з доповненнями, уточненнями та репліками (не приймаються до розрахунків активності, що оцінені на С та нижче)):

Елемент оцінювання	Вага елементу оцінювання (балів)
Здобувач вищої освіти був активним на всіх заняттях	5
Здобувач вищої освіти був активним на 80% занять	4
Здобувач вищої освіти був активним на 60% занять	3
Здобувач вищої освіти був активним на 40% занять	2
Здобувач вищої освіти був активним на 20% заняттях	1
Здобувач вищої освіти був активним менш ніж на 20% занять	0

д. остаточна кількість балів за цей елемент оцінки є сумою трьох наведених складових (наприклад, здобувач вищої освіти відвідує навчальний курс, що охоплює 10 практичних занять. На двох семінарах ним отримано оцінку 5, на одному – 4, і ще на одному – 3. При цьому, іще на одному семінарі йому було зараховано активність за участь у дискусії. На двох семінарах здобувач вищої освіти був відсутнім. Його остаточна кількість балів буде становити: 3 (пропущено 20% занять) + 4 (середнє арифметичне від отриманих оцінок) + 3 (активність на 50% практичних занять) = 10 (із 15 максимально можливих)).

Додатки

- 1) презентація у форматі Power Point (на електронному носії);
- 2) банк тестів для самоконтролю здобувачів вищої освіти за темами семінарських занять.

До теми 1 «Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації».

1. Предметом інформаційного права є:
  - а) інформація
  - б) інформація, інформаційні відносини, інформаційні права і свободи
  - в) інформаційні ресурси
  - г) системи штучного інтелекту

2. Інформаційне право – це

- а) комплексна галузь права, система соціальних норм і відносин, що виникають в інформаційній сфері
- б) галузь права, що регулює відносини щодо інформаційних ресурсів
- в) комплексна галузь права, що регулює суспільні відносини
- г) галузь права, що регулює відносини в сфері телекомунікацій

3. Методи інформаційного права

- а) статистичні, математичні, соціальні
- б) кримінально-правові
- в) методи і засоби всієї системи права
- г) конституційні та адміністративні

4. Формалізація – це

- а) прийом наукового пізнання, що полягає у виявленні і уточненні змісту явища, що вивчається, через розгляд та фіксацію його форми і оперування нею
- б) прийом практичного пізнання
- в) домовленість науковців
- г) прийом усунення помилок вимірювання

5. Абстрагування – це

- а) прийом наукового пізнання, уточнення змісту явища через розгляд та фіксацію його форми і оперування нею
- б) алогічна операція, процес уявного виділення, вичленення необхідних в певний момент ознак
- в) логічна операція, процес уявного виділення необхідних в певний момент ознак, властивостей предмета або явища, і уявного відволікання від інших ознак, властивостей і відношень цього предмета
- г) прийом усунення помилок вимірювання

6. Інформація (законодавче визначення) – це

- а) відомості про оточуючий світ
- б) документовані відомості про події, що відбуваються у навколишньому середовищі
- в) будь-які дані чи відомості про події та явища, збережені на матеріальних носіях, у тому числі - в електронному вигляді
- г) відомості про що-небудь

7. Властивості інформації

- а) системність, селективність, якість, універсальність, масовість, спадкоємність;
- б) субстанціональна несамотійність, невичерпність, трансформуємість, масовість, здатність до обмеження, системність
- в) фізична невідчужуваність, відокремленість, двоєдність, тиражованість, організаційної форми, екземплярність
- г) відокремленість, двоєдність, тиражованість

8. Види інформації як об'єкта інформаційних відносин

- а) статистична, масова, соціальна, законодавча, довідково-енциклопедична
- б) статистична, масова, документи, правова, інформація про діяльність державних органів влади
- в) правова, інформація про діяльність державних органів влади
- г) статистична, масова, інформація про діяльність державних органів влади, права, персональні дані, довідково-енциклопедична, соціологічна, адміністративна

9. Ознаки інформації

- а) фізична невідчужуваність, двоєдність, тиражованість, організаційна форма, відокремленість, екземплярність
- б) системність, селективність, субстанційна несамостійність, спадкоємність, невичерпність, масовість, трансформованість, універсальність, здатність до обмеження, якість
- в) невичерпність, двоєдність, якість, обмеженість, спадкоємність, організаційна форма.
- г) якість, обмеженість, спадкоємність

До теми 2 «Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід»

1. Інформаційне суспільство – це

- а) суспільство, в якому громадяни мають доступ до інформації завдяки комп'ютерній техніці
- б) суспільство, в якому діяльність людей забезпечується за допомогою інформаційних технологій та технологій зв'язку
- в) суспільство, в якому сфери життєдіяльності людства забезпечуються за допомогою інформаційних технологій
- г) суспільство із стійкою адміністративно-командною системою

2. Користування персональними даними передбачає:

- а) дії їх власника щодо користування ними або дії володільця персональних даних, якому їх власником чи законом надано часткове або повне право обробки персональних даних, а також покладені обов'язки щодо їх захисту;
- б) будь-які дії їх власника щодо обробки цих даних, дії щодо їх захисту, а також дії щодо надання часткового або повного права обробки персональних даних іншими суб'єктами відносин, пов'язаних із персональними даними;
- в) право володільця персональних даних на надання часткового або повного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, за згодою власника персональних даних чи відповідно до закону;
- г) право держави тимчасово обмежувати права володільця персональних даних у випадках, передбачених законом.

3. Інтелектуальні технології – це:

- а) високі наукоємні технології, що відтворюють елементи інтелекту людини;
- б) процес приєднання локальних (регіональних) суспільств, держав до сучасної світової комп'ютерної інформаційної культури;
- в) новий спосіб організації технологічної сфери як результат «другої індустріальної революції», що ґрунтується на мікроелектронних технологіях;
- г) умови для створення нового соціального зразка «об'єднаного» чи «колективного» інтелекту, що є в основному ґрунтується на високих технологіях

4. У сфері соціального захисту головним завданням є інформатизації є:

- а) створення для управлінських і регіональних структур програмних систем та засобів обліку всіх рівнів, аналізу і моделювання зайнятості населення, запобігання масовому безробіттю та для широкого залучення населення до нових галузей матеріального виробництва та інших сфер;
- б) створення єдиної структурованої інформаційної системи обліку стану здоров'я громадян України на основі автоматизованої реєстрації пацієнтів у лікувальних установах, збору даних профілактичних обстежень з метою подальшого використання в статистичних, аналітичних та експертних системах;
- в) створення системи дистанційного консультування та діагностики на основі комп'ютерних мереж, що об'єднують великі лікувальні та наукові заклади;
- г) організація державних і приватних центрів масового навчання населення нових спеціальностей з урахуванням вимог міжнародних стандартів для кадрового забезпечення усіх напрямів інформатизації як за рахунок інтенсифікації підготовки відповідних фахівців.

До теми 3 «Доступ до публічної інформації».

1. Публічна інформація – це:

- а) відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом;
- б) інформація, яка оголошується публічно за допомогою засобів масової інформації;
- в) інформація, розміщена в мережі Інтернет;
- г) всі відповіді вірні.

2. Максимальний термін вирішення питань, порушених у зверненнях громадян, не може перевищувати:

- а) десяти днів;
- б) п'ятнадцяти днів;
- в) тридцяти днів;
- г) сорока п'яти днів.

3. Режим доступу до інформації – це

- а) передбачений законом порядок одержання інформації
- б) передбачений законом порядок використання інформації
- в) передбачений законом порядок одержання, використання, поширення й збереження інформації
- г) передбачений законом порядок збереження інформації

4. Інформаційні ресурси – це:

- а) сукупність документів в інформаційних системах
- б) сукупність документів в інформаційній сфері
- в) сукупність документів в базах даних
- г) сукупність будь-яких документів

До теми 4 «Інформаційна безпека та інформаційна політика держави»

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» виділяє такі об'єкти національної та, відповідно, інформаційної безпеки:

- а) людина і громадянин - їхні конституційні права і свободи;
- б) суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси;
- в) держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність;
- г) всі відповіді вірні.

2. Загрозами національній безпеці в інформаційній сфері є:

- а) прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації;
- б) поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;
- в) комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм;
- г) розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави;
- д) всі відповіді вірні.

До теми 5 «Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації».

1. Основні способи захисту інформації

- а) організаційно-технічні
- б) технічні, програмні, криптографічні та правові
- в) організаційно-управлінські
- г) технічні, програмні та криптографічні

2. Організаційні форми представлення інформації

- а) правова і не правова, відкритого і обмеженого доступу
  - б) правова і не правова
  - в) відкритого і обмеженого доступу
  - г) відкритого і закритого доступу
3. Де накопичується ретроспективна інформація
- а) в області пошуку і отримання інформації
  - б) в області створення і розповсюдження інформації
  - в) в області формування інформаційних ресурсів, інформаційних продуктів і послуг
  - г) в області поширення інформації
4. Що таке документована інформація
- а) передбачена законом форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації на матеріальному носії
  - б) інформація, що готується і розповсюджується органами державної влади і місцевого самоврядування
  - в) інформація про особу
  - г) податкова інформація
5. Інформаційний продукт – це
- а) документована інформація, яка підготовлена і призначена для задоволення потреб користувачів
  - б) документована інформація, що створена органами державної влади
  - в) документована інформація, що створена органами місцевого самоврядування
  - г) інформація, що створена ЗМІ
6. Види документованої інформації
- а) інформація як результат творчості, що надається обов'язково, офіційна документована інформація, масова інформація
  - б) інформація як результат творчості, інформація, що надається обов'язково, персональні дані, офіційна документована інформація, масова інформація
  - в) інформація як результат творчості, персональні дані, інформація про вибори і референдуми, масова інформація, статистична інформація
  - г) персональні дані, інформація про вибори і референдуми, масова інформація, статистична інформація
7. Інформаційні системи – це
- а) системи обробки даних з засобами накопичення, зберігання, пошуку і видачі даних
  - б) системи обробки даних з використанням комп'ютерної техніки, що реалізують інформаційні процеси
  - в) сукупність документів (масивів документів) і інформаційних технологій, що реалізують інформаційні процеси
  - г) будь-які системи обробки даних

8. Інформаційні ресурси – це
  - а) сукупність документів в інформаційних системах
  - б) сукупність документів в інформаційній сфері
  - в) сукупність документів в базах даних
  - г) сукупність будь-яких документів

9. До складу правового режиму інформаційних ресурсів входять норми, які визначають
  - а) порядок документування інформації та її захисту
  - б) порядок документування інформації, її захист, право власності та документи, категорії інформації з точки зору доступу до неї
  - в) право власності на документи, категорії інформації з точки зору доступу до неї
  - г) порядок документування інформації та її захисту

До теми 6 «Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікацій»

1. Гіперпосилання – це виділений об'єкт, що
  - а) пов'язаний з іншим файлом і реагує на натискання кнопки «миші»
  - б) являє собою зноску в кінці тексту
  - в) являє собою зноску в середині тексту
  - г) пов'язаний з іншим файлом

2. Гіпертекст – це
  - а) текстовий документ великого розміру
  - б) графічний документ великого розміру
  - в) документ, що має посилання на інші документи
  - г) текстовий документ, що має посилання на інші документи
  - д) графічний документ, що має посилання на інші документи

3. Яка послуга не є послугою INTERNET
  - а) мультимедіа інформаційні системи (World Wide Web)
  - б) пошук інформації (Rambler, Аппорт, Мета)
  - в) передача інформації (FTP)
  - г) комунікаційний сервіс (E-mail, Telnet, UseNet, IRC)
  - д) правильної відповіді немає

4. Що означає в INTERNET поняття WEB
  - а) графічна, мультимедійна частина INTERNET
  - б) будь-який документ в INTERNET
  - в) програма пошуку й відтворення сторінок в INTERNET
  - г) місце знаходження файлу в INTERNET
  - д) комп'ютер, підключений до INTERNET

До теми 7 «Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації»

1. Друковані засоби масової інформації, це:

- а) періодичні друковані видання
- б) періодичні друковані та разові видання з визначеним тиражем
- в) разові видання з визначеним тиражем
- г) глобальна мережа Інтернет

2. Складовими частинами видавничої справи є:

- а) видавнича діяльність;
- б) виготовлення видавничої продукції;
- в) розповсюдження видавничої продукції;
- г) всі відповіді вірні

3. Оберіть передбачені законодавством індекси фільмів, що мають обмеження глядацької аудиторії:

- а) «12», «14», «16», «18»;
- б) «14», «16», «18», «X21»;
- в) «16», «18», «21», «25»;
- г) «15», «16», «17», «18».

4. Прокатне посвідчення видає:

- а) Державне агентство України з питань кіно;
- б) Міністерство культури;
- в) Спілка кінематографістів України;
- г) виробник фільму.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання № 1

Тема

Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про інформаційне право як галузь права. Визначити основні поняття теорії галузі, етапи її розвитку, охарактеризувати сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) демонструвати знання теорії, історії, новітніх напрямків розвитку інформаційного права;
- 2) пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права;
- 3) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації, виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері інформаційного права;
- 4) демонструвати інтегральне розуміння та вдосконалювати знання, розуміння та творчі здібності до формування принципово нових ідей та концепцій у сфері обігу інформації, зокрема щодо розвитку інформатизації публічного адміністрування.

Література

нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
4. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. Затверджена резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ООН від 8 вересня 2000 р. // A/RES/55/2.
5. Декларация принципов «Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии». Женева. 12 декабря 2003 г.

спеціальна література:

5. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 50 – 63, 84 – 108.
6. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

7. Беляков К.І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. - 2012. - № 1. - С. 63-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_1_10
8. Беляков К.І. Понятійні та методологічні основи регулювання нових типів інформаційних відносин: "віртуальні правовідносини" / К. І. Беляков // Lex Portus. - 2016. - № 2. - С. 47-63.
9. Беляков К.І. Правова реальність і теорія систем / К. І. Беляков // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - Вип. 28. - С. 112-118.
10. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики. – К., 2002. – С. 19 – 36.
11. Кашлев Ю.Б. Информация. Дипломатия. Психология / Кашлев Ю.Б., Лепский В.Е., Галумов Э.А.; под ред. Ю.Б. Кашлева. – М.: Известия, 2002. – С. 15-78.
12. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — С. 435 – 455 .
13. Кормич Б.А. Інформаційне право : підручник : рекомендовано МОН України / Б.А. Кормич. – Х. : Бурун і К, 2011. – С. 5-32.
14. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України – К.: Кондор, 2004. – С. 40 – 70.
15. Основи інформаційного права України: навч. посіб. В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. – К.: Знання, 2004. – С. 13 – 19; 28-57.
16. Кормич Б.А. Предмет та метод інформаційного права // Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць. – Одеса: Юридична література, 2004. – Вип. 19. – С. 38 – 48.
17. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 12-17, 52-71.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Становлення та розвиток категорії «інформація».
2. Основні моделі розвитку інформаційного суспільства.
3. Історичні передумови виникнення галузі інформаційного права України.
4. Місце інформаційного права у системі права України.
5. Право, інформаційні відносини та інформаційне законодавство: співвідношення понять.
6. Поняття технологій та види високих технологій.
7. Електронне право високих технологій як галузевий інститут інформаційного права.
8. Методи інформаційного права та методологія електронного права високих технологій.
9. Основні принципи, об'єкти і суб'єкти високотехнологічного інформаційного права.
10. Перспективи розвитку інноваційного законодавства у сфері високих технологій.

11. Поняття, основні види та властивості інформації.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання

1. Проаналізуйте міжнародні стандарти у інформаційно-правовій сфері та їх відображення у чинному законодавстві України.
2. Заповніть таблицю:

Міжнародні стандарти у інформаційно-правовій сфері	Відображення принципів у чинному законодавстві
Принцип забезпечення доступу до інформації, згідно з яким обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ.	У частині сьомій статті 6 Закону «Про доступ до публічної інформації» передбачено, що якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для знайомлення надається інформація з цього документа, доступ до якої необмежений

3. Заповніть таблицю за такою схемою:

Вид інформації	Відомості, що відносяться до виду інформації
Інформація про фізичну особу	Відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована

4. Віднайдіть (за матеріалами ЗМІ) та проаналізуйте випадки обмеження доступу до судових рішень в Україні.

Кейси №1

Міжнародна благодійна організація «Еко», звернулась із позовом до Міністерства юстиції України, Національного агентства екологічних інвестицій України з вимогами, зокрема, до Національного агентства екологічних інвестицій України, про визнання протиправною бездіяльності щодо повідомлення громадськості про результати публічного обговорення проектів нормативно-правових актів та оприлюднення результатів громадського обговорення проектів нормативно-правових актів. Відповідач позов заперечив за безпідставністю, посилаючись на дотримання вимог законодавства, яке, не передбачає обов'язковості врахування думки громадськості при прийнятті рішень. Суд відмови у задоволенні позову. Дайте правовий аналіз ситуації.

№ 2

На закритому хімічному підприємстві, яке розташоване в межах міста і яке знаходиться поблизу від державного кордону, в результаті аварії стався викид шкідливих речовин в атмосферу. Міська адміністрація вжила необхідних

заходів з евакуації громадян із заражених територій і запобігла витоку небажаної інформації про аварію. При цьому вона заборонила керівництву підприємства передавати вітчизняним та зарубіжним ЗМІ інформацію про масштаби аварії та відомості, що стосуються життя населених пунктів, які входять в зону досяжності поширення шкідливих речовин. Водночас адміністрація, приймаючи таке рішення, посилялася на закритість виробництва хімічного підприємства.

Чи правомірні дії міської адміністрації з точки зору норм інформаційного права?

№ 3

Студент Інституту суспільства Київського університету імені Б. Грінченка Шелест в ході написання дипломної роботи звернувся до бібліотеки навчального закладу з запитом – підібрати йому неопубліковані роботи та іншу інформацію, яка стосується діяльності Радянського інформаційного бюро і центральних газет у роки Великої Вітчизняної війни. В бібліотеці Шелесту відмовили в проханні, сказавши, що ці джерела знаходяться в спеціальному сховищі бібліотеки, до яких студенти не мають доступу. Шелест поскаржився на працівників бібліотеки ректору університету, але й останній відмовив йому, зауваживши, що подібна інформація підбирається лише в наукових цілях. Шелест написав скаргу до Міністерства освіти і науки України. Чи правомірними є дії працівників бібліотеки з точки зору інформаційно-правових відносин ?

Тема

Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про гарантії прав і свобод людини в галузі інформації. Визначити основні світові та європейські тенденції у сфері гарантування прав і свобод людини у галузі інформації.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) демонструвати інтегральне розуміння та знання прав і свобод людини в галузі інформації, а також закономірності та тенденції розвитку інформатизації публічного адміністрування і надання інформаційних послуг;

2) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку теорії та практики у сфері обігу інформації

3) демонструвати та вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії щодо гарантування прав і свобод людини у сфері обігу інформації;

4) поєднувати національні традиції розвитку гарантій прав і свобод людини в галузі інформації та найбільш прогресивні європейські і світові тенденції у цій сфері;

5) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо гарантування прав і свобод людини в галузі інформації, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів

Література***нормативно-правові акти***

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Конвенція про захист прав і основних свобод людини, 1950, Перший протокол та протоколи № 1,4,6,7,9,10 та 11 до Конвенції (Рим, 4.XI.1950) // European Treaty Series. – 1950. – № 5.

3. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. (ратифіковано Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 296.

4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).

5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.

6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

7. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181 (зі змінами).

8. Інструкція з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 348 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 16. – С. 85.

9. Порядок ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. № 376 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 17. – Ст. 747.

10. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 24. – С. 11.

спеціальна література:

11. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

12. Беляков К.І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. - 2012. - № 1. - С. 63-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2012_1_10

13. Беляков К.І. Понятійні та методологічні основи регулювання нових типів інформаційних відносин: "віртуальні правовідносини" / К. І. Беляков // Lex Portus. - 2016. - № 2. - С. 47-63.

14. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.

15. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – С. 248-277.

16. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 129-181, 182-215.

17. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – С. 214 – 271.

18. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – С. 64-86.

19. Огляд практики Європейського суду з прав людини. Норми та стандарти Конвенції про захист прав і основних свобод людини. – К.: Міністерство юстиції України, 2002. – С. 37.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Механізм забезпечення прав громадянина в інформаційній сфері.
2. Аналіз судової практики щодо захисту інформаційних прав людини і громадянина.
3. Поняття та правові ознаки нанотехнології.
4. Правове забезпечення наноіндустрії.

5. Нанотехніка, види наноматеріалів та організаційно-правові проблеми нанотехнологій.
6. Концепція розвитку нанотехнологій.
7. Інформаційно-правові проблеми штучного інтелекту і нанороботи.
8. Перспективи інноваційних розробок антикримінальних наносистем.

Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Проаналізуйте рішення Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20.01.2012, № 2-рп/2012, та надайте відповідь на такі запитання:

- що слід розуміти під інформацією про особисте і сімейне життя, зокрема, чи належить така інформація до конфіденційної інформації про особу;
- чи є збирання, зберігання, використання та поширення інформації про особу втручанням в її особисте і сімейне життя. Які аргументи висловив Конституційний Суд України? Чи погоджуєтесь ви з такою позицією Конституційного Суду України?

2. Проаналізуйте Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Sciassa проти Італії». Які доводи використав суд, щоб стверджувати порушення права на приватність. На Вашу думку, чи є такі аргументи переконливими? Якщо проаналізувати детально справу, то чи можна стверджувати, що запит журналістів отримати інформацію про заявницю та кримінальну справу проти неї відповідав інтересу громади знати про можливо вчинені злочини, до того ж у сфері шкільної освіти, інтересу знати, як місцева влада здійснює нагляд а наданням освітніх послуг?

3. Надайте юридичну консультацію з приводу таких запитань:

- а) Як бути з фізичними особами, які не надали чітко виражену згоду на обробку їх персональних даних, до 1 січня 2011 року?
- б) Чи має володілець баз персональних даних обов'язок повідомляти фізичну особу про передачу її даних третій особі?
- в) Орган місцевого самоврядування не допустив на своє засідання журналістів, мотивуючи це тим, що під час такого засідання розглядається питання про виділення землі і будуть обговорюватися персональні дані осіб, яким виділятимуться ділянки. Чи законно діяв орган місцевого самоврядування? У випадку оскарження таких дій органу місцевого самоврядування у суді, яким має бути рішення суду?

4. Особа Н. звернулась до прокуратури зі скаргою на керівника юридичного відділу міської ради. У скарзі стверджувалось, що керівник юридичного відділу порушив право особи на інформацію, оскільки не надав відповіді на інформаційний запит. Прокурор керуючись ст. 250 КпАП порушив провадження у адміністративній справі за ознаками вчинення посадовою особою корупційного правопорушення. Дайте правовий аналіз ситуації. Чи є ненадання

інформації на запит або інше порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації» корупційним правопорушенням?

5. Чи можливо не розглядати скаргу від одного й того ж запитувача, якщо на попередню аналогічну скаргу було надано відповідь та роз'яснено керівником установи право на оскарження до вищого органу або суду?

Тема

Доступ до публічної інформації

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про правове регулювання доступу до публічної інформації та визначити сучасні тенденції його розвитку у відповідності до міжнародних та європейських стандартів.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) демонструвати та вдосконалювати знання, розуміння та творчі здібності до формування принципово нових ідей та концепцій інформаційного права у сфері доступу до публічної інформації та інформатизації публічного адміністрування;

2) поєднувати національні традиції розвитку правового регулювання доступу до публічної інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;

3) пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг

4) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку.

Література

нормативно-правові акти

1. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 28 червня 1998 р. (Ратифіковано Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 296.

2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

4. Граничні норми витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. № 740 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 54. – Ст. 2150.

5. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 р. № 547/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 15. – Ст. 708.

6. Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації: наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 р. № 1434/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 39. – Ст. 1631.

спеціальна література:

7. Закон України «Про доступ до публічної інформації». науково-практичний коментар. / за заг. ред. Д. Котляра. – К., 2012. – [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: http://kvs.gov.ua/Dost_public/Nauk-prak_kom.pdf

8. Бачило И.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 99 – 105.

9. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

10. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – С. 117-215.

11. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – С. 64-86.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.
2. Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації.
3. Організація бібліотечної діяльності та правові проблеми електронних бібліотек.
4. Правові особливості організації архівної діяльності та системи електронних архівів.
5. Правові проблеми використання інсайдерської інформації.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання

1. Генеза формування правової категорії «публічна інформація».
2. Правовий режим доступу до публічної інформації у зарубіжних країнах (за вибором та розподілом всередині групи здобувачі обов'язково мають дослідити практику однієї з країн Північної та Південної Америки, Африки, Близького, Далекого Сходу та Австралії).

Кейси

№1

Наприкінці року по телебаченню повідомили, що всі борги по зарплаті працівникам бюджетної сфери погашені. У той же час у деяких районах Волинської області вчителі оголосили страйк у зв'язку з невиплатою заробітної плати за останні чотири місяці. Журналіст Сухінін звернувся до адміністрації Волинської області з проханням надати йому документи, що містять докладні відомості про використання бюджетних коштів області за минулий рік. Йому в цьому проханні відмовили, посилаючись на те, що запитувана інформація є обмеженого доступу. Журналіст написав скаргу до Національної спілки журналістів України.

Чи правий Сухінін? Дати інформаційно-правову оцінку позиції адміністрації області.

№ 2

До керівництва АТ «Синтез» звернулася громадська організація «Здоров'я» з проханням надати дані про виробничий травматизм на підприємстві за останні три роки. Керівництво АТ відмовилося задовольнити прохання

громадської організації, мотивуючи своє відмовний рішення тим, що зазначені дані є секретом виробництва. Громадська організація повторно звернулася з аналогічним проханням, вказавши в листі на ім'я акціонерного товариства на постанову Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці», згідно з якою режим комерційної таємниці не може бути встановлений щодо відомостей, що стосуються недотримання безпечних умов праці. На повторне звернення громадської організації надійшов повторний відмову з вказівкою на те, що відомості, які не можуть становити комерційну таємницю, можуть перебувати в режимі секретів виробництва. Громадська організація була змушена звернутися в експертно-правовий центр юридичного факультету за отриманням відповідних роз'яснень.

Дайте роз'яснення по суті ситуації, що склалася.

№ 3

Юридичне агентство «Гомер» звернулося до Комітету Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з питань корпоративного управління, емісії та обігу пайових цінних паперів з проханням надати йому право на поширення інформації про цінні папери комерційних банків та інших кредитних організацій. Керівництво Комітету, розглянувши заяву та нотаріально завірені копії реєстраційних документів агентства, відмовило йому в укладенні договору на поширення вказаної інформації на тій підставі, що агентство «Гомер» займається лише експертизою проектів законів. Керівництво юридичного агентства «Гомер», посилаючись на Статут агентства, повідомило керівництву Комітету про спеціалізацію його працівників в сфері поширення будь-якої соціально-правової інформації. Опираючись на ці факти, агентство оскаржило рішення Комітету Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з питань корпоративного управління.

Чи правомірними є дії Комітету Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку?

Тема

Інформаційна безпека та інформаційна політика держави

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про сучасні тенденції розвитку правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави;

3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування, інформаційної безпеки та інформаційної політики держави і найбільш прогресивні європейські та світові тенденції у цій сфері;

4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань, дослідницьких задач у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави,

5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері інформаційного права; вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері інформаційної безпеки та інформаційної політики держави.

Література***нормативно-правові акти***

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. // Голос України. – 22 липня 2003 р. – № 134.

2. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02. 2006 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.

3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. –1992. – № 27. – Ст. 382.

4. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5.03.1998 р. // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 35. – Ст. 237.

5. Конвенція про кіберзлочинність, 2001 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 65. – Ст. 2535.

6. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР // Голос України – 1997 – 4 лютого – С. 5.

7. Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14.10.2005 р. № 1446/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 42. – Ст. 2651.

8. Стратегія кібербезпеки України, затверджена Указом Президента України від 15.03.2016 р. № 96/2016 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 23. – Ст. 899.

спеціальна література

9. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
10. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібник. Рекомендовано МОН України – К.: Кондор, 2004. – 384 с.
11. Косевцов В. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: монографія / В. Косевцов, І. Бінько. – К.: НІСД, 1996. – 53 с.
12. Кремень В.Г. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: монографія / В.Г. Кремень, І.Ф. Бінько, І.Ф. Головащенко. – К.: МАУП, 1998. – 92 с.
13. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах Євроінтеграції: навч. посібн. / В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
14. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти: зб. ст. за матер. міжнар. конф. – К.: Сатсанга, 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/strateg/index.htm>

Зміст завдання самостійної роботи

1. Роль Стратегії національної безпеки України в реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки.
2. Загальна характеристика Воєнної доктрини України.
3. Інформаційна сфера і політика у сфері боротьби зі злочинністю.
4. Політика інформатизації правоохоронних органів.
5. Поняття кримінально-правової політики та її основні напрями..
6. Інформаційні правопорушення і злочини у сфері високих технологій.
7. Злочинність у сфері високих технологій та шляхи її подолання.
8. Інформаційна та міжнародна злочинність.
9. Проблеми інтелектуалізації високотехнологічної злочинності.
10. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері використання електронно- обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.
11. Специфічні риси злочинів у сфері нанотехнологій і прогнози розвитку нанозлочинності.
12. Методи інформаційної безпеки та електронні системи захисту інформації

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання

1. Визначте тип відношення між поняттями і зобразіть його за допомогою колових схем: а) «несанкціоноване втручання в роботу електронно-

обчислюваних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку»; б) «комп'ютерний злочин»; в) «злочини у сфері високих технологій»; г) «інформаційна злочинність».

2. Порівняйте:

1. Поняття волоконно-оптична мережа та оптоволоконна система.
2. Організаційно-правові принципи забезпечення інформаційної безпеки в комп'ютерних та телекомунікаційних системах.
3. Правовий зміст визначень захист інформації та інформаційний захист.
4. Завдання регіональних і територіальних інформаційних мереж правоохоронних органів.
5. Функції органів прокуратури і органів внутрішніх справ як суб'єктів високотехнологічного інформаційного права у сфері боротьби зі злочинністю.

Кейси

№ 1

К., зі свого домашнього комп'ютера надіслав 1500 адресатам сумнівну інформацію щодо імовірності вірусної атаки, рекомендувавши в цей період автономно використовувати комп'ютери, вимкнувши їх з мережі. Вірусна атака відбулася в зазначений у повідомленні час, за наслідками чого було порушено роботу 1250 електронно-обчислюваних машин. Які обставини додатково потрібно з'ясувати для вірної кваліфікації дій К. Скласти план розслідування і проект обвинувачення.

№ 2

Журналісти газети «Факти» вирішили відвідати судове засідання районного суду у справі громадянина Порохова, обвинуваченого в розкраданні предметів, що мають особливу історичну і художню цінність. Судовий пристав-виконавець нічим не мотивуючи свої дії, не пустив журналістів до залу суду.

Які принципи правового регулювання у сфері інформації в цьому випадку були порушені?

№ 3

Програміст Назаров кілька років працював на підприємстві з іноземними інвестиціями «Стенол». Однак при прийомі його на роботу не обговорювалися і не були прописані в трудовому договорі його майнові права на програми, які він розроблятиме. За час трудової діяльності Назаров розробив ефективну систему автоматизації обліку товарів на підприємстві. Але не задоволений своєю заробітною платою, він звільнився, запропонувавши керівництву підприємства «Стенол» свої платні послуги зі супроводження та модернізації програмного забезпечення створеної ним системи. Керівництво визнало запитану Назаровим оплату занадто високою і відхилило його пропозицію. Згодом на підприємство «Стенол» був прийнятий на роботу програміст Навроцький, на якого теж були покладені обов'язки з розвитку та супроводження системи автоматизованого обліку товарів на підприємстві. Навроцький, відчував, що йому не вдасться домогтися бажаної угоди з адміністрацією підприємства, модифікував свою програму, в результаті чого вона припинила нормально функціонувати, а це практично паралізувало всю систему обліку в «Стенол».

Оцініть ситуацію, що склалася з інформаційно-правової позиції. Як кваліфікувати дії програміста Назарова ?

Тема

Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про сучасні тенденції розвитку правового регулювання правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації;
- 2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування
- 3) пояснювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми процесами розвитку організації публічної влади та її функціонування у сфері надання інформаційних послуг
- 4) пояснювати фундаментальні аспекти інформаційного права, зокрема щодо правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації
- 5) вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правових режимів інформації та інформаційних ресурсів, діяльності із захисту інформації

Література

нормативно-правові акти

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
2. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 14. – Ст.192.
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 18.
5. Основи законодавства України про культуру: Закон України від 14.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 21. – Ст. 294.
6. Про рекламу: Закон України від 3.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради – 1996. – № 39. – Ст. 181.
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 23. – Ст. 158.
8. Соглашение о правовом режиме информационных ресурсов Пограничных войск государств-участников Содружества Независимых Государств (Москва, 25 ноября 1998 г.) // Содружество. Информационный вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ. – № 3(30). – С. 299 - 304.

9. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
10. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
11. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 15. – Ст. 103.
12. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.
13. Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 22.05.1998 р. № 505/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 21. – Ст. 759.
14. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 27.09.1999 р. № 1229 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39. – С. 28.

спеціальна література

15. Бачило І.Л. Информационное право. Основы практической информатики: учеб. пособ. / Бачило И.Л. – М.: Юринформцентр, 2001. – С. 99-105.
16. Бачило І.Л. Информационное право / Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.; под. ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – С. 408-479.
17. Бахрах Д.Н. Административное право: учеб. для вузов / Д.Н. Бахрах. – Москва: БЕК, 1999. – С. 202.
18. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
19. Копылов В.А. Информационное право / В.А Копылов. – М.: Юристъ, 1997. – С. 32 – 37.
20. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – С. 165 – 180, 272 – 332.
21. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.
22. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 657 – 681, 701 – 715.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Класифікація інформаційних ресурсів.
2. Права суб'єктів, що беруть участь в інформаційних відносинах щодо певного інформаційного ресурсу.
3. «Таємниця слідства» в українському законодавстві.
4. Юридична відповідальність за порушення режиму конфіденційності інформації.
5. Електронні види інформаційних та експертно-кримінал і стичних систем.
6. Характеристика інформаційних та експертно-криміналістичних систем.
7. Інформаційне забезпечення органів прокуратури.

8. Розбудова інформаційних технологій нового покоління.
9. Концептуальні засади інформатизації органів прокуратури.
10. Стратегії розвитку інформатизації органів прокуратури України.

Завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Проведіть розмежування інформаційного запиту та звернення громадянина до органу публічної адміністрації? Наведіть приклади у яких особі доцільно подавати інформаційний запит, а у яких – звернення.

2. До голови міської ради надійшов лист від особи М., у якому одночасно містився запит на інформацію та звернення щодо розгляду скарги на дії посадової особи. Голова міської ради звернувся до керівника юридичного відділу із проханням надати роз'яснення. Виступіть у ролі керівника юридичного відділу. Поясніть, із посиланням на норми чинного законодавства як слід діяти органам публічної адміністрації, якщо лист містить і запит на інформацію, і звернення щодо надання роз'яснення (розгляду скарги тощо)?

3. Чи повинні надаватися за Законом України «Про доступ до публічної інформації» статистична та довідкова інформація, а також інформаційно-аналітичні і звітні матеріали, що потребують додаткового часу на опрацювання та залучення декількох структурних підрозділів апарату центрального органу виконавчої влади? Дайте відповідь із посиланням на норми чинного законодавства України.

4. Проаналізуйте Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Pinto Coelho проти Португалії». Якими критеріями користується суд для визначення правомірності розкриття інформації?

5. Проаналізуйте Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Aditions Plon проти Франції. Який підхід застосований судом для визначення правомірності обмеження поширення інформації. Чи може аналогічний підхід застосовуватися і до обмеження доступу до інформації?

6. Рішенням виконавчого комітету міської ради було надано дозволи на розміщення зовнішньої реклами. Через деякий час до виконавчого комітету надійшов інформаційний запит від юридичної особи з вимогою надати інформацію про компанії, які отримали дозволи. Чи може бути надано у відповіді на запит інформацію про компанії, які отримали такі дозволи? Складіть проект відповіді на вказаний запит.

7. До Міністерства внутрішніх справ надійшов інформаційний запит від громадської правозахисної організації. Запитувана інформація містилась у документах із грифом «Для службового користування». Якою має бути відповідь на вказаний запит? Чи може надаватись суб'єктами владних повноважень інформація із грифом «Для службового користування»? Чи змінилась би ситуація, якщо б запитувач інформації просив надати документ із грифом «Для службового користування»?

8. Міською радою міста М. було проведено святкування дня міста. Через тиждень, виконавчий комітет міської ради отримав запит від громадської організації з вимогою надати інформацію про кошторис проведеного святкового заходу. Розглядаючи вказаний запит, було встановлено, що відповідні послуги надавались приватним підприємством, яке визначило цю інформацію конфіденційною. Дайте правовий аналіз ситуації. Чи має виконавчий комітет надати на запит інформацію про кошторис святкового заходу, якщо відповідні послуги, що надані приватним підприємством, яке визначило цю інформацію конфіденційною?

9. До управління транспорту та зв'язку обласної державної адміністрації надійшов запит від громадської організації з вимогою надати інформацію щодо перевізників – фізичних осіб-підприємців, які беруть участь у конкурсах на перевезення пасажирів, організатором яких є обласна державна адміністрація. Якою має бути відповідь на вказаний запит? Чи може обласна державна адміністрація надати запитувану інформацію?

Тема

Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про сучасні тенденції розвитку правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) виділяти особливості сучасних наукових концепцій у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації, пояснювати фундаментальні аспекти правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації;

2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку інформатизації публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та засобів телекомунікації;

3) поєднувати національні традиції розвитку інформаційного забезпечення публічного адміністрування за допомогою мережі Інтернет та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;

4) узагальнювати та доводити необхідність вирішення актуальних питань щодо правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації з метою інформаційного забезпечення організації і діяльності органів публічної влади, взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних інтересів

5) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації, а також вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікації.

Література**нормативно-правові акти**

1. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку // Офіційний вісник України. – 2007. – № 3. – Ст. 140.
2. Угода про створення Регіональної співдружності в галузі зв'язку, 1991. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_560
3. Генеральна угода з торгівлі послугами, 1994 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.
4. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
5. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.
6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.

7. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
8. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. № 327/225 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 2. – Ст. 49.
9. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
10. Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: наказ Держкомзв'язку України від 15.08.2003 р. № 149 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – Ст. 2547.
11. Положення про центральний засвідчувальний орган, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1451 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2893.
12. Порядок акредитації центру сертифікації ключів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 р. № 903 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 28. – Т. 1. – Ст. 1884.
13. Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1452 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2894.
14. Про адміністрування домену «.UA»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.2003 р. № 447-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/447-2003-p>
15. Про радіочастотний ресурс України: Закон України від 1.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.
16. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1067/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 31. – Ст. 1195.
17. Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України: постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 р. № 1208 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 51. – Ст. 3196.
18. Declaration on freedom of communication on the Internet. Adopted by the Committee of Ministers at the 840th meeting of the Ministers' Deputies. Strasbourg, 28.05.2003. – [Electronic resource]. – Mode of access: www.coe.int/portalT.asp

спеціальна література

19. Бачило І.Л. Информационное право. Основы практической информатики: учеб. пособ. / Бачило И.Л. – М.: Юринформцентр, 2001. – С. 208 – 212.
20. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.

21. Копылов В.А. Информационное право / В.А. Копылов. – М.: Юристъ, 2002. – С. 232 – 252.
22. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180, 338 – 346.
23. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.
24. Адміністративне право України / під. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 716 – 731.
25. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: У 6 т. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України / Ю.С. Шемшученко (заг.ред.), І.С. Чиж (заг.ред.). – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. – К. : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2005. – 328 с.
26. Крос К. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: перспективи конкуренції / К. Крос, Р. Гакет. – К.: Основи, 2000 – С. 23 – 26.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Досвід правового регулювання Інтернет у провідних країнах світу.
2. Основні проблеми у правовому регулюванні функціонування мережі Інтернет в Україні.
3. Розподіл номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України.
4. Організація контролю якості телекомунікаційних послуг.
5. Інформаційні процеси та новітні інформаційні технології.
6. Глобальна система Інтернет як вид електронної комунікації та проблеми правового регулювання Інтернет-простору.

Завдання та кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

Завдання

1. Формування законодавства щодо регулювання телекомунікацій в іноземних країнах (за вибором та розподілом всередині групи здобувачі обов'язково мають дослідити практику однієї з країн Північної, Південної Америки, Африки, Близького, Далекого Сходу та Австралії).

2. Заповніть таблицю «Переваги електронізації діяльності органів місцевого самоврядування»

Сфера	Переваги
Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадянами	
Взаємодія органів місцевого самоврядування з бізнесом	
Взаємодія органів місцевого самоврядування з постачальниками	
Електронне постачання	

Взаємодія самоврядування між собою	органів місцевого	
---------------------------------------	----------------------	--

Кейси

№1

На офіційній сторінці Уряду в Інтернеті «Урядовий портал» у розділі «Блоги» Міністр внутрішніх справ розмістив повідомлення про те, що громадяни можуть звертатись із заявами та зверненнями до нього безпосередньо через його блог. Через деякий час, у коментарі до блогу, громадянин М. розмістив скаргу на чергового міськвідділу ГУМВС України, просив провести службову перевірку та вжити заходів до чергового міського відділу ГУМВС України. У скарзі було зазначене прізвище ім'я заявника, його адреса та контактні телефони, а також у повному обсязі викладені обставини справи та докази. Однак, скаргу громадянина не було розглянуто. Громадянин М. звернувся до суду із позовом про оскарження бездіяльності Міністра внутрішніх справ. Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має прийняти суд у даній справі? Відповідь обґрунтуйте із посиланням на чинне законодавство України.

№2

Розділіться на малі групи (3 – 4 людини в групі). За допомогою інструменту створення малюнків на Диску Google сформууйте спільну для своєї малої групи інфографіку (Інфогра фіка (от лат. informatio – освідомлення, роз'яснення, виклад; и др.-греч. γράφικός – письмовий, от γράφω – пишу) – це графічний спосіб подачі інформації, даних і знань) на поставлену тему. Інфографіка має формуватися в документі, створеному викладачем, до якого кожному слухачеві надано доступ з правами редагування.

Теми для інфографіки:

Інформація та її роль у державному управлінні.

Комунікації та їх загальна характеристика.

Інформаційно-комунікаційні потоки у структурі державного управління.

Комунікаційний процес і форми обміну інформацією.

Нормативно-правова база впровадження електронного уряду в Україні.

Тема

Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації

Мета самостійної роботи

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про сучасні проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації, визначити можливі шляхи їх вирішення

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) оцінювати та встановлювати зв'язок між сучасним станом та новітніми тенденціями розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації, а також наукових концепцій у цій сфері;

2) демонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації;

3) поєднувати національні традиції розвитку правового регулювання електронних і друкованих засобів масової інформації та найбільш прогресивні європейські тенденції у цій сфері;

4) інтегрувати знання і вирішувати комплексні дослідницькі задачі у сфері правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації;

5) вдосконалювати існуючі науково-правові концепти, конструкти та теорії у сфері правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації.

Література

нормативно-правові акти

1. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальних захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 50. – Ст. 302.

2. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.

3. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.

4. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 199.

5. Про затвердження Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності: наказ Міністерства юстиції України від 21.02.2006 р. № 12/5 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 9. – Ст. 571.

6. Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1998 р. № 1540 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 39. – С. 25.
7. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 48. – Ст. 296.
8. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43. (В редакції закону від 11.05.2000 р. № 1709-III).
9. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 27. – Ст. 904.
10. Про Положення про Міністерство культури України: Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 388/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 541.
11. Питання Державної служби кінематографії: постанова Кабінету Міністрів України від 7.03.2006 р. № 251 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 10. – Ст. 622.
12. Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. № 27 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 1. – С. 112.
13. Про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 33. – Ст. 1253.
14. Про затвердження конкурсних умов: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 21.03.2007 р. № 350. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basekw/ua-qmtzwe.htm>
15. Про затвердження Системи візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 8.02.2012 р. № 117 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 19. – Ст. 720.

спеціальна література

15. Адміністративне право України / під. ред. С.В Ківалова. – Одеса, 2003. – С. 657 – 681, 701 – 731.
16. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Монографія. – Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. – 116 с.
17. Виноградова Г.В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні: навч. посібн. / Г.В. Виноградова. – К. : Юстініан, 2006. – 171 с.
18. Інформаційне законодавство [Текст] : зб. законодав. актів у 6 т. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Держ. ком. телебачення і радіомовлення України ; за заг. ред.: Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. – К. : Юрид. думка, 2005. Т. 1: Інформаційне законодавство України. – 2005. – 411 с.
19. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б.А. Кормич. – К., 2004. – С. 165 – 180.
20. Кормич Б.А. Інформаційне право: підруч. / Б.А. Кормич. – Х.: БУРУН і К, 2011. – 334 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Політико-правовий контекст діяльності у сфері масової інформації.
2. Правовий статус суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації.
3. Загальна характеристика суспільного телерадіомовлення.
4. Особливості правового регулювання Інтернет-ЗМІ.

Кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

№ 1

Періодичне друковане видання «Сучасне правознавство» було зареєстровано в Одесі територіальним органом Міністерства юстиції України. Свідоцтво про реєстрацію було видано 12.04.2015 року.

Внаслідок організаційної плутанини і недостатності фінансових коштів перший номер журналу «Сучасне правознавство» був випущений в світ 14.04.2016 року. Реєструючий орган звернувся до суду з проханням про визнання свідоцтва про реєстрацію таким, що втратило чинність. На думку позивача редакція журналу порушила правило про річний термін протягом якого засіб масової інформації має вийти у світ (ст. 16 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»). У відгуку на позовну заяву представник засновника не погодився з позицією реєструючого органу, пославшись на ст. 16 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», згідно з яким засновник зберігає за собою право приступити до виробництва продукції протягом одного року з дня видачі свідоцтва про реєстрацію, а пропуск цього строку відбувся із поважних причин (довготривале відключення електроенергії, відсутність коштів на випуск видання).

1. Вирішіть спір.
2. Чи може редакція поширювати журнал «Сучасне правознавство» на всій території України або тільки на території Одеси.

№ 2

Спеціалізований фаховий журнал «Науковий вісник» було зареєстровано Міністерством юстиції України та внесено до Переліку фахових видань України. Співзасновниками журналу виступили внз III-IV рівнів акредитації та ТОВ «Своя газета», між якими було підписано установчий договір. Засновниками ТОВ «Своя газета» були фізична особа Москвін М.Д. та Приватне підприємство «Південний інформаційний центр «Галстар», єдиним засновником якого є Москвін М.Д. У листопаді 2015 р. Москвін М.Д. помер. Яким чином надалі може здійснюватись вихід журналу з друку?

Критерії оцінювання самостійної роботи

У відповідності до визначених критеріїв самостійна робота оцінюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Повне та успішне виконання всіх завдань для самостійної роботи складає 10 балів. Завдання для самостійної роботи виконуються у окремому зошиті для самостійної роботи.

Таблиця 1. Шкала оцінювання самостійної роботи

Елемент оцінювання	Вага елементу оцінювання (балів)
Здобувач вищої освіти виконав завдання та розв'язав кейси повністю, правильно, можуть бути допущені несуттєві помилки чи 1 завдання виконане частково	8-10
Здобувач вищої освіти виконав завдання та розв'язав кейси на 75%, наявні незначні помилки у їх виконанні.	6-7
Здобувач вищої освіти виконав завдання виконані та розв'язав кейси на 50%, є помилки у правильності виконання.	4-5
Здобувач вищої освіти виконав завдання виконані та розв'язав кейси частково, менше половини із суттєвими помилками.	2-3
Здобувач вищої освіти виконав завдання та розв'язав кейси частково, більше половини із суттєвими помилками.	0-1

Якщо завдання полягає у підготовці письмових робіт, обов'язковим критерієм оцінювання є невикористання плагіату. В тому разі, якщо рівень плагіату буде визначений як такий, що перевищує 55 %, здобувач вищої освіти отримує «F», тобто його робота не підлягає оцінюванню. У такому разі кількість накопичених балів за творчу роботу становитиме 0.

Виконання завдань, суть яких зводиться до презентацій, повинно відбуватися відповідно до правил презентації (так звані «*pitching rules*»). Відповідно до нього, студент повинен бути в змозі викласти матеріал відповідно до структури: короткий вступ щодо теми та значення презентації; визначення структури презентації; аргументація позиції доповідача з конкретного питання; короткий огляд основних аргументів; висновок.

Формальні критерії та вимоги до підготовки завдань групами не відрізняються від зазначених вище. Оцінка виконання групового завдання виставляється групі в цілому. Окрім того, виставляється оцінка кожному студенту згідно ступеню його участі в підготовці чи/та презентації завдання. Оцінка кожному студенту визначається за формулою:

$$\text{Оц. студента} = 80 \% \text{ Оц. групи} + 20 \% \text{ Оц. студента}$$

Додатки

До теми 1 «Інформаційне право: теорія, історія, сучасний стан та новітні напрямки розвитку законодавства України у сфері обігу інформації».

1. Інформаційні процеси – це

- а). процеси розповсюдження інформації
- б). процеси створення, передачі, пошуку, отримання і розповсюдження інформації
- в). процеси пошуку і отримання інформації
- г). процеси використання інформації

2. Інформаційна сфера – це сфера

- а). обігу інформації
- б). створення інформації
- в). обіг інформації, під час якого суб'єкти реалізують свої потреби і можливості по відношенню до інформації
- г). отримання інформації

3. Об'єкти інформаційної сфери

- а). інформація, інформаційні ресурси
- б). інформація, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура
- в). інформація, інформаційні ресурси, інформаційні системи
- г). інформаційно-телекомунікаційні системи

4. Об'єктивні закони розвитку інформаційної сфери

- а). закон неповного використання інформації, закон перекручування інформації
- б). закон організації і обмеження інформації
- в). закон організації і обмеження інформації, закон інформаційного випередження
- г). закон Мерфі

5. Інформаційна сфера складається з

- а). основної частини і частини обігу інформації
- б). основної частини і забезпечувальної
- в). забезпечувальної частини і частини обігу інформації
- г). основної частини і другорядної

6. Інформація - це:

- а) документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі;
- б) документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце у суспільстві, державі та навколишньому середовищі;
- в) документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що можуть мати місце у суспільстві, державі та навколишньому середовищі;

- г) відомості в будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо),
- д) фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості.

7. Законодавство України визначає види інформаційної діяльності:

- а) діяльність друкованих засобів масової інформації;
- б) діяльність інформаційних агентств;
- в) науково-технічна діяльність;
- г) рекламна діяльність.

8. Науково-інформаційна діяльність - це:

- а) сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави у науково-технічній інформації, що полягає в її збиранні, аналітично-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні;
- б) сукупність дій, спрямованих на задоволення політичних потреб держави у науково-технічній інформації, що полягає в її пошуку та контролі за розповсюдженням;
- в) сукупність дій, спрямованих на задоволення економічних потреб громадян та юридичних осіб, що полягає в аналітично-синтетичній обробці науково-технічної інформації та засекречуванні;
- г) збирання, обробка, творення, зберігання, підготовка інформації до поширення, випуск та розповсюдження інформаційної продукції.

9. Архівна справа - це:

- а) збирання, обробка, творення, зберігання, підготовка інформації до поширення, випуск та розповсюдження інформаційної продукції;
- б) збирання, аналітично-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні інформації;
- в) галузь життєдіяльності суспільства, що охоплює наукові, організаційні, правові, технологічні, економічні та інші питання діяльності юридичних і фізичних осіб, пов'язані із нагромадженням, обліком, зберіганням архівних документів та використанням відомостей, що в них містяться;
- г) галузь життєдіяльності українського суспільства, що охоплює політичні питання діяльності юридичних і фізичних осіб у радянський період, пов'язані із нагромадженням, обліком, зберіганням архівних документів та використанням відомостей, що в них містяться.

10. Державна статистична діяльність - це:

- а) як сукупність організаційних, творчих, виробничих заходів, спрямованих на підготовку і випуск у світ видавничої продукції;
- б) сукупність дій, пов'язаних з проведенням державних статистичних спостережень та наданням інформаційних послуг, спрямована на збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання

статистичної інформації, забезпечення її достовірності, а також удосконалення статистичної методології;

в) планомірний, науково організований процес збирання даних щодо масових явищ та політичних процесів, які відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів;

г) комплекс видів професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, зберіганням статистичних відомостей та демонструванням їх вищим посадовим особам України.

12. Книжкова палата України - це державна наукова установа у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, що здійснює:

а) організацію книготоргівлі та книгообміну;

б) державну бібліографічну реєстрацію та централізовану каталогізацію всіх без винятку видів видань, випущених в Україні;

в) аналіз тенденцій розповсюдження видавничої продукції, вивчення книжкового ринку, його регіональних особливостей;

г) розробку та обґрунтування короткострокових і довгострокових прогнозів розвитку видавничої та бібліографічної справи в Україні.

13. Інформатизація - це:

а) процес, що використовує сукупність засобів і методів збирання, обробки і передачі даних (первинної інформації) для одержання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу або явища (інформаційного продукту);

б) множина взаємопов'язаних організаційних, правових, науково-технічних та інших процесів, спрямованих на формування умов для задоволення потреб громадян і суспільства, реалізації їх прав, обов'язків через створення, застосування та розвиток комп'ютерних інформаційних систем, мереж, інформаційних ресурсів і технологій;

в) виробництво інформації для аналізу її людиною й прийняття на його основі рішення на виконання будь-якої дії;

г) динамічна система інформаційних взаємодій суб'єкта з зовнішнім світом, у процесі чого відбувається створення образу, втілення його в об'єкті, здійснення й перетворення

опосередкованих психічним чином відносин суб'єкта в предметній діяльності.

14. Інформаційне право є:

а) сукупністю правових норм, що регулюють соціальні відносини, які так чи інакше пов'язані з інформацією;

б) правовим інститутом, що регулює інформаційні правовідносини, що виникають виключно у сфері високих технологій;

в) галуззю права, що вивчає правовою регуляцією суспільних відносин в інформаційному просторі;

г) сукупністю норм щодо правового регулювання соціально- економічного процесу розвитку постіндустріального суспільства.

15. Правова інформація – це:

- а) сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу;
- б) систематизовані, документовані або публічно оголошені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище;
- в) сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо;
- г) документовані або публічно оголошені відомості про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій та явищ, процесів, фактів.

16. Забороняється розташовувати засоби зовнішньої реклами:

- а) на пішохідних доріжках та алеях;
- б) у населених пунктах на висоті менш ніж 10 метрів від поверхні дорожнього покриття, якщо їх рекламна поверхня виступає за межі краю проїжджої частини;
- в) поза населеними пунктами на відстані менш ніж 5 метрів від краю проїжджої частини;
- г) поза населеними пунктами на відстані менш ніж 3 метри від краю проїжджої частини.

17. Забороняється реклама:

- а) проведення цілительства на масову аудиторію;
- б) нових методів профілактики, діагностики, реабілітації та лікарських засобів, які знаходяться на розгляді в установленому порядку, але ще не допущені до застосування;
- в) алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- г) послуг народної медицини (цілительства) та осіб, які їх надають, дозволяється лише за наявності відповідного спеціального дозволу на заняття народною медициною (цілительством), виданого Міністерством охорони здоров'я України або уповноваженим ним органом, і повинна містити номер, дату видачі зазначеного дозволу та назву органу, який його видав.

18. Поширення інформації – це:

- а) задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави;
- б) забезпечення належного стану інформації та її матеріальних носіїв;
- в) розповсюдження, обнародування, реалізація у встановленому законом порядку документованої або публічно оголошуваної інформації;
- г) набуття, придбання, накопичення відповідно до чинного законодавства України документованої або публічно оголошуваної інформації громадянами, юридичними особами або державою.

19. Одержання інформації – це:

- а) набуття, придбання, накопичення виключно публічно оголошуваної інформації державою та її уповноваженими органами;
- б) набуття, придбання, накопичення відповідно до чинного законодавства України документованої або публічно оголошуваної інформації громадянами, юридичними особами або державою;

- в) накопичення документованої інформації громадянами та юридичними особами;
- г) набуття, придбання, накопичення відповідно до міжнародно-правових норм документованої або публічно оголошеної інформації юридичними особами або державою.

20. Інформаційна діяльність – це:

- а) сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави;
- б) діяльність органів влади щодо оприлюднення офіційних нормативно-правових актів;
- в) сукупність інформаційних дій, спрямованих на задоволення політичних потреб України;
- г) будь-яка діяльність щодо збирання, зберігання, використання і поширення інформації, спрямована на задоволення інформаційних потреб різноманітних суб'єктів.

До теми 2 «Гарантії прав і свобод людини в галузі інформації: світовий та європейський досвід»

1. Поняття «інформаційне суспільство» виражає:

- а) ідею нової фази в історичному розвитку передових країн;
- б) не прихід «постіндустріального» суспільства, а створення нового соціального зразка;
- в) результат «другої індустріальної революції», яка в основному ґрунтується на мікроелектронній технології;
- г) результат «третьої індустріальної революції», що створила соціально-економічні відносини нового типу, основу яких складатимуть нанотехнології.

2. Головні складові поняття «інформаційне суспільство»:

- а) інформаційна, економіка;
- б) наноіндустрію;
- в) високоінтелектуальні інформаційні технології;
- г) оптоволоконні телекомунікаційні мережі зв'язку.

3. Користування персональними даними передбачає:

- а) дії їх власника щодо користування ними або дії володільця персональних даних, якому їх власником чи законом надано часткове або повне право обробки персональних даних, а також покладені обов'язки щодо їх захисту;
- б) будь-які дії їх власника щодо обробки цих даних, дії щодо їх захисту, а також дії щодо надання часткового або повного права обробки персональних даних іншими суб'єктами відносин, пов'язаних із персональними даними;
- в) право володільця персональних даних на надання часткового або повного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, за згодою власника персональних даних чи відповідно до закону;

г) право держави тимчасово обмежувати права володільця персональних даних у випадках, передбачених законом.

4. Інтелектуальні технології – це:

- а) високі наукоємні технології, що відтворюють елементи інтелекту людини;
- б) процес приєднання локальних (регіональних) суспільств, держав до сучасної світової комп'ютерної інформаційної культури;
- в) новий спосіб організації технологічної сфери як результат «другої індустріальної революції», що ґрунтується на мікроелектронних технологіях;
- г) умови для створення нового соціального зразка «об'єднаного» чи «колективного» інтелекту, що є в основному ґрунтується на високих технологіях

5. У сфері соціального захисту головним завданням є інформатизації є:

- а) створення для управлінських і регіональних структур програмних систем та засобів обліку всіх рівнів, аналізу і моделювання зайнятості населення, запобігання масовому безробіттю та для широкого залучення населення до нових галузей матеріального виробництва та інших сфер;
- б) створення єдиної структурованої інформаційної системи обліку стану здоров'я громадян України на основі автоматизованої реєстрації пацієнтів у лікувальних установах, збору даних профілактичних обстежень з метою подальшого використання в статистичних, аналітичних та експертних системах;
- в) створення системи дистанційного консультування та діагностики на основі комп'ютерних мереж, що об'єднують великі лікувальні та наукові заклади;
- г) організація державних і приватних центрів масового навчання населення нових спеціальностей з урахуванням вимог міжнародних стандартів для кадрового забезпечення усіх напрямів інформатизації як за рахунок інтенсифікації підготовки відповідних фахівців.

До теми 3 «Доступ до публічної інформації»

1. З метою складання статистичної інформації органи державної статистики можуть використовувати такі джерела інформації:

- а) первинні та статистичні дані щодо респондентів, які підлягають статистичним спостереженням;
- б) оперативні дані органів, які згідно до законодавства України можуть проводити оперативно-розшукові заходи;
- в) дані банківської і фінансової статистики, статистики платіжного балансу тощо;
- г) статистичну інформацію міжнародних організацій та статистичних служб інших країн тощо.

2. Публічна інформація – це:

- а) відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом;
- б) інформація, яка оголошується публічно за допомогою засобів масової інформації;
- в) інформація, розміщена в мережі Інтернет;
- г) всі відповіді вірні.

3. Максимальний термін вирішення питань, порушених у зверненнях громадян, не може перевищувати:

- а) десяти днів;
- б) п'ятнадцяти днів;
- в) тридцяти днів;
- г) сорока п'яти днів.

4. Режим доступу до інформації – це

- а) передбачений законом порядок одержання інформації
- б) передбачений законом порядок використання інформації
- в) передбачений законом порядок одержання, використання, поширення й збереження інформації
- г) передбачений законом порядок збереження інформації

5. Інформаційні ресурси – це:

- а) сукупність документів в інформаційних системах
- б) сукупність документів в інформаційній сфері
- в) сукупність документів в базах даних
- г) сукупність будь-яких документів

До теми 4 «Інформаційна безпека та інформаційна політика держави»

1. Інформаційна безпека – це:

- а) організаційно-правовий механізм мінімізації негативних наслідків застосування інформаційних технологій;
- б) стан захищеності інформаційних інтересів держави, при якому запобігається нанесення шкоди;
- в) стан захищеності приватних інтересів людини, при якому діє правовий механізм щодо запобігання нанесення шкоди;
- г) стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди.

2. Закон України «Про основи національної безпеки України» виділяє такі об'єкти національної та, відповідно, інформаційної безпеки:

- а) людина і громадянин - їхні конституційні права і свободи;

- б) суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси;
- в) держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність;
- г) всі відповіді вірні.

3. Загрозами національній безпеці в інформаційній сфері є:

- а) прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації;
- б) поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;
- в) комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм;
- г) розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави;
- д) всі відповіді вірні.

До теми 5 «Правові режими інформації та інформаційних ресурсів, діяльність із захисту інформації»

1. Захист інформації з обмеженим доступом – це:

- а) організаційно-правові заходи, які вживаються власником інформації з обмеженим доступом або іншими особами за його замовленням, з метою запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації та її неконтрольованому поширенню;
- б) інженерно-технічні заходи, які вживаються власником інформації з обмеженим доступом або іншими особами за його замовленням, з метою запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації та її неконтрольованому поширенню;
- в) криптографічні заходи, які вживаються власником інформації з обмеженим доступом або іншими особами за його замовленням, з метою запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації та її неконтрольованому поширенню;
- г) сукупність організаційно-правових, інженерно-технічних та криптографічних заходів, які вживаються власником інформації з обмеженим доступом або іншими особами за його замовленням, з метою запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації та її неконтрольованому поширенню.

2. Блокування інформації в системі – це:

- а) дії, внаслідок яких унеможлиблюється доступ до інформації в системі;
- б) результат дій, внаслідок яких інформація в системі стає відомою чи доступною фізичним та/або юридичним особам, що не мають права доступу до неї;
- в) позбавлення користувачів можливості обробляти інформацію в системі;
- г) дії, внаслідок яких інформація в системі зникає.

3. Принципами формування і проведення державної політики у сфері технічного захисту інформації є:

- а) додержання балансу інтересів особи, суспільства та держави, їх взаємна відповідальність;
- б) єдність підходів до забезпечення технічного захисту інформації, які визначаються загрозами безпеці інформації та режимом доступу до неї;
- в) виконання на власний розсуд суб'єктами інформаційних відносин вимог щодо технічного захисту конфіденційної інформації, що належить державі
- г) скоординованість дій та розмежування сфер діяльності організаційних структур системи технічного захисту інформації з іншими системами захисту інформації та системами забезпечення інформаційної та національної безпеки.

4. Інформаційна система – це:

- а) організаційно-технічна система обробки інформації за допомогою технічних і програмних засобів;
- б) сукупність організаційних, інженерно-технічних заходів, засобів і методів технічного та криптографічного захисту інформації;
- в) сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обміну інформацією шляхом передавання (випромінювання) або приймання сигналів, знаків, звуків, рухомих чи нерухомих зображень або іншим способом);
- г) система обліку, зберігання, використання та знищення документів, справ, видань, магнітних та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави.

5. Комерційна таємниця – це:

- а) інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію;
- б) вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані такою (державною таємницею) у порядку, встановленому Законом України «Про державну таємницю», і підлягають охороні державою;
- в) будь-які відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці;
- г) інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту.

6. Інформація з обмеженим доступом – це:

- а) відомості конфіденційного або таємного характеру, правовий статус яких передбачений законодавством України, що визнані такими відповідно до встановлених юридичних процедур і право на обмеження доступу до яких надано власнику таких відомостей;
- б) відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов;
- в) інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю (банківську, комерційну, службову, професійну, адвокатську тощо), розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі;
- г) матеріали, документи, інші відомості, якими користуються в процесі та у зв'язку з виконанням своїх посадових обов'язків посадові особи державних органів, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, та особи, які залучаються до здійснення цих функцій, і які забороняється розголошувати у будь-якій формі до моменту прийняття рішення відповідним уповноваженим державним органом.

7. Державні інформаційні ресурси – це:

- а) організаційно-технічна сукупність, що складається з автоматизованої системи та мережі передачі даних;
- б) інформація, яка передається мережею передачі даних незалежно від способу її фізичного та логічного представлення;
- в) інформація, яка є власністю держави та (або) необхідність захисту якої визначено законодавством;
- г) організаційно-технічна система, яка складається з комплексів телекомунікаційного обладнання (вузлів комутації) та реалізує технологію інформаційного обміну з використанням первинної мережі зв'язку.

До теми 6 «Проблеми правового регулювання мережі Інтернет та засобів телекомунікацій»

1. Електронний цифровий підпис – це:

- а) дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних;
- б) обов'язкові дані в електронному документі, без яких він не може бути підставою для його обліку і не матиме юридичної сили;
- в) вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача;
- г) програмний засіб, програмно-апаратний або апаратний пристрій, призначені для генерації ключів доступу.

2. Несанкціоновані дії щодо інформації в системі – це:

- а) виконання однієї або кількох операцій, зокрема: збирання, введення, записування, перетворення, зчитування, зберігання, знищення, реєстрації,

приймання, отримання, передавання, які здійснюються в системі за допомогою технічних і програмних засобів;

б) перетворення інформації з використанням спеціальних (ключових) даних з метою приховування/відновлення змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності;

в) дії, що провадяться з порушенням порядку доступу до цієї інформації, установленого відповідно до законодавства;

г) несанкціоновані дії щодо інформації в системі, внаслідок яких змінюється її вміст.

3. Адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет здійснюється для:

а) створення реєстру доменних назв і адрес мережі українського сегмента мережі Інтернет;

б) впровадження правового механізму саморегулюції доменних назв і адрес українського сегмента мережі Інтернет;

в) забезпечення унікальності, формування та підтримки простору доменних назв другого рівня в домені.UA;

г) представництва та захисту у відповідних міжнародних організаціях інтересів споживачів українського сегмента мережі Інтернет.

3. Залежно від території розповсюдження програм визначається територіальна категорія мовлення та територіальна категорія каналу мовлення або багатоканальної телемережі:

а) загальнонаціональне мовлення — мовлення не менше ніж на дві третини населення кожної з областей України;

б) регіональне мовлення — мовлення на регіон (область, декілька суміжних областей), але менше ніж на чверть областей України;

в) місцеве мовлення — мовлення на один чи кілька суміжних населених пунктів, яке охоплює не більше половини території області;

г) закордонне мовлення — мовлення на територію поза межами державного кордону України.

До теми 7 «Проблеми правового регулювання електронних та друкованих засобів масової інформації»

1. Видавнича справа спрямована на:

а) задоволення потреб особи, суспільства, держави у видавничій продукції та отримання прибутку від цього виду діяльності;

б) створення можливостей для самовиявлення громадян як авторів незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак;

в) поступове зменшення книговидавання російською мовою, при цьому забезпечувати культурні потреби російськомовного населення в Україні з урахуванням обмеженого імпорту друкованої продукції;

г) збільшення кількості видань іноземними мовами, які поширювали б у світі знання про Україну.

2. Складовими частинами видавничої справи є:

- а) видавнича діяльність — сукупність організаційних, творчих, виробничих заходів, спрямованих на підготовку і випуск у світ видавничої продукції;
- б) виготовлення видавничої продукції — виробничо-технологічний процес відтворення визначеним тиражем видавничого оригіналу поліграфічними чи іншими технічними засобами;
- в) розповсюдження видавничої продукції — доведення видавничої продукції до споживача як через торговельну мережу, так і іншими способами;
- г) юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність у сфері видавничої діяльності.

ПИТАННЯ ТА КЕЙСИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Питання

1. Інформація, як категорія інформаційного права.
2. Загальні характеристики інформації.
3. Юридичні особливості інформації.
4. Основні етапи розвитку технології обробки інформації.
5. Основні риси сучасного інформаційного суспільства.
6. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства.
7. Поняття, предмет та метод інформаційного права.
8. Система та джерела інформаційного права.
9. Галузі та види інформації, передбачені національним законодавством.
10. Поняття інформаційних правовідносин.
11. Суб'єкти та об'єкти інформаційних відносин.
12. Поняття та види інформаційної діяльності.
13. Інформаційний простір та інформаційний суверенітет.
14. Міжнародні та конституційні засади прав людини в галузі інформації.
15. Класифікація та генезис прав людини в галузі інформації.
16. Підстави та випадки обмеження прав людини в галузі інформації.
17. Захист персональних даних.
18. Доступ до правової інформації.
19. Доступ до екологічної інформації.
20. Захист від негативного інформаційного впливу.
21. Інформаційні права громадян - суб'єктів виборчого процесу.
22. Поняття інформаційних ресурсів.
23. Правовий режим інформаційних ресурсів.
24. Режим доступу до інформації, поняття та зміст.
25. Відкрита інформація.
26. Закрита інформація.
27. Право власності на інформацію.
28. Інформаційні продукти та інформаційні послуги.
29. Державна таємниця.
30. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
31. Таємниця приватного життя.
32. Службова таємниця.
33. Комерційна таємниця.
34. Загальна характеристика та види професійної таємниці.
35. Охорона конфіденційної інформації згідно міжнародних договорів
36. Обмеження виробництва та ввезення інформаційної продукції
37. Історія формування категорій національна безпека та національні інтереси.
38. Поняття національних інтересів.
39. Поняття національної безпеки.
40. Поняття та склад інформаційної безпеки.
41. Правові основи захисту інформаційної безпеки в Україні.

42. Напрямки державної політики в сфері інформаційної безпеки.
43. Об'єкти інформаційної безпеки України.
44. Інституціональний механізм інформаційної безпеки.
45. Міжнародно-правові засади інформаційної безпеки.
46. Основні поняття і принципи пов'язані з функціонуванням Інтернет визначені в національному законодавстві.
47. Суб'єкти і об'єкти правовідносин які виникають щодо функціонування Інтернет
48. Декларація Ради Європи „Про свободу спілкування в Інтернет”
49. Національна програма інформатизації
50. Електронні документи та електронний документообіг.
51. Правові основи розміщення інформації органів державної влади в Інтернет.
52. Концепція створення „електронного уряду”
53. Правові основи адміністрування домену „UA”.
54. Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів.
55. Загальні принципи державного регулювання сфери інформаційних послуг. Класифікація видів інформаційної діяльності.
56. Міжнародно-правове регулювання телекомунікацій. Міжнародний союз електрозв'язку.
57. Генеральна угода з торгівлі послугами.
58. Регулювання ринку телекомунікацій. Функції Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.
59. Правове регулювання використання радіочастот.
60. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.
61. Ліцензування та державний контроль робіт з технічного та криптографічного захисту інформації.
62. Правові основи створення та діяльності друкованих ЗМІ.
63. Умови та порядок державної реєстрації друкованих ЗМІ.
64. Правовий статус працівників засобів масової інформації.
65. Правові основи діяльності інформаційних агентств.
66. Працівники інформаційних агентств.
67. Державна реєстрація інформаційних агентств.
68. Правове регулювання видавничої справи.
69. Правові основи діяльності електронних ЗМІ.
70. Структура та повноваження Державного комітету з телебачення та радіомовлення.
71. Структура та повноваження Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.
72. Порядок ліцензування каналів мовлення.
73. Контрольні функції Національної ради з питань телебачення і радіомовлення.
74. Візуальні позначки класифікації відеопродукції.
75. Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів.

Кейси

№ 1

Між ПАТ «ТЕРРА БАНК» та Міжнародною юридичною фірмою «Gide Loyrette Nouel» підписана угода про надання останнім послуг. Керівник ПАТ «ТЕРРА БАНК» Клименко відмовив в наданні копії договору Міжнародній юридичній фірмі «Gide Loyrette Nouel», надавши тільки інформацію, яка, на його думку, стосувалася умов отримання бюджетних коштів та надання відповідних послуг. При цьому як підставу для відмови в наданні копії самого договору Клименко послався на те, що договір може містити також комерційну таємницю та іншу конфіденційну інформацію.

Чи слід вважати відмову Клименка в цій ситуації правомірною?

№ 2

Національне інформаційне агентство, використовуючи можливості контролю телефонних каналів зв'язку, перешкоджало недержавному підприємству «Пегас» в реалізації його функцій міжнародного інформаційного обміну та пропонувало йому укласти договір на надання послуг у галузі експлуатації каналів зв'язку. Однак умови, на яких пропонувалося укласти цей договір, були для підприємства «Пегас» не вигідні: згідно з умовами договору, воно повинно було передати національному інформаційному агентству за послуги свої майнові права на 25 % акцій. Чи правомірні дії національного агентства з точки зору законодавства щодо міжнародного інформаційного обміну ?

№ 3

Комерційний банк «Укрсоцбанк» уклав договір з юридичною фірмою «Nactua» про впровадження в своєму юридичному відділі найсучасніших інформаційних систем «Банківське право» і «Правові основи роботи з цінними паперами». Юридична фірма встановила в банку названі системи, отримала обумовлену винагороду і, попередивши банк про конфіденційність отриманих ним відомостей про системи, приступила до виконання нового замовлення. Президент банку «Укрсоцбанк» Сміян вирішив зробити приємне своєму колезі голові правління банку «Юст» Шахову, і одного разу передав його ІТ-спеціалістам всю інформацію про нові системи. Дізнавшись про це, генеральний директор юридичної фірми «Nactua» Безсонов подав позов до суду на банк «Укрсоцбанк» і зажадав відшкодування фірмі заподіяної шкоди за розголошення конфіденційних відомостей. Які норми інформаційного законодавства були порушені і яке рішення має прийняти суд ?

№ 4

Керівник служби безпеки фірми «Тегола» склав для персоналу фірми інструкцію по роботі з документами, що становлять комерційну таємницю. Відповідно до цієї інструкції працівники фірми повинні були давати відповідну підписку про її нерозголошення, або це зобов'язання мало включатися в якості окремого пункту в трудову угоду того чи іншого працівника. Якщо відомості, що становлять комерційну таємницю, доводилося розголошувати своїм діловим партнерам або клієнтам фірми, то положення про нерозголошення таємниці

обов'язково повинні були включатися у відповідні договори з учасниками правовідносин. З метою запобігання витоку комерційної інформації співробітникам фірми заборонялося передавати будь-яку інформацію правоохоронним органам; інформацію могли передавати лише керівник фірми і керівник служби безпеки. Також в інструкцію були введені положення, що дозволяють здійснювати фото- та кінозйомку службових та інших приміщень з письмового дозволу директора фірми «Тегола». Дайте правову оцінку положень цієї інструкції з точки зору законодавства про інформаційну безпеку.

№ 5

Публіцист Волков надрукував у газеті «Вести» цікаву статтю під назвою «Скарби України», в якій привів отримані від експерта Служби Безпеки України Нестерова загальні відомості про державні запаси дорогоцінних металів і каменів, а також назвав розміри золотого запасу та валютних резервів України. Керівник відділу Служби Безпеки України Романов, прочитавши в газеті статтю Волкова і з'ясувавши, звідки він отримав інформацію, поставив перед своїм керівництвом питання про притягнення до відповідальності Нестерова за розголошення відомостей, які відносяться до державної таємниці. Проаналізуйте цю ситуацію з точки зору законодавства про інформаційну безпеку.

№ 6

Депутати Оболонської районної в місті Києві ради звернулися до Міністерства освіти і науки України з проханням направити до районного архіву копії документів жителів Оболонського району, які захистили кандидатські і докторські дисертації за останні десять років з тим, щоб сформувати власний масив інформації про науковий потенціал району. У цьому проханні було відмовлено на тій підставі, що всі масиви документів, що зберігаються в базах даних Міносвіти України, є виключно державними інформаційними ресурсами і відносяться до інформації з обмеженим доступом.

Чи є в даній ситуації порушення інформаційного законодавства, що регулює безпеку інформаційних ресурсів в Україні ?

Перелік нормативної довідкової літератури, використання якої дозволяється під час підсумкового контролю

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
4. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
6. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181 (зі змінами).

7. Граничні норми витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. № 740 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 54. – Ст. 2150.

8. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 р. № 547/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 15. – Ст. 708.

9. Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації: наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 р. № 1434/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 39. – Ст. 1631.

10. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 14. – Ст. 192.

11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.

12. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 18.

13. Основи законодавства України про культуру: Закон України від 14.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 21. – Ст. 294.

14. 6. 7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 23. – Ст. 158.

15. Соглашение о правовом режиме информационных ресурсов Пограничных войск государств-участников Содружества Независимых Государств (Москва, 25 ноября 1998 г.) // Содружество. Информационный вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ. – № 3(30). – С. 299 - 304.

16. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

17. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальних захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 50. – Ст. 302.

18. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.

19. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.

20. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 199.

21. Про затвердження Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності: наказ Міністерства юстиції України від 21.02.2006 р. № 12/5 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 9. – Ст. 571.

22. Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1998 р. № 1540 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 39. – С. 25.

23. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 48. – Ст. 296.

24. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43. (В редакції закону від 11.05.2000 р. № 1709-III).

25. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 27. – Ст. 904.

26. Про Положення про Міністерство культури України: Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 388/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 541.

27. Питання Державної служби кінематографії: постанова Кабінету Міністрів України від 7.03.2006 р. № 251 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 10. – Ст. 622.

28. Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. № 27 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 1. – С. 112.

29. Про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 33. – Ст. 1253.

30. Про затвердження конкурсних умов: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 21.03.2007 р. № 350. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basekw/ua-qmtzwe.htm>

31. Про затвердження Системи візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 8.02.2012 р. № 117 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 19. – Ст. 720

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

У відповідності до визначених критеріїв підсумковий контроль здійснюється за визначеною силобусом (робочою навчальною програмою) системою.

Оцінювання на екзамені відбувається через опитування здобувачів по заздалегідь підготовленим та доступним для ознайомлення питанням, що групуються у білети з трьох питань у кожному. Для можливості претендувати на найвищий бал, студент зобов'язаний відповісти на всі три питання. Одне з питань може мати вигляд практичної задачі чи ситуації (кейсу), який здобувач вищої освіти має вирішити. Для розв'язання кейсу здобувачу вищої освіти надається дозвіл на користування текстами нормативних актів. Кожне питання на екзамені має вагу у 20 балів. При оцінці відповіді враховуються такі показники: володіння матеріалом, розуміння проблеми та її зв'язку із іншими проблемами, повнота та якість аргументації, здатність пояснити окремі аспекти проблеми. Іспит може проводитися в усній або письмовій формі.

Елемент оцінювання	Вага елементу оцінювання (балів)
<p>Здобувач виявив високу теоретичну підготовку, вміння аналізувати додаткову літературу, логічно та послідовно викладати фактичний матеріал, робити висновки.</p> <p>У процесі виконання практичної роботи чи аналізу поставлених завдань здобувач показав вміння планувати, ставити та інтерпретувати отримані результати відповідно до досягнень науки.</p> <p>Представив опубліковані есе або наукову статтю за вивченим матеріалом.</p> <p>Кейс розв'язаний повністю, з вірними розрахунковими даними чи теоретично обґрунтуванням, з посиланням та поясненням норм відповідного нормативно-правового акту.</p> <p>Продемонстроване знання правил, методик та алгоритмів застосування необхідної нормативно-правової бази при розв'язуванні практичних завдань та ситуацій; відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, акуратністю, грамотністю писемної мови, достатнім є рівень узагальненості та спеціалізації знань.</p>	18-20
<p>Здобувач виявив високий рівень теоретичних знань програмного матеріалу, вміння послідовно його викласти та застосувати засвоєні знання у процесі постановки і виконання практичної роботи, але допускає невеликі помилки у проведенні розрахунків, несуттєві неточності у відповідях.</p> <p>Представив проекти есе або наукової статті за вивченим матеріалом.</p> <p>Кейс розв'язаний повністю, але допущені незначні помилки в трактуванні чи розрахунках, наявні лише часткові посилання та пояснення норм відповідного нормативно-правового акту; хід виконання кейсу є правильним.</p>	17-15
<p>Здобувач розкривав згідно з програмою дисципліни зміст питань екзаменаційного білету; формулював висновки з окремих питань.</p> <p>Кейс розв'язаний, але наявні певні помилки у розрахункових даних і є лише часткові посилання та пояснення норм відповідного нормативно-правового акту; здобувач знайомий зі змістом нормативно-правових актів за темою роботи, намагається застосовувати їх норми до конкретних ситуацій, але без урахування особливостей застосування їх норм та норм інших нормативно-правових актів</p>	10-14
<p>Здобувач в основному вірно висвітлює питання, але допускає суттєві помилки у ході розв'язування завдань і показує</p>	7-9

<p>задовільні знання теоретичного матеріалу.</p> <p>Кейс розв'язаний, але існують неточності у розрахункових даних чи теоретичних обґрунтуваннях, звідки простежується хибна логіка подальших висновків.</p> <p>Здобувач знайомий зі змістом деяких нормативно-правових актів за темою роботи, проте не має навичок до застосування їх норм до конкретних ситуацій</p>	
<p>Здобувач відповідав на окремі питання екзаменаційного білету; недостатньо використовував додаткову літературу.</p> <p>Кейс розв'язаний фрагментарно, надана відповідь не вирішує описану ситуацію; здобувач мало знайомий зі змістом нормативно-правових актів за описаною ситуацією</p>	4-6
<p>Здобувач поверхнево розкривав зміст питань екзаменаційного білету, допускав суттєві помилки під час усних та письмових відповідей; поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою; будував свою відповідь на звичайному повторенні навчального матеріалу без його осмислення, тестування.</p> <p>Кейс розв'язаний не вірно або повністю не розв'язаний, надана відповідь не відповідає суті поставленого запитання; здобувач не знайомий зі змістом нормативно-правових актів за темою кейсу.</p>	1-3
<p>Здобувач виявив поверхневі, фрагментарні знання з теоретичного курсу дисципліни та фактичне невміння застосувати його на практиці.</p> <p>Кейс повністю не розв'язаний, надана відповідь містить лише вказівку на 1-2 нормативно-правових акта за темою кейсу</p>	0

Після розрахунку балів за теоретичну і практичну частину завдання передбачається подальше переведення їх загальної суми у систему оцінювання відповідно до силабусу.

ПИТАННЯ, ЗАДАЧІ ТА КЕЙСИ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Комплексна контрольна робота

Варіант № 1

Питання

1. Правові основи інформаційних прав особи.
2. Суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації.
3. Особливості інформаційних правовідносин, які виникають при виробництві, передачі та поширенні персональних даних.

Задача 1.

За рішенням виконкому місцевої ради міста Н. було створено міський відділ контролю преси, фінансування діяльності якого передбачалось за кошти міського бюджету. До повноважень новоствореного органу було віднесено нагляд за діяльністю друкованих засобів масової інформації регіональної та місцевої сфери розповсюдження, у тому числі можливість рецензування текстів публікацій та коригування редакційної політики відповідних ЗМІ.

Місцева спілка журналістів звернулась до суду з вимогою скасувати рішення виконкому.

Як можна кваліфікувати коло повноважень новоствореного органу?

Які аргументи на користь своїх вимог повинні навести представники журналістів?

Вирішіть справу та обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 2.

Згідно із статутом редакції газети “Промінь” (регіональної сфери розповсюдження) її головний редактор обирався на посаду за рішенням загальних зборів трудового колективу редакції. 20 лютого 2011 р. редактор газети “Промінь” був звільнений з посади за рішенням співзасновників даного видання. Дане рішення редактором було оскаржене до суду.

Представник співзасновників у суді пояснив, що у складі співзасновників відбулись зміни, що підтверджується угодою між співзасновниками та їх правонаступниками від 10 лютого 2011 р. 12 лютого 2011 р. новим складом співзасновників було внесено зміни до статуту редакції, згідно з якими головний редактор видання призначається та звільняється з посади за рішенням співзасновників. Саме тому рішення співзасновників про звільнення головного редактора не є протиправним.

Проаналізуйте ситуацію, що склалась. Чи мають місце порушення законодавства про пресу в Україні? Вирішіть справу.

Кейс

«Створення друкованого засобу масової інформації»

Мета: закріпити знання нормативно-правової бази створення друкованих засобів масової інформації, уміння його застосовувати, скласти необхідні правові документи та спрямовувати їх необхідному суб'єкту публічного адміністрування. Презентація проекту у вигляді ділової гри.

Тривалість: 1 академічна година

Завдання кейсу:

об'єднайтеся в групи по 2 чол. і підготуйтеся до організації роботи з розробки необхідних правових документів. Підберіть необхідне законодавство. Визначте засновника (співзасновників) друкованого засобу масової інформації, складіть проект установчого договору (для співзасновників). Складіть необхідні документи для реєстрації друкованого засобу масової інформації.

Використайте: Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, затверджене наказом Мініюсту від 21.02.2006 р. № 12/5, інструкції та зразки щодо підготовки потрібних для реєстрації документів.

Зробіть презентацію результатів своєї діяльності.

Комплексна контрольна робота

Варіант № 2

Питання

1. Зміст суб'єктивного права на доступ до інформації.
2. Державна реєстрація друкованих ЗМІ.
3. Правові основи роботи з персональними даними.

Задача 1

Громадянин Н. звернувся до редакції газети “Вісті” з вимогою спростувати матеріал, який був опублікований 1.03.2010 р. (№ 10). Спростування було опубліковане 31.03.2011 р. (№ 14) і його зміст був суттєво змінений редакцією видання.

Громадянин Н. оскаржив дії редакції до суду.

Чи правомірні дії редакції газети? Чи є у даному випадку порушення законодавства про пресу в Україні? Чи буде задоволено скаргу громадянина Н.?

Вирішіть справу.

Задача 2

Співробітники відділення онкогематології міської дитячої лікарні на загальних зборах трудового колективу прийняли рішення про заснування видання “Надія”, призначеного для безкоштовного розповсюдження серед пацієнтів відділення. Обласне управління юстиції відмовило їм у видачі свідоцтва про державну реєстрацію у зв'язку із несплатою реєстраційного збору.

Чи правомірна відмова? Вирішіть справу.

Кейс

«Створення інформаційного агентства»

Мета: закріпити знання нормативно-правової бази створення інформаційних агентств, уміння його застосовувати, скласти необхідні правові документи та спрямовувати їх необхідному суб'єкту публічного адміністрування. Презентація проекту у вигляді ділової гри.

Тривалість: 1 академічна година

Завдання кейсу:

об'єднайтеся в групи по 2 чол. і підготуйтеся до організації роботи з розробки необхідних правових документів. Підберіть необхідне законодавство. Визначте засновника (співзасновників) інформаційного агентства, складіть проект установчого договору (для співзасновників). Складіть необхідні документи для реєстрації інформаційного агентства.

Використайте: Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, затверджене наказом Мініюсту від 21.02.2006 р. № 12/5, інструкції та зразки щодо підготовки потрібних для реєстрації документів. Підготуйтеся до презентації результатів своєї діяльності.

Комплексна контрольна робота

Варіант № 3

Питання

1. Поняття, види та зміст інформаційно-правових відносин, наведіть приклади.
2. Правовий режим документованої інформації.
3. Державна політика в галузі архівної та бібліотечної справи.

Задача 1

Обласним управлінням юстиції 30 квітня 2011 р. було прийнято рішення про втрату чинності свідоцтвом про державну реєстрацію журналу “Молочна промисловість” № 291087 від 10 жовтня 2010 р. Підставою для такого рішення було те, що засновник журналу протягом цього часу не розпочав випуск зареєстрованого видання.

Засновник журналу оскаржив рішення обласного управління юстиції до суду. Яким повинно бути судове рішення? Вирішіть справу.

Задача 2

Засновники журналу “Прометей” (свідоцтво про державну реєстрацію КР 2278904 від 15 жовтня 2009 р.), який виходив українською мовою 12 січня 2011 р. прийняли рішення про випуск журналу також англійською мовою. 13 березня 2011 р. реєструючим органом було прийнято рішення про втрату чинності свідоцтвом про державну реєстрацію журналу “Прометей”. Засновник оскаржив дії реєструючого органу до суду.

Чи правомірні дії реєструючого органу? Чи буде задоволена скарга засновника? Вирішіть справу.

Кейс

«Порушення строків випуску друкованого засобу масової інформації»

Періодичне друковане видання «Сучасне правознавство» було зареєстровано в Одесі територіальним органом Міністерства юстиції України. Свідоцтво про реєстрацію було видано 12.04.2015 року.

Внаслідок організаційної плутанини і недостатності фінансових коштів перший номер журналу «Сучасне правознавство» був випущений в світ 14.04.2016 року. Реєструючий орган звернувся до суду з проханням про визнання свідоцтва про реєстрацію таким, що втратило чинність. На думку позивача редакція журналу порушила правило про річний термін протягом якого засіб масової інформації має вийти у світ (ст. 16 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»). У відгуку на позовну заяву представник засновника не погодився з позицією реєструючого органу, пославшись на ст. 16 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», згідно з яким засновник зберігає за собою право приступити до виробництва продукції протягом одного року з дня видачі свідоцтва про реєстрацію, а пропуск цього строку відбувся із поважних причин (довготривале відключення електроенергії, відсутність коштів на випуск видання).

1. Вирішіть спір. 2. Чи може редакція поширювати журнал «Сучасне правознавство» на всій території України або тільки на території Одеси.

Комплексна контрольна робота

Варіант № 4

Питання

1. Загальна характеристика інформаційних прав особи.
2. Правий статус журналіста.
3. Правовий режим архівів.

Задача 1

Громадянин М., повернувшись із двомісячного відрядження, побачив на фасаді свого приватного будинку розміщену рекламу будівельної компанії. Громадянин М. звернувся до суду із позовом до будівельної компанії за самовільне розміщення реклами. Суд визнав будівельну компанію неналежним відповідачем і залишив справу без розгляду.

Чи має місце порушення прав громадянина М.? Чи є у даному випадку порушення законодавства про рекламу? Які вимоги до розміщення зовнішньої реклами.

Вирішіть справу.

Задача 2

Громадянин С. звернувся до суду із позовом до журналіста К., який опублікував матеріал із посиланням на громадянина С. як на джерело отриманої інформації без його згоди. У позові містяться вимоги про відшкодування моральної та майнової шкоди.

Чи правомірні дії журналіста? Чи буде задоволено позов?

Вирішіть справу.

Кейс

«Чи припиниться діяльність друкованого засобу масової інформації?»

Спеціалізований фаховий журнал «Науковий вісник» було зареєстровано Міністерством юстиції України та внесено до Переліку фахових видань України. Співзасновниками журналу виступили внз III-IV рівнів акредитації та ТОВ «Своя газета», між якими було підписано установчий договір. Засновниками ТОВ «Своя газета» були фізична особа Москвін М.Д. та Приватне підприємство «Південний інформаційний центр «Галстар», єдиним засновником якого є Москвін М.Д. У листопаді 2015 р. Москвін М.Д. помер. Яким чином надалі може здійснюватись вихід журналу з друку?

Комплексна контрольна робота

Варіант № 5

Питання

1. Запит про надання інформації: поняття, види, процедура реалізації.
2. Обов'язки одержувачів обов'язкового примірника документів.
3. Службова інформації як вид відомостей із обмеженим доступом.

Задача 1

Громадянин Р. 4.03.2011 р. звернувся до редакції газети “Сузір'я” з вимогою спростувати матеріал, який був опублікований 1.03.2010 р. Редакція відмовила у розміщенні спростування посилаючись на те, що з моменту публікації відповідного матеріалу вже минуло більше одного року. Громадянин Р. оскаржив відмову редакції, зазначивши, що він тривалий час (з 25.02.2010 р. по 25.02.2011 р.) перебував за кордоном, де працював за контрактом.

Чи буде задоволено скаргу громадянина Р.? Вирішіть справу.

Задача 2

Співзасновники журналу “Лікарські рослини” (дві юридичні особи) 1 лютого 2011 р. подали до обласного управління юстиції заяву про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації. 7 лютого вони отримали лист від реєструючого органу про зупинення строку розгляду заяви 5 лютого 2011 р. у зв'язку із відсутністю нотаріального посвідчення установчого договору між співзасновниками.

Представники співзасновників оскаржили до суду рішення реєструючого органу про зупинення строку розгляду заяви про реєстрацію.

Чи були підстави у реєструючого органу зупиняти строк розгляду заяви про державну реєстрацію? Які строки розгляду заяви про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації? Вирішіть справу.

Кейс

Підготуйте документи та визначте порядок дій щодо створення друкованого фахового спеціалізованого наукового видання.

Комплексна контрольна робота

Варіант № 6

Питання

1. Конституційно-правові основи інформаційних прав особи.
2. Поняття та види обов'язкового примірника документів.
3. Специфіка правового інституту інтелектуальної власності у сфері регулювання інформаційних відносин та обігу інформації.

Задача 1

Товариство з обмеженою відповідальністю у тролейбусах кількох маршрутів розмістило інформацію наступного змісту: "У вас ще є депозити у банку "А."??? Тоді Вам може знадобитись наша допомога. Асоціація захисту вкладників. Безкоштовні консультації та допомога за тел...".

Банк "А." звернувся до господарського суду із позовом, у якому вимагав: спростування недобросовісної реклами та відшкодування заподіяної шкоди.

Чи є поширювана інформація рекламою?

Чи має місце поширення недобросовісної реклами? Які суб'єкти вправі визнавати рекламу недобросовісною? Який порядок спростування такої реклами?

Вирішіть справу по суті заявлених вимог.

Кейс 1

Підготуйте документи та визначте порядок дій щодо створення електронного фахового спеціалізованого наукового видання.

Кейс 2

«Справа про надання відомостей»

До керівництва АТ «Синтез» звернулася громадська організація «Здоров'я» з проханням надати дані про виробничий травматизм на підприємстві за останні три роки. Керівництво АТ відмовилося задовольнити прохання громадської організації, мотивуючи своє відмовний рішення тим, що зазначені дані є секретом виробництва. Громадська організація повторно звернулася з аналогічним проханням, вказавши в листі на ім'я акціонерного товариства на постанову Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці», згідно з якою режим комерційної таємниці не може бути встановлений щодо відомостей, що стосуються недотримання безпечних умов праці. На повторне звернення громадської організації надійшов повторний відмову з вказівкою на те, що відомості, які не можуть становити комерційну таємницю, можуть перебувати в режимі секретів виробництва. Громадська організація була змушена звернутися в експертно-правовий центр юридичного факультету за отриманням відповідних роз'яснень.

Дайте роз'яснення по суті ситуації, що склалася.

Перелік нормативної довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні комплексної контрольної роботи

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами).
4. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
6. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181 (зі змінами).
7. Граничні норми витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. № 740 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 54. – Ст. 2150.
8. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 р. № 547/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 15. – Ст. 708.
9. Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації: наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 р. № 1434/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 39. – Ст. 1631.
10. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 14. – Ст. 192.
11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
12. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 18.
13. Основи законодавства України про культуру: Закон України від 14.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 21. – Ст. 294.
14. 6. 7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 23. – Ст. 158.
15. Соглашение о правовом режиме информационных ресурсов Пограничных войск государств-участников Содружества Независимых Государств (Москва, 25 ноября 1998 г.) // Содружество. Информационный вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ. – № 3(30). – С. 299 - 304.
16. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
17. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальних захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 50. – Ст. 302.

18. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
19. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.
20. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 199.
21. Про затвердження Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації в Україні та Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності: наказ Міністерства юстиції України від 21.02.2006 р. № 12/5 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 9. – Ст. 571.
22. Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1998 р. № 1540 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 39. – С. 25.
23. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 48. – Ст. 296.
24. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43. (В редакції закону від 11.05.2000 р. № 1709-III).
25. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 27. – Ст. 904.
26. Про Положення про Міністерство культури України: Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 388/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 541.
27. Питання Державної служби кінематографії: постанова Кабінету Міністрів України від 7.03.2006 р. № 251 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 10. – Ст. 622.
28. Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. № 27 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 1. – С. 112.
29. Про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 33. – Ст. 1253.
30. Про затвердження конкурсних умов: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 21.03.2007 р. № 350. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basekw/ua-qmtzwe.htm>
31. Про затвердження Системи візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 8.02.2012 р. № 117 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 19. – Ст. 720

Критерії оцінювання виконання комплексної контрольної роботи

У відповідності до визначених критеріїв виконання завдання контрольної роботи оцінюють за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Загальна сума балів за виконання комплексної контрольної роботи складає 10 балів (5 балів за теоретичні питання та 5 – за розв’язання кейсів).

Оцінка відповідей на теоретичні питання

Елемент оцінювання	Вага елементу оцінювання (балів)
Здобувач виявив високу теоретичну підготовку, вміння аналізувати додаткову літературу, логічно та послідовно викладати фактичний матеріал, робити висновки. У процесі виконання практичної роботи чи аналізу поставлених завдань здобувач показав вміння планувати, ставити та інтерпретувати отримані результати відповідно до досягнень науки.	5
Здобувач виявив високий рівень теоретичних знань програмного матеріалу, вміння послідовно його викласти та застосувати засвоєні знання у процесі постановки і виконання практичної роботи, але допускає невеликі помилки у проведенні розрахунків, несуттєві неточності у відповідях.	4
Здобувач розкривав згідно з програмою дисципліни зміст питань; формулював висновки з окремих питань. В основному вірно висвітлював питання, але допускає суттєві помилки у ході розв’язування завдань і показує задовільні знання теоретичного матеріалу.	3
Здобувач поверхнево розкривав зміст питань, допускав суттєві помилки під час усних та письмових відповідей; поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою; будував свою відповідь на звичайному повторенні навчального матеріалу без його осмислення, тестування.	2
Здобувач виявив поверхневі, фрагментарні знання з теоретичного курсу дисципліни та фактичне невміння застосувати його на практиці.	1

Оцінка виконання кейсу

Елемент оцінювання	Вага елементу оцінювання (балів)
Кейс розв’язаний повністю, з вірними розрахунковими даними чи теоретично обґрунтуванням, з посиланням та поясненням норм відповідного нормативно-правового акту. Продемонстроване знання правил, методик та алгоритмів застосування необхідної нормативно-правової бази при	5

розв'язуванні практичних завдань та ситуацій; відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, акуратністю, грамотністю писемної мови, достатнім є рівень узагальненості та спеціалізації знань.	
Кейс розв'язаний повністю, але допущені незначні помилки в трактуванні чи розрахунках, наявні лише часткові посилання та поясненням норм відповідного нормативно-правового акту; хід виконання кейсу є правильним.	4
Кейс розв'язаний, але наявні певні помилки у розрахункових даних і є лише часткові посилання та поясненням норм відповідного нормативно-правового акту; здобувач знайомий зі змістом нормативно-правових актів за темою роботи, намагається застосовувати їх норми до конкретних ситуацій, але без урахування особливостей застосування їх норм та норм інших нормативно-правових актів	3
Кейс розв'язаний не вірно або повністю не розв'язаний, надана відповідь не відповідає суті поставленого запитання; здобувач не знайомий зі змістом нормативно-правових актів за темою кейсу.	2
Кейс повністю не розв'язаний, надана відповідь містить лише вказівку на 1-2 нормативно-правових акта за темою кейсу	1

Після розрахунку балів за теоретичну і практичну частину завдання передбачається подальше переведення їх загальної суми у систему оцінювання відповідно до силабусу.

Додатки

1. Рецензія на комплексну контрольну роботу

Рецензія

на комплексну контрольну роботу за дисципліною

«_____»

для здобувачів наукового ступеня доктор філософії

Національного університету «Одеська юридична академія»

При складанні рецензії необхідно показати:

- позитивні моменти розробленої ККР;
- відповідність варіантів завдань програмним вимогам;
- професійне спрямування та реалізацію принципу комплексності у розроблених варіантах завдань;
- рівнозначність варіантів завдань за їх складністю та можливість застосування комп'ютерної техніки при їх вирішенні;
- обґрунтованість критеріїв оцінювання виконання завдань;
- недоліки та шляхи покращення формулювання завдань;
- можливість їх використання для оцінювання рівня готовності студентів до вивчення спеціальних дисциплін.

Рецензент:

науковий ступінь,

посада, навчальний заклад

Ініціали, прізвище

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІСЛЯТЕСТАЦІЙНОГО МОНІТОРИНГУ НАБУТИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Питання

1. Основні етапи розвитку технології обробки інформації.
2. Основні риси сучасного інформаційного суспільства.
3. Галузі та види інформації, передбачені національним законодавством.
4. Поняття та види інформаційної діяльності.
5. Інформаційний простір та інформаційний суверенітет.
6. Міжнародні та конституційні засади прав людини в галузі інформації.
7. Класифікація та генезис прав людини в галузі інформації.
8. Підстави та випадки обмеження прав людини в галузі інформації.
9. Захист персональних даних.
10. Доступ до правової та екологічної інформації.
11. Інформаційні права громадян - суб'єктів виборчого процесу.
12. Поняття та правовий режим інформаційних ресурсів.
13. Режим доступу до інформації, поняття та зміст. Відкрита та закрита інформація.
14. Інформаційні продукти та інформаційні послуги.
15. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
16. Таємниця приватного життя.
17. Службова, комерційна та професійна таємниця.
18. Історія формування категорій національна безпека та національні інтереси.
19. Правові основи захисту інформаційної безпеки в Україні.
20. Напрямки державної політики в сфері інформаційної безпеки.
21. Інституціональний механізм інформаційної безпеки.
22. Міжнародно-правові засади інформаційної безпеки.
23. Основні поняття і принципи пов'язані з функціонуванням Інтернет визначені в національному законодавстві.
24. Суб'єкти і об'єкти правовідносин які виникають щодо функціонування Інтернет
25. Національна програма інформатизації
26. Електронні документи та електронний документообіг.
27. Правові основи розміщення інформації органів державної влади в Інтернет.
28. Концепція створення «електронного уряду»
29. Правові основи адміністрування домену «UA»
30. Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів.
31. Ліцензування та державний контроль робіт з технічного та криптографічного захисту інформації.
32. Правові основи створення та діяльності друкованих ЗМІ.
33. Правові основи діяльності інформаційних агентств.
34. Правове регулювання видавничої справи.
35. Правові основи діяльності електронних ЗМІ.
36. Порядок ліцензування каналів мовлення.

37. Візуальні позначки класифікації відеопродукції.
38. Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів.